

ISSN 1685-8234

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๗

ห้ามจำหน่าย

๓๒ พรรษา
สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

วารสาร
อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

ISSN 1685 - 8234 ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๗

“...สิ่งที่ประชาชนพร้อมใจกันปฏิบัติ เนื่องในโอกาสที่ข้าพเจ้ามีอายุครบ ๖ รอบนี้ ล้วนแต่เป็นความดีงาม เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองและสังคมไทย สะท้อนถึงความมีน้ำใจของคนไทย การรู้จักการให้ ความเสียสละ ความสามัคคีของชนชาวไทย ซึ่งเป็นคุณธรรมอันสำคัญในการช่วยให้บ้านเมืองอยู่รอด คนในชาติมีความสุข

ข้าพเจ้าได้เป็นราชินี ตั้งแต่ ๑๗ ปีเศษ จนบัดนี้อายุ ๗๒ ปีแล้ว วันเวลาผ่านไปถึง ๕๔ ปี ที่ข้าพเจ้าได้ถวายรับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้ช่วยเหลือประชาชน แต่ข้าพเจ้าไม่เคยเบื่อหน่าย ข้าพเจ้ามีความสุขทุกครั้งที่ได้อยู่ท่ามกลางประชาชน เพราะข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณคนไทยเราน่ารัก...”

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๗

ร่วมบุญสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

ร่วมบุญหนุนโอบเอื้อ

ได้ร่วมพระเมตตา

ราชกรุณาเพราะพระบาทสมเด็จพระนางเจ้า

ทุกถิ่นโดยเสด็จด้วย

ราชกิจ “มหाराชินี”

ทรงงานนับนานปี

งามพระหฤทัยแผ้ว

ทรงนำพิทักษ์ป่าไผ่

งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผืนดินชุ่มน้ำเต็ม

“ป่ารกน้ำ” มีร่าง

อันโครงการเกิดขึ้น

อาชีพอีกหลายหลาก

พันธุ์สัตว์พืชหายาก

งามสิ่งแวดล้อมเอื้อ

อีกอาทรราชกรุณาพร้อม

“ศิลปะชีพพิเศษ” งาน

เสริมศิลปะและศาสตร์ด้าน

ออก ตก เหนือ ได้ นั้น

ปรับมาตรฐานชีวิตได้

พระเปรียบตุ้มมารดา

สิ่งเดียวรอบพรรษา

ยอบรักดีเพียงแท้

ทรงพระเจริญยิ่งด้วย

พระรัตนตรัยประทานผล

พิพิภพประดาตลอด

คู่จักริกษัตริย์แก้ว

พระกรุณา

อุ่นเกล้า

รมีร่วม รัฐเอษ

ร่วมฟ้าอรตติน

นฤปดี

เลิศแล้ว

วิริยะ พระเอษ

เพริศพร้อมคุณธรรม

ดั้งเดิม

สืบสร้าง

เต็มต่อ เฝื่องนา

โปรดให้ขยายผล

ทุกภาค สยามแล

กิจแก้ว

คืนกลับ อนุาณอ

พินทรพยากร

พระราชทาน

ปลุกปั้น

หัตถกิจ ช่างแอ

ต่างน้อมเกล้าฯ รับ

พัฒนา

โลกแล้ว

เจ็ดสิบ- สองเอษ

เกิดเกล้าฯ ถวายพระองค์

ชัยมงคล

เพริศแพรว

ตั้งพระ- ประสงค์เทอญ

รุ่งฟ้าวันตรี

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า สำนักงาน กปร.

(พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ ออยุธยา ประพันธ์)

สารบัญ

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๗

ISSN 1685-8234

อาศรัย

- ร่มบุญสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ.....๑
พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา : ประพันธ์

บทบรรณาธิการ

๔

พระราชกรณียกิจ

- พระราชกรณียกิจระหว่างเดือน ก.ค. - ก.ย. ๕๗.....๕

เกิดพระเกษรตีสมาเด็จพระนางเจ้า ฯ

- บุญของพมที่ได้เกิดเป็นคนไทย.....๙
ภายใต้ร่มพระบารมีปกเกล้าฯ
พลเอก ณพล บุญทับ

พรรณไม้ในพระนาม

- ดอนญ่า ควีนสิริกิติ์.....๑๔

ในความทรงจำ

- ชีวิตก็ถวายให้ได้.....๒๔

๒๕

ในความทรงจำ

ชีวิตก็ถวายให้ได้

๕

พระราชกรณียกิจ

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือน ก.ค. - ก.ย. ๕๗

๑๘

พรรณไม้ในพระนาม

ดอนญ่า ควีนสิริกิติ์

๓๐

แนะนำโครงการ

ยามชายแดน

แนะนำโครงการ

- ยามชายแดน.....๓๐
อิทธิพล วรรณช

ประชาชนาไส

- วันฟ้าใส แดดอุ่น ที่ฟาร์มตัวอย่างฯ พัทลุง.....๓๖

๙

เทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ

บุญของผมหที่ได้เกิดเป็นคนไทย ภายใต้อบรมพระบารมีปกเกล้าฯ

๓๖

ประชาน้ำใส

วันฟ้าใส แดดอุ่น ที่ฟาร์มตัวอย่างฯ พัทลุง

๔๔

ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา

ผืนป่าพรหมจารี : ป่าหาลา-บาลา

ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา

■ ผืนป่าพรหมจารี : ป่าหาลา-บาลา.....๕๔

ชาตรี วชิระเพ็ญศิริก

ผลงานวิจัย

■ การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล.....๕๙

จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

ชานินทร์ สิงทไกรวรรณ

สาระน่ารู้

■ พระราชพิธี รัฐพิธี.....๕๓

สมลักษณ์ วงศ์งามขำ

ถาม-ตอบ

■ ขาดทุนของฉฉฉ คือกำไรของแผ่นดิน.....๕๔

ความเคลื่อนไหว

■ กิจกรรมภายในสำนักงาน กปร.๕๕

๔๙

ผลงานวิจัย

การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

บทบรรณาธิการ

ในโอกาสที่วารสารฯ ฉบับนี้ออกเผยแพร่ช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นเวลาหมวมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงเป็นโอกาสอันควรที่วารสารฯ ฉบับนี้จะได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติด้วยการเผยแพร่พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาทั้งหลายที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนเอกชน ได้ไปร่วมดำเนินการให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

สำหรับเนื้อหาในฉบับนี้ ประกอบด้วยคอลัมน์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน แต่ละเรื่องล้วนแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้คัดสรรมาให้ผู้อ่าน ดังเรื่อง “สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ กับการอนุรักษ์กล้วยไม้ไทย” ซึ่งจะเห็นถึงแนวพระราชดำรินในการอนุรักษ์กล้วยไม้ไทยที่กำลังจะสูญพันธุ์ให้กลับคืนสู่ป่าธรรมชาติ ที่มาของโครงการ “ยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” และโครงการ “ฟาร์มตัวอย่างพันธุ์พืชฯ” ที่ได้ช่วยให้เกษตรกรได้นำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้อย่างไร ตลอดจน “การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดปัตตานี นราธิวาส” ที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถทำการประมงชายฝั่งจนเป็นผลให้เกิดรายได้ ฯลฯ หากคำตอบได้จากวารสารฯ ฉบับนี้ ทุกเรื่องที่หลากหลายเกิดขึ้นได้เพราะพระปรีชาสามารถและน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยพระราชทานโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถอยู่ได้ด้วยพึ่งตนเองด้วยความเข้มแข็ง พร้อมกับมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนจนถึงลูกหลานรุ่นต่อไป

ความคิดเห็นของผู้อ่านที่ส่งมายังกองบรรณาธิการเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง ทุกความคิดเห็นล้วนแต่เป็นประโยชน์ที่จะนำมาปรับปรุงวารสารฯ นี้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านที่จะได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังเช่น ข้อเสนอแนะว่า ให้เพิ่มรายละเอียดแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการเพิ่มจำนวนหน้าของคอลัมน์ ในความทรงจำกับ ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา ฯลฯ ทุกข้อเสนอแนะจะช่วยให้วารสารฯ ฉบับต่อไปมีคุณค่ายิ่งขึ้น สำหรับในฉบับหน้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวพระราชดำริ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

โปรดคอยติดตาม...

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานประทับแรม ณ พระตำหนัก
ทักษิณราชินีเวศน์ จังหวัดนราธิวาส พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

ให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้มีผลผลิตเพียงพอเลี้ยงครอบครัวได้ โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินการ ส่วนโครงการฟาร์มตัวอย่างจะดำเนินการในลักษณะเป็นการสร้างงานให้กับราษฎรยากจนหรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจที่ประสงค์จะมีความรู้ทางการเกษตร สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และเป็นแหล่งสาธิตเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมแก่ผู้เยี่ยมชมและผู้สนใจทั่วไป

ระหว่างวันที่ ๔ - ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแปร

พระราชฐานประทับแรม ณ พระตำหนัก ทักษิณราชินีเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรและติดตามความก้าวหน้าโครงการตามพระราชดำริ ในเขตพื้นที่ภาคใต้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ

พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริกับนายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี พลเอก ณพล บุญทับ รองสมุหราชองครักษ์ และนายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ณ พระตำหนัก ทักษิณราชินีเวศน์ ให้ดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการฟาร์มตัวอย่างขึ้นที่บ้านรอดต้นบาตูกะลุวอ จังหวัดนราธิวาส โดยให้จัดซื้อที่ดินว่างเปล่ามาทำการจัดสรรแบ่งแปลงและจัดสร้างหมู่บ้านเพื่อทำการช่วยเหลือครอบครัวราษฎรผู้ประสบเคราะห์จากการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ (นราธิวาส ยะลา และปัตตานี)

โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจะดำเนินการในลักษณะให้ประชาชนได้รู้จักใช้ที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัด

จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระพุทธอำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อทรงนมัสการพระสงฆ์ ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม และทรงเยี่ยมราษฎร พร้อมทรงงานด้านศิลปาชีพที่ราษฎรนำมาถวายเพื่อทอดพระเนตร

วันอังคารที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดชนารามบ้านไทยสุข หมู่ที่ ๘ ตำบลลาโล๊ะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อทรงนมัสการพระสงฆ์ ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม และทรงเยี่ยมราษฎร พร้อมทรงงานด้านศิลปาชีพ

วันพฤหัสบดีที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังศูนย์ศิลปาชีพ บ้านปาตาทิมอ ตำบลตะลุง อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเยี่ยมราษฎรและทอดพระเนตรผลงานด้านศิลปาชีพที่ราษฎรนำมาถวาย

วันศุกร์ที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดตันติศรัทธาม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อทรงนมัสการพระสงฆ์ พร้อมกับเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎร ในครั้งนี้ นายไสว ศรีชัย กำนันตำบลตันหยงลิมอ ได้ขอพระราชทานความช่วยเหลือในการ

จัดหาน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเพาะปลูกในพื้นที่ หมู่ ๓ หมู่ ๔ หมู่ ๕ ตำบลตันหยงลิมอ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริกับ นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขานุการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ นายเทอดศักดิ์ บุญยจร และหม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์ ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานโครงการ ฯ ๔ สำนักงาน กปร. ให้ดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำให้แก่ราษฎร เพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค และการเกษตร รวมทั้งให้ดำเนินการพัฒนาอาชีพแก่ราษฎร โดยจัดตั้งกลุ่มศิลปาชีพและจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างขึ้นในพื้นที่ พร้อมทั้งให้จัดทำโครงการเลี้ยงปลากดเหลืองในกระชังให้แก่ราษฎรด้วย

วันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรและสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพบ้านละเวง หมู่ที่ ๓ ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมหมู่บ้านจุฬาภรณพัฒนา ๑๐ ตำบลอัยเยอเวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ฯ ได้ริเริ่มวางแผนการพัฒนาแบบผสมผสานและการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือในด้านมนุษยธรรมเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางการเมือง โดยให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนโดยมีการวางแผนการพัฒนาหลักๆ คือแผนพัฒนาพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์ แผนพัฒนาอาชีพและสร้างเสริมรายได้ และแผนพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ปัจจุบันราษฎรมีชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ดีขึ้น มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ 🌸

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไป
ทรงดำเนิน ณ แปลงนาสาธิตการเกษตร
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงดำเนิน ณ แปลงนาสาธิตการเกษตร โครงการทำนาในพื้นที่ว่างเปล่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ซึ่งได้เสด็จฯ มาทรงปักดำและเก็บเกี่ยวข้าวมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ โดยมีกรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เลขาธิการ กปร. ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

ในการนี้ ได้เสด็จฯ ไปยังแปลงสาธิตการเกษตรที่ ๒ เพื่อทอดพระเนตรเครื่องตัดไถสำหรับทำเป็นปุ๋ยพืชสดและทอดพระเนตรนิทรรศการเกี่ยวกับการดำเนินงานภายในแปลงสาธิตการเกษตรแปลงต่าง ๆ โดยมีผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี และผู้แทนนักเรียนนายร้อยฯ กราบบังคมทูลรายงาน จากนั้น เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา กราบบังคมทูลรายงานผลการดำเนินงานแปลงนาสาธิตการเกษตรแปลงที่ ๑ ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเกี่ยวข้าวเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ได้ผลผลิตข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี ๑ จำนวน ๖๖๕ กิโลกรัม เมื่อรวมพื้นที่แปลงนาสาธิตการเกษตรทั้งหมด ๙.๕ ไร่ ได้ผลผลิตข้าวเฉลี่ย ๖๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยได้มอบให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน ๒,๐๐๐ กิโลกรัม และจำหน่าย ๓,๗๐๐ กิโลกรัม

ภายหลังการเก็บเกี่ยว ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ได้ไถกลบตอซังข้าว และปลูกข้าวโพดหวานพันธุ์ไฮบริด ๓ จำนวน ๒ ไร่ ได้ผลผลิต ๓,๗๕๐ ผักตบชวย ปลูกถั่วเหลือง ผักสดหรือถั่วแระญี่ปุ่นพันธุ์เชียงใหม่ ๑ จำนวน ๑ ไร่ ได้ผลผลิต ๖๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ถั่วแระไทยเมล็ดขนาดใหญ่ พันธุ์เชียงใหม่ ๑ จำนวน ๑ ไร่ ได้ผลผลิต ๒๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท ๗๒ ได้ผลผลิต ๑๐๕ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกฟักทองได้ผลผลิต ๑๔๔ กิโลกรัมต่อไร่ และปลูกถั่วลิสงได้ผลผลิต ๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ จากการไถกลบตอซังข้าวและปลูกพืชหลังนาตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ เป็นต้นมาพบว่า อินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากค่าเฉลี่ยร้อยละ ๐.๘ ในปี ๒๕๔๑ เป็นร้อยละ ๑.๓ ในปี ๒๕๔๗ ซึ่งมีผลทำให้การปลูกพืชต่าง ๆ เจริญงอกงามและให้ผลผลิตสูงขึ้น

จากนั้น เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้กราบบังคมทูลเบิกอธิบดีกรมวิชาการเกษตรเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายพันธุ์กล้าข้าวสุพรรณบุรี ๑ เพื่อทรงใช้ในการทำนาในการนี้และผู้แทนนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและผู้แทนเกษตรกร เข้ารับพระราชทานพันธุ์กล้าข้าวเพื่อนำไปปลูกในแปลงนาที่ ๓ - ๗ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปักดำกล้าข้าวในแปลงที่ ๑ ก่อนเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรแปลงปลูกพืชผักสวนครัว ได้แก่ ผักหวานพื้นบ้าน ณ บริเวณโครงการทำนาในพื้นที่ว่างเปล่าฯ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยัง โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่ลาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่ลาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เพื่อทรงรับฟังการบรรยายสรุปจากหน่วยงานที่สนับสนุนและพัฒนาพื้นที่ในโครงการฯ จากนั้น เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่อยู่ในโครงการฯ

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่ลาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากแนวพระราชดำรินี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๓๕ ให้พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจำแนกประเภทป่าเสื่อมโทรมบริเวณที่ราบซึ่งดินยังมีคุณภาพดี เพื่อจัดสรรให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินได้เข้าอยู่เป็นการถาวร อันเป็นการช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าพร้อมทั้งดำเนินการปลูกป่าทดแทน จัดระเบียบชุมชนและแบ่งพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ราษฎร พร้อมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในเขตโครงการฯ ได้มีน้ำในการอุปโภค-บริโภค และการเกษตร โดยมีสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ป่าไม้ในเขตโครงการประมาณ ๗๔,๐๐๐ ไร่ จัดหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ราษฎรประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่ พัฒนาอาชีพในและนอกภาคเกษตรรวมถึงยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของราษฎร โดยเน้นให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำด้วย

การดำเนินงานมีแผนงานหลัก ๖ แผนงาน คือ แผนงานทรัพยากรป่าไม้ แผนงานทรัพยากรที่ดิน แผนงานพัฒนาทางคมนาคมและสาธารณูปโภค แผนงานพัฒนาอาชีพ แผนงานพัฒนาสังคม และแผนงานทรัพยากรน้ำ ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายในแผนแม่บทระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘) ปัจจุบันมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง กล่าวคือได้มีการฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่โครงการฯ จำนวน ๖๑,๑๖๐ ไร่ พร้อมทำ Check dam จำนวน ๑๔๐ แห่ง จัดหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย จำนวน ๒๗,๓๑๐ ไร่ ดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน ๑๕,๑๓๐ ไร่ พัฒนาการคมนาคมและสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนน ไฟฟ้าทั้งเพื่อการเกษตร และไฟฟ้าแสงสว่าง พร้อมโทรศัพท์ นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาอาชีพในและนอกภาคการเกษตรเพื่อยกระดับรายได้ของราษฎร โดยเมื่อปี ๒๕๕๖ พบว่าราษฎรมีรายได้ ๙๘,๘๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี พัฒนาแหล่งน้ำโดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ๗ แห่ง ฝายทดน้ำพร้อมระบบผันน้ำ ๒ แห่ง และระบบผันน้ำ ๑ สาย ทำให้ราษฎรมีน้ำเพื่อการเกษตรจำนวน ๒๙,๕๐๖ ไร่ หรือร้อยละ ๕๖ ของพื้นที่การเกษตร และมีน้ำอุปโภคบริโภคทุกครัวเรือน นอกจากนี้ ราษฎรได้มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอาสาปลูกป่า กลุ่มอาสาป้องกันไฟป่า รวมทั้งกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนับเป็นความก้าวหน้าที่ส่งผลสำเร็จของภาพรวมโครงการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่ทำกินให้ราษฎรได้มีรายได้และอาชีพที่ยั่งยืนอีกด้วย 🌿

บุญของผมที่ได้เกิดเป็นคนไทย

ภายใต้ร่มพระบารมีปกเกล้าฯ

พลเอก ฉัตร บุษย์ทับ*

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงอดทนที่จะรับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และทรงหาทางแก้ไขปัญหา โดยมีได้ทรงย่อท้อมาเป็นเวลานานกว่า ๔๐ ปี แม้ในปัจจุบันพระชนมายุ ๗๒ พรรษา ก็ยังทรงงานหนักเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน คนไทยนับว่าโชคดีที่มีพระมหากษัตริย์และพระบรมราชินีนาถที่ทรงห่วงใยประชาชน ผู้เขียนเคยพูดเสมอว่า เรามีบุญแล้วที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย

ผู้เขียนจำได้ว่าวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ออกจากพระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ เวลาประมาณ ๑๐ โมงเช้า ไปยังบ้านน้อย ถ้ำกลองเพล อำเภอหนองบัวลำภู สมัยนั้นยังเป็นจังหวัดอุดรธานี ได้ทรงงานตั้งแต่บ่ายโมงไปจนถึง ๑ นาฬิกา ของวันใหม่ ขณะทรงงานไม่ได้ทรงลุกจากที่ประทับไปที่ไหนเลย เสวยพระสุธารสเล็กน้อย แล้วทรงงานต่อ เพื่อที่จะได้ทรงช่วยราษฎรที่มาเฝ้าฯ ให้ได้หมด ในวันนั้น เสด็จฯ กลับถึงพระตำหนัก ภูพานฯ เวลาประมาณ ๔ นาฬิกา

* รองสมุหราชองครักษ์

โอกาสแรกที่ทรงทราบด้วยพระเบตพระภรรณ เรื่องการตัดไม้ทำลายป่า

ผู้เขียนมีโอกาสทำงานสนองพระราชดำริตั้งแต่มียศเป็นพันตรี ดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๒๓ กองทัพภาคที่ ๒ จังหวัดนครราชสีมา ขณะนั้นหน้าที่หลักก็คือการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร อุดรธานี และกาฬสินธุ์ ภายใต้อำนาจการนำของ พลโท เปรม ติณสูลานนท์ แม่ทัพภาคที่ ๒ ในสมัยนั้น เป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ที่สร้างพระตำหนัก ภูพานราชธานีเวศน์เสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมฐานปฏิบัติการที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ จากนั้นเมื่อปี ๒๕๒๑ มีพระมหากรุณาธิคุณให้ทำงานด้านพัฒนา โดยเฉพาะเมื่อราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา เรื่องการทำนาไม่ได้ผล เกิดภาวะฝนแล้ง และดินเค็ม ในขณะนั้นมีราษฎรหลายหมู่บ้านหันมาประกอบอาชีพการต้มเกลือสินเธาว์ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเค็มล้นออกไปสู่ที่นาข้างเคียงได้รับความเสียหายทำนาไม่ได้ผล เช่น ที่บ้านหนองกวง บ้านโพธิ์ชัย อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร และในพื้นที่อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานคำแนะนำในการแก้ปัญหา โดยให้ราษฎรต้มเกลือในพื้นที่จำกัด ไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่พื้นที่ข้างเคียง และทรงแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับทำการเกษตร โดยมีพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นรอบ ๆ เทือกเขาภูพาน ในพื้นที่อำเภอส่องดาว อำเภอวาริชภูมิ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอบ้านม่วง อำเภอดำตกกล้า อำเภอโนนน้ำอูน อำเภอกุศุดาบ อำเภอพรรณานิคม และอำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเขาวง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำได้เป็นอย่างดี ทำให้ไร่นาได้ผลผลิตมากขึ้น

แต่ต่อมาปริมาณน้ำในอ่างเริ่มลดน้อยลง ราษฎรได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีการ้องทุกข์ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในระหว่างเส้นทางเสด็จฯ ได้ทอดพระเนตร

ราษฎรใช้รถเข็นบรรทุกไม้ผ่านไปเป็นจำนวนมาก มีพระราชดำริสถามว่า **“เขานำไม้ไปทำอะไรกัน”** ทรงทราบในภายหลังว่า เขานำไม้ไปทำฟืนขายสำหรับต้มเกลือ โดยตัดเป็นท่อน ความยาวประมาณท่อนละ ๒ ฟุต ขายได้ท่อนละ ๘ บาท ในขณะที่ทรงงานและมีพระมหากรุณาธิคุณให้ราษฎรเข้าเฝ้าฯ ทรงสัมภาษณ์ราษฎรเป็นรายบุคคลว่า **“ไม้นำไปทำฟืนขาย เป็นไม้อะไรบ้าง”** ชาวบ้านได้กราบบังคมทูลด้วยความเชื่อว่า **“มีไม้หลายชนิด ทั้งไม้พยอม ไม้แดง ไม้ตะเคียน สุดแต่จะหาได้”** ซึ่งราษฎรไม่ทราบคุณค่าของไม้ คิดแต่เพียงว่าตัดไม้มาทำฟืนขายสามารถหาเงินได้อย่างรวดเร็ว จึงเกิดการตัดไม้ใส่รถเข็นกันเป็นกองทัพนม สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริว่า **“ถ้าชินปล่อยเช่นนี้ป่าคงหมดแน่”** นอกจากนั้น ยังได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรพื้นที่ป่าที่ถูกแผ้วถางและเผาเพื่อทำไร่มันสำปะหลังเป็นจำนวนมากอีกด้วย

ต้นกำเนิดโครงการป่ารักษ์น้ำ

แต่ก่อนนี้ป่าของภาคอีสานตอนบน ครอบคลุม ตั้งแต่ดงสีชมพูในจังหวัดหนองคาย ดงหม้อทอง ดงผาลาด ดงอีปาง ดงสามหนอง ดงसान ดงผีเรือน ดงพันนา ดงพระเจ้า จังหวัดสกลนคร ดงหลุบหวาย ดงพันเพ็อง ดงมูล จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดกาฬสินธุ์ ปัจจุบัน ป่าเหล่านี้ได้ถูกราษฎรบุกรุกทำลายจนหมดสิ้นไป เพื่อทำไร่มันสำปะหลังและไร่อ้อย ในระยะเริ่มแรกราษฎรจะคว้นรอบโคนต้นไม้ เพื่อให้กลายเป็นไม้ยืนตาย เพราะได้รับการอนุโลมจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้วางไม้สามชนิดที่สามารถตัดนำไปซ่อมแซมบ้านได้คือ ไม้ล้มขอนนอนโพ ไม้แก่เผววายน้ำมัน และไม้ยืนตาย ราษฎรก็เลยพยายามทำให้ต้นไม้กลายเป็นไม้ยืนตาย

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรอยู่เสมอ ทรงทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ที่ทำให้เกิดภาวะฝนแล้ง ทรงพบว่าสาเหตุของความแห้งแล้งดังกล่าว ก็เนื่องมาจากป่าไม้ที่ถูกทำลาย เวลาเสด็จฯ ไปตามเส้นทางต่าง ๆ จะทรงพบต้นไม้ที่ถูกคว้นโดยรอบ โคนต้นไม้ยืนตายอยู่นับเป็นร้อยเป็นพันไร่ เวลากลางคืนเมื่อเสด็จฯ กลับโดยเฮลิคอปเตอร์ ก็จะทรงพบไฟไหม้ป่า ซึ่งเกิดจากการเผาเพื่อทำไร่และเมื่อเสด็จฯ ผ่านอ่างเก็บน้ำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้สร้างขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทรงพบว่า ปริมาณน้ำในอ่างลดน้อยลงทุกปี

ครั้งหนึ่งเคยมีกระแสพระราชดำรัสว่า “ถ้าขึ้นปล่อย เช่นนี้โดยไม่มีใครไปชี้แจงให้ราษฎรทราบ ต่อไปป่าก็จะหมด น้ำก็จะแห้ง ถึงจะมีอ่างเก็บน้ำมากเท่าไร ก็ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำได้” จึงได้มีพระราชเสาวนีย์ให้ท่านผู้บัญชาประภาดา เกษมสันต์ ราชเลขาธิการในพระองค์ ในขณะนั้น จัดพิธีบวงสรวง เทพยดาอารักษ์ เจ้าป่าเจ้าเขา เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ และมีพระราชดำรัสให้ผู้เขียนไปประกาศเชิญชวนพี่น้องประชาชนจากอำเภอส่องดาว อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอมหาวิบูลย์ จังหวัดสกลนคร อำเภอไชยวาน อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งอยู่รอบ ๆ เทือกเขาภูผาเหล็ก ภูผาทัก และภูผาทอง มารวมตัวกันที่เหนืออ่างเก็บน้ำคำจวง บ้านถ้ำตัว เพื่อร่วมในพิธีบวงสรวงดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ มีราษฎรมาร่วมในพิธีประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน ราษฎรต่างถวายสัตย์ปฏิญาณว่า “จะเลิกตัดไม้ทำลายป่า”

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงชักชวนให้ชาวบ้านมาร่วมกันปลูกต้นไม้รักษาป่า และทรงปลูกป่าเป็นตัวอย่างบนพื้นที่ ๑ ไร่ บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำคำจวง นอกจากนั้น ได้ทรงชักชวนให้ราษฎรบ้านถ้ำตัว มาร่วมโครงการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ของตน ที่ทำนาไม่ได้ผล เนื่องจากเป็นนาดอน และพระราชทานเงินช่วยเหลือเป็นรายเดือน ครอบคลุมละ ๑,๕๐๐ บาท **นี่คือจุดกำเนิดของโครงการป่ารักษ์น้ำ** ที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทรงริเริ่มขึ้น

ต่อมาก็ขยายพื้นที่การปลูกป่าไปยังหมู่บ้านและอำเภอที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ บ้านทรายทอง บ้านท่าวัด อำเภอสองดาว บ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ บ้านหนองไผ่ อำเภอสว่างแดนดิน และบ้านจาร์ อำเภอบ้านม่วง สำหรับที่บ้านหนองไผ่ ตำบลโคกศรี อำเภอสว่างแดนดิน ถือเป็นจุดกำเนิดของ**บ้านปาร์กน้ำ** โดยมีพระราชดำริให้**สร้างบ้าน**ให้แก่ราษฎรที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีลูกมาก ยากจน ไม่มีอาชีพที่แน่นอน และมีพระราชดำริให้ผู้เขียนไปหาเช่าที่ดิน ประมาณ ๒๐ ไร่ ของนางเหง้าเพิ่มพูน จากนั้น ได้พระราชทานแก่ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกิน ครอบครัพละ ๑ ไร่ พร้อมบ้านอีกครอบครัพละ ๑ หลัง มีลักษณะเป็นบ้านใต้ถุนสูง ๒ ห้องนอน พื้นที่ใต้ถุนดัดแปลงทำเป็นห้องครัว ห้องสุขา และสามารถตั้งกีบผ้าได้ บริเวณรอบบ้านขุดบ่อน้ำใช้ประจำบ้าน พระราชทานวัว ครอบครัพละ ๑ คู่ และเกวียน ๑ เล่ม มีเล้าไก่และบ่อเลี้ยงปลาประจำบ้าน

นอกจากนั้น มีพระราชดำริให้เช่าพื้นที่ไว้เป็นส่วนกลางสำหรับปลูกป่าอีก ๒๐ ไร่ โดยให้หัวหน้าครอบครัวรับจ้างปลูกป่า ภรรยาฝึกเรียนทอผ้าและปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และพระราชทานเงินช่วยเหลือครอบครัพละ ๑,๕๐๐ บาท มีธนาคารข้าวประจำหมู่บ้านสำหรับให้ราษฎรยืม ในระหว่างที่ยังไม่ได้ผลผลิต ราษฎรที่เข้ามาอยู่จะอพยพมาจากหลายพื้นที่ ที่ทรงพบเวลาเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรหมู่บ้านต่าง ๆ แต่ละครอบครัวมีความยากจนอย่างแสนสาหัส เหมือนคนใกล้จะจมน้ำตาย

มีพระราชดำรัสว่า **“บุคคลเหล่านี้ เป็นบุคคลที่นำสงสาร ความยากจน ทำให้สมองมึนงไปหมดคิดอะไรไม่ออก หายู่หากินไปวันหนึ่ง ๆ พอให้ชีวิตรอดคุณเรวัต ต้องช่วยแนะนำและช่วยเขาคิดในการทำมาหากิน จนกว่าเขาจะช่วยตัวเองได้”**

ปัจจุบันราษฎรบ้านปาร์กน้ำ มี ๓๖ ครอบครั้ว ครอบครั้วมีที่ดินเป็นของตนเองครอบครัพละ ๕ - ๑๐ ไร่ บางครอบครั้วมีที่ดินถึง ๒๐ ไร่ สามารถหาเลี้ยงชีพช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่ต้องรับพระราชทานเงินเดือนอีกต่อไป พื้นที่บ้านปาร์กน้ำได้ขยายจาก ๒๐ ไร่ เป็น ๑,๐๐๐ ไร่ พื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเป็นตัวอย่างได้ ทั้งนี้ก็ด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ โดยแท้

โครงการปาร์กน้ำได้ขยายพื้นที่ไปยังหมู่บ้านข้างเคียง เช่นที่บ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ แต่เดิมพื้นที่ในหมู่บ้านมีความแห้งแล้งมาก ดินเป็นดินเค็ม ราษฎรจะใช้น้ำต้องไปตักน้ำจากน้ำซับที่ซึมขึ้นมาจากใต้ดินอยู่ห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ ๕ กิโลเมตร ราษฎรจะตักน้ำได้ครั้งละ ๑ ชั้น โดยมีข้อตกลงกันระหว่างราษฎรในหมู่บ้านว่าจะนำน้ำไปได้ครอบครัพละ ๑ หาบ (๒ ปี๊บ) เมื่อสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่บ้านกุดนาขาม ราษฎรได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือปัญหาการขาดแคลนน้ำ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้ขอพระราชทานอ่างเก็บน้ำจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้ทรงชักชวนให้ราษฎรปลูกต้นไม้ รักษาป่า ราษฎร

บ้านกุดนาขามได้พร้อมใจกันน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินสาธารณะ ปลูกป่าน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นโครงการปาร์กน้ำ ประมาณ ๕๐ ไร่ และช่วยกันปลูกป่าแล้วเสร็จภายใน ๑ เดือน

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทราบถึงความสมัครสมานสามัคคีของราษฎร จึงได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงงานเครื่องปั่นดินเผาขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อให้ราษฎรมีงานทำ ในฤดูที่ว่างจากการทำนาและเพาะปลูกพืช ปัจจุบันบ้านกุดนาขามได้ขยายโครงการต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้านหลายโครงการ เช่น การทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จักสาน ตัดเย็บเสื้อผ้า ตีเหล็ก ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เย็บเครื่องหนัง เป็นต้น สามารถช่วยให้ราษฎรมีงานทำ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในเรื่องการส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎรนี้ มีพระราชดำรัสว่า **“ถ้าราษฎรยังท้องหิวขาดแคลนอาหาร เราจะไปชักชวนให้เขามาปลูกป่า รักษาป่า คงจะไม่เป็นผลสำเร็จ ดังนั้น จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้เขา มีอาชีพ มีรายได้ พอเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้เสียก่อน การชักชวนให้มาช่วยดูแลรักษาป่า จึงจะเป็นผลสำเร็จ”**

โครงการปาร์กน้ำ บ้านจาร อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร เป็นอีกโครงการหนึ่ง ที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงใช้วิธีผสมผสานระหว่างการฝึกศิลปอาชีพและการรักษาป่า กล่าวคือ เมื่อเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านจาร ราษฎรได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอ

พระราชทานความช่วยเหลือการสร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค จึงมีพระราชดำริ**ที่จะให้บ้านจารเป็นตัวอย่างในการรักษาป่า เพราะบ้านจารอยู่ใกล้ป่าดงหม้อทองและดงผาลาด** ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายใกล้จะหมดไป เนื่องจากมีนายทุนมากว่านซื้อที่ดิน เป็นแหล่งตัดไม้เถื่อนและสนับสนุนให้ราษฎรตัดไม้จากป่ามาทำฟืนขาย

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงชักชวนให้ราษฎรบ้านจารเข้าร่วมโครงการปาร์กน้ำ โดยทรงขอให้หัวหน้าครอบครัวแต่ละบ้านช่วยกันปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มปริมาณป่าไม้ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่อยู่ใกล้บ้าน ราษฎรบ้านจารได้พากันน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินปลูกป่า จำนวน ๘๗ ไร่ และช่วยกันระดมปลูกต้นไม้ น้อมเกล้าฯ ถวายในโครงการปาร์กน้ำ แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทรงขอพระราชทานอ่างเก็บน้ำจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพขึ้นที่บ้านจาร เพื่อช่วยเหลือให้ราษฎรที่ว่างงานให้มีงานทำ หลังฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไร่นา โดยไม่ต้องเคลื่อนย้ายไปหางานทำในเมืองเหมือนแต่ก่อน

ศูนย์ศิลปาชีพบ้านจาร อำเภอบ้านม่วง จึงได้เกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๖ พร้อมกับโครงการปาร์กน้ำ ปัจจุบันศูนย์ศิลปาชีพบ้านจารมีโครงการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย ประดิษฐ์ดอกไม้ ตัดเย็บเสื้อผ้า ตีเหล็ก ทำเฟอร์นิเจอร์ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด โครงการเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ นอกจากนั้น ในแต่ละปีราษฎรบ้านจารได้ขยายพื้นที่ปลูกป่าเพิ่มขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทำให้เกิดพื้นที่ป่าที่มีความร่มรื่น และมีความอุดมสมบูรณ์มาตราบนานเท่านาน

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่

เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้เขียนเข้าเฝ้าฯ ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ มีพระราชปรารภว่า จะทำ**โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ เพื่อ**ให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน ป่าให้ความร่มรื่น ให้อาหาร และให้ประโยชน์หลายอย่างแก่คน คนก็

ควรจะช่วยทะนุบำรุงรักษาป่า มิใช่ทำลายป่าเพื่อหวังผลประโยชน์จากการตัดไม้ขาย เพราะเห็นว่าช่วยให้ได้เงินเร็ว โดยไม่คำนึงว่าหายนะกำลังรออยู่วันข้างหน้า ทุกคนอาจจะต้องแย่งน้ำกันเพราะป่าหมด มีพระราชดำรัสว่า **พยายามที่จะเริ่มโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ทางภาคเหนือและภาคใต้** แต่ก็ยังไม่สำเร็จ ผู้เขียนได้รับพระราชดำริใส่เกล้าฯ ไปจัดทำโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ บริเวณผานาง-ผาเก็ง กิ่งอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยในขั้นต้นได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินคืนจากราษฎรที่บุกรุกขึ้นไปบนเชิงเขาผานางและภูผาผัดอน รวมทั้งที่ดินบนพื้นราบเชิงเขา ประมาณ ๒๕๐ ไร่ ทำการปลูกบ้านสำหรับราษฎรยากจน ขาดแคลนที่อยู่อาศัย จำนวน ๕๐ ครอบครัว จากนั้นทรงมอบหมายให้หัวหน้าครอบครัวปลูกป่าบริเวณเชิงเขาขึ้นไปบนยอดเขา เพื่อฟื้นฟูเขาที่ถูกถางจนโล่งเตียน ให้กลับคืนสภาพสมบูรณ์ดังเดิมโดยจะให้เป็นตัวอย่างแก่พื้นที่ข้างเคียงในจังหวัดเลย ซึ่งพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกแผ้วถางจนแทบไม่มีป่าเหลืออีกแล้ว และมีพระราชดำริให้ฝึกอาชีพแก่ครอบครัว สมาชิกในโครงการฯ ตามที่ราษฎรนัด บางครอบครัวก็นัดทำการเกษตร ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เลี้ยงเป็ด ไก่ สุกร เลี้ยงกบ เพาะเห็ด บางครอบครัวก็นัดงานด้านศิลปหัตถกรรม ทอผ้า จักสาน ทำเครื่องเรือนจากไม้โตเร็ว ตีมีด นอกจากนี้ ยังได้ทดลองปลูกยางพาราอีกจำนวน ๒๐๐ ไร่ โดยมี พ.อ.เทศณฤทธิ์ กสิบุตร เป็นผู้จัดการโครงการ

ผลการดำเนินงานในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า พระราชปณิธานในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ ทรงฟื้นฟูเขาหัวโล้นให้กลับเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ เขียวชอุ่ม สัตว์ป่ากลับคืนถิ่นที่อยู่อาศัยในป่า โดยประชาชนที่อยู่รอบเชิงเขาไม่ล่าสัตว์ เพราะทุกครอบครัวต่างมีอาชีพ มีอาหารพอเพียง สัตว์ป่าที่เคยมารบกวนไร่ข้าวโพด เช่นบนภูผาผัดอนมีลิงอาศัยอยู่จำนวนมาก ประมาณเกือบ ๕,๐๐๐ ตัว ถึงฤดูข้าวโพดใกล้จะเก็บเกี่ยว ลิงจะลงมากินข้าวโพดของชาวบ้าน ทำให้ไร่ข้าวโพดเกิดความเสียหายหลายร้อยไร่

ปัจจุบันเมื่อป่าคืนสภาพอุดมสมบูรณ์ ลิงก็ไม่ลงมารบกวนชาวบ้านอีกต่อไป จึงกล่าวได้ว่า **พระราช-**

ปณิธานใน สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์คือ คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน คนและสัตว์ ได้อาศัยความร่วมมือกัน อาศัยหาอาหารและพืชสมุนไพรจากป่า ป่ามีคนช่วยดูแลรักษา นี่คือการดำเนินงานของ **โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่แห่งแรก** ที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงริเริ่มขึ้น โดยได้เสด็จฯ ไปทรงเปิดโครงการนี้เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ปัจจุบันโครงการนี้จัดเป็นโครงการตัวอย่างของจังหวัดเลย มีนักเรียน นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ มาศึกษาโครงการ และมีนักท่องเที่ยว มาเที่ยวและพักผ่อนปละหลายพันคน

โครงการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และองคอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

เรื่องของป่ายังมีอีกโครงการหนึ่ง ซึ่งทำร่วมกันระหว่างกรมป่าไม้และหน่วยทหาร คือโครงการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.) เพื่อฝึกให้ราษฎรรู้คุณค่าของป่า รู้จักหวงแหนป่า รวมตัวช่วยกันรักษาป่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริให้ พันเอก พิเชษฐ วิสัยจร ไปเริ่มโครงการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าที่จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี โดยจัดให้มีการประกวดหมู่บ้านรักษาป่าดีเด่นและพระราชทานธงพิทักษ์ป่าให้แก่หมู่บ้านที่ชนะการประกวด บ้านใดมีราษฎรที่มีอาสาสมัครเข้าดูแลป่า

อย่างเข้มแข็ง ก็พระราชทานเหรียญที่ระลึกพระนามาภิไธยย่อ ส.ก. ให้เป็นขวัญกำลังใจ ทุกปีเมื่อเสด็จฯ ไปทุกภูมิภาค จะพระราชทานธงอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและพระราชทานพระราชทรัพย์สนับสนุนโครงการด้วย จึงทำให้ประชาชนตื่นตัวเข้าร่วมโครงการรักษาป่าเป็นจำนวนมาก

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง

โครงการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาล้วนเป็นเรื่องของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและการส่งเสริมอาชีพ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำรัสว่า **“ลำพังให้ราษฎรช่วยดูแลรักษาป่าอย่างเดียวคงไม่ได้ ต้องมีอาชีพให้เขาควบคู่กันไปด้วย ถ้าเขาต้องหิวคงไม่มีใครมาช่วยรักษาป่า”**

กรณีที่ราษฎรจับจองที่ดินคนละ ๕ แปลง ๖ แปลง เปลี่ยนที่ไร่ทำไร่เพราะดินเดิมจืด แล้วย้อนกลับที่เดิม ในปีที่ ๖ ปีที่ ๗ นั้น มีพระราชดำรัสว่า **“ต้องให้เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรเข้าไปสอนให้ราษฎรรู้จักใช้พื้นที่น้อย แต่ให้ได้ผลผลิตมาก”** และทรงให้ไปเลือกพื้นที่ที่อยู่ตามยอดเขา และอยู่ติดกับชายแดน ราษฎรพวกนี้ก็จะทำหน้าที่เหมือนกับเป็นยามชายแดนไปด้วยพร้อม ๆ กับฟื้นฟูสภาพป่า โดยขั้นแรกต้องไปเลือกพื้นที่ และดูว่า พื้นที่ที่ถูกถางไป ๕,๐๐๐ ไร่ ๖,๐๐๐ ไร่ นั้น ใช้ประมาณ ๕๐๐ ไร่ เพื่อทำใหราษฎรดูเป็นตัวอย่าง จึงเกิดโครงการเรียกว่า **“สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง”** ในที่สุด โดยมีหลักการว่า

“ฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกแผ้วถาง
อยู่ใกล้ชิดแนวชายแดน
ช่วยรักษาเขตต้นน้ำลำธาร
ช่วยดูแลประชากรชาวเขา

สกัดเส้นทางที่ชนยาเสพติด
สนับสนุนแผนป้องกันประเทศ
ช่วยสร้างงานให้ราษฎร
และช่วยคนไทยเราได้มีแหล่งผลิตอาหาร”

ตัวอย่างการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกแผ้วถาง จากเดิมเป็นเขาหัวโล้น ให้ฟื้นคืนสภาพขึ้นมา และยังช่วยสกัดกั้นเส้นทางการขนยาเสพติดบริเวณชายแดนของประเทศด้วย เช่น ที่บ้านแบกแซม บ้านดอยดำ ในเขตของตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ หรือบ้านธารทอง จังหวัดเชียงราย และบ้านสบซุ่น จังหวัดน่าน เป็นต้น ซึ่งแต่ละพื้นที่เป็นตำบลสำคัญ ที่เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติด เป็นที่อาศัยของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น ลีซอ ม้ง อาข่า กะเหรี่ยง

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงหาหนทางให้ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี มีพระราชดำรัสให้จัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงให้ราษฎรเหล่านั้นเข้ารับการศึกษาอบรมด้านภาคการเกษตร ให้รู้จักทำการเกษตรบนพื้นที่น้อยแต่ได้ผลผลิตมาก อีกทั้งยัง

มีการวางแผนการตลาดให้ด้วย โดยจัดในรูปของสหกรณ์ ไม่ใช่ใครก็อยากจะปลูกอะไรก็ต่างคนต่างปลูกแข่งกัน แล้วขายผลผลิตไม่ได้ เช่น การปลูกกะหล่ำปลี หากปลูกจนผลผลิตล้นตลาด ขายได้เพียงกิโลกรัมละ ๑ บาทเท่านั้น ไม่พอค่าปุ๋ย ค่าขนส่ง นอกจากนี้ ยังทรงจัดให้มีการเกษตรโดยปลอดภัยจากสารเคมี ปลอดภัยฆ่าแมลง ให้ใช้พืชตามธรรมชาติ เช่น ตะไคร้ต้นหรือตะไคร้หอม สะเดา ที่นำมาผสมแล้วไล่แมลงได้ บนสถานีฯ มีการแบ่งแปลงปลูกผัก พืช ไม้เมืองหนาว พืช ท้อ มันฝรั่ง พักแก้ว (ชาโยเต้) และผักเมืองหนาวต่าง ๆ

สำหรับการบริหารจัดการ มีทหารเป็นฝ่ายประสานงานและดูแลด้านความมั่นคง ผู้แทนกรมป่าไม้เป็นหัวหน้าโครงการ และยังมีผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมชลประทาน และกรมประมง เป็นต้น ร่วมกันปฏิบัติงาน ยกตัวอย่างเช่น กรมประมงทำหน้าที่ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในสภาพที่อากาศหนาวเย็นอย่างดอยคำหรือดอยฟ้าห่มปกมีอุณหภูมิต่ำกว่า ๑๔ องศาเซลเซียส ก็ต้องหาพันธุ์ปลาชนิดใหม่มาปล่อย เพื่อให้ราษฎรมีอาหารประเภทโปรตีนรับประทาน เช่น ปลาเฉยื่อ ปลาหลีฮื้อ ปลาซังฮื้อของเมืองจีน หรือปลาอื่น ๆ ที่มาจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริให้กรมประมงเพาะเลี้ยงกบเพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีนของราษฎรด้วย

เพราะฉะนั้นเท่ากับว่าสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงนี้ทำให้ราษฎรมีอาหารรับประทานอย่างสมบูรณ์ และยังมีรายได้จากการขายผลผลิตด้วย โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงได้นำปัจจัยการผลิต ๕ M คือ Man Money Material Management และ Market มาใช้อย่างครบถ้วน นอกจากนั้น ยังช่วยสกัดกั้นเส้นทางขนยาเสพติดอีกด้วย เพราะแต่ละสถานีอยู่บนเส้นทางขนยาเสพติด มีการสอนราษฎรให้เรียนรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ ให้รักผืนแผ่นดินไทย ให้รู้จักตอบแทนพระคุณแผ่นดิน

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงย้ำเสมอว่าราษฎรมีความกตัญญูต่อแผ่นดินมีความรักแผ่นดิน **เกิดมาต้องตอบแทนพระคุณแผ่นดิน ให้เรียนหนังสือไทยแล้วพูดภาษาไทยให้ได้** ปลูกฝังค่านิยมของความรักชาติบ้านเกิดเมืองนอน นอกจากนี้จะให้เรียนรู้เรื่อง

การเกษตรแล้ว ยังให้หัดทำบัญชีแบบง่าย ๆ ส่วนด้านการศึกษา ก็นำโครงการศึกษานอกโรงเรียนเข้าไปสอน มีการศึกษาเรื่องสุขภาพอนามัย การอบรมการปฐมพยาบาล ขั้นต้น เมื่อเจ็บป่วยอยู่ในที่ห่างไกลจะได้ช่วยกันตั้งแต่เริ่มแรกได้

สถานีพัฒนาการเกษตรจึงดำเนินการทุกรูปแบบที่รอยต่ออำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่กับอำเภอแม่ออน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ราษฎรสองพื้นที่ต่างคนต่างบุกเบิกพื้นที่บนเขา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริให้ตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่ดอยอมพาย อำเภอแม่แจ่ม นำราษฎรมาทำงานในสถานี โดยพระราชทานค่าแรงงานเป็นรายวัน วันละ ๑๐๐ บาท ราษฎรจะได้ผลผลิตกลับไปด้วย วิธีการนี้ราษฎรจึงพากันคืนป่าที่เขาเคยบุกเบิกไว้ ตัวอย่างที่บ้านสาม อำเภอแม่แจ่ม เคยบุกเบิกป่าประมาณ ๘,๐๐๐ ไร่ **ราษฎรได้คืนพื้นที่ป่ามาให้ ๓,๐๐๐ ไร่ เขาบอกว่าเอาแค่นี้ก็พอแล้ว** ปัจจุบันที่บ้านเสาดแดง อำเภอแม่แจ่ม กำลังทำสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง และมีการคืนป่าที่เคยบุกเบิกให้แก่ทางราชการ เช่นเดียวกัน

ฟาร์มตัวอย่าง

ฟาร์มตัวอย่างเกิดขึ้นคล้าย ๆ กับสถานีพัฒนาการเกษตรซึ่งอยู่บนยอดเขาสูง แต่ฟาร์มตัวอย่างจะอยู่บน

พื้นราบยกเว้นที่ขุนตะเภาอยู่บนเขามีฟาร์มหนองหมากเผ่า ที่จังหวัดสกลนคร ฟาร์มที่บ้านทางหลวง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ที่บ้านยางน้อย อำเภอเชียงเอน จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดพัทลุง สำหรับจังหวัดนครราชสีมา มีฟาร์มตัวอย่างตั้งอยู่ใกล้ ๆ พระตำหนัก ทักษิณราชนิเวศน์ และกำลังสร้างขึ้นใหม่อีกหลายแห่งในปี ๒๕๔๗ ได้แก่ ที่อำเภอบ้านนาถ จังหวัดปัตตานี อำเภอเรือเสาะ อำเภอสุโขทัย และอำเภอวัง จังหวัดนครราชสีมา

กำไรของแผ่นดิน

สิ่งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชปรารภอยู่เสมอคือ **การให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส** และมีพระราชดำรัสว่า **“เขาดีด้อยโอกาส เขาคิดอะไรไม่ออก จึงส่งคนไปช่วยกันคิด”** เหมือนกับไขลานให้เขาเริ่มต้น กระตุ้นให้เขาลงมือทำ จากสิ่งของง่าย ๆ ก่อน แต่ก่อนเขาทำอะไรไม่เป็น ฝึกสอนจนกระทั่งเขาทำเป็น ฝึกการปฏิบัติจริงในสนามมากกว่าการสอนในห้องเรียน จนเกิดความชำนาญ และนำกลับไปทำเองที่บ้าน โครงการต่าง ๆ ก็เริ่มเดินหน้า ทรงเหน็ดเหนื่อย ทรงตรากตรำ พระวรกาย และยังคงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือราษฎรเป็นจำนวนมาก มีพระราชดำรัสว่า **ขาดทุนของฉันก็คือกำไรของแผ่นดิน** กำไรที่เกิดขึ้นคือราษฎรมีความมั่นคง ราษฎรมีความอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ความต้องการปัจจัย ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคมีครบนี้คือความต้องการของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน ทรงแก้ตรงจุดนี้ ให้ราษฎรได้มีสิ่งที่ต้องการขั้นพื้นฐานอย่างพอเพียง จะได้ไม่ไปทำลายสภาพแวดล้อม

ทรงรับรู้ความทุกข์ยากของราษฎร

ส่วนหนึ่งที่ทำให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับรู้ความทุกข์ยากของราษฎรก็คือ จากการที่ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีการ้องทุกข์ปัญหาต่าง ๆ จะเห็นว่า ราษฎรสามารถกราบบังคมทูลฯ ได้เลย เมื่อเสด็จฯ ผ่านราษฎรก็ยื่นเป็นจดหมายน้อยให้ บางทีก็แนบมา

กับผ้าที่ทูลเกล้าฯ ถวายบ้าง เปิดออกเห็นมีฎีกาอยู่ ราษฎรกล้าที่จะระบายความทุกข์ยากให้ทรงทราบ และก็มีได้ทรงมองข้ามหรือทรงเห็นว่าเป็นปัญหาเล็กน้อย ทรงคิดว่าถ้าเขาไม่เดือดร้อนจริงเขาจะไม่เขียนกันมา บางทีเจ้าหน้าที่จะกันไม่ให้ราษฎรส่งฎีกา แต่ทรงรับ และพระราชทานพระราชวินิจฉัยแก้ปัญหา นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ หรือผู้เขียนเอง จะรับสนองพระราชเสาวนีย์ไปช่วยกันตรวจสอบแก้ไข

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินผ่านประชาชน จะทอดพระเนตรเห็นคนที่กำลังมีปัญหาทุกข์ร้อน มีพระราชดำรัสว่า **“นัยน์ตาเขาบ่งบอกถึงปัญหา ทุกข์ร้อนที่มีอยู่”** และจะให้เจ้าหน้าที่ไปสอบถาม ทรงมองปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง เวลาราษฎรมาเฝ้าฯ ทรงรับฟังความทุกข์ยากที่เขาระบายออก ทรงซักถามว่า ที่บ้านเป็นอย่างไร ทำมาหากินอะไร หากทำไร่นา ปีนี้ได้ข้าวกี่ถัง ขายได้เท่าไร พอกินตลอดปีไหม ต้องซื้อเพิ่มเท่าไร มีลูกกี่คน ภรรยาช่วยทำอะไร รับจ้างหรือไม่ ทอดผ้าเป็นไหม บ้านที่อยู่เป็นของตัวเองหรือเช่า มีที่ดินเป็นของตัวเองหรือเช่า สภาพบ้านเป็นอย่างไร เป็นบ้านชั้นเดียว บ้านฝาขัดแตะ หลังคามุงหญ้า หรือไม่มีฝา รายได้ปีละเท่าไร ทรงซักถามและจดบันทึกอย่างละเอียด จากนั้นจะทรงพิจารณาข้อมูลทั้งหมด และพระราชทานความช่วยเหลือที่เหมาะสม หรืออาจให้เข้ารับการฝึกอบรม ทรงพิจารณาถึงว่า หากหัวหน้าครอบครัวเข้ารับการอบรม ภรรยาและลูกเขาจะอยู่กันอย่างไร ลูกเขาต้องเรียนหนังสือ ต้องรับประทานอาหาร จะช่วยได้อย่างไร

นี่คือ **น้ำพระราชหฤทัยในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาอย่างหาที่เปรียบมิได้ จะมีพระราชินีพระองค์ใด ที่ทรงงานหนักเพื่อประชาชน เช่นเดียวกับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ของปวงชนชาวไทย แม้ เจริญพระชนมายุ ๗๒ พรรษาแล้วก็ยังทรงงานหนัก ทรงรักชาติ รักแผ่นดิน และรักประชาชน ผู้เขียนจึงขอกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งในตอนท้ายนี้ว่า **“บุญของมหันต์ได้เกิดเป็นคนไทยภายใต้ร่มพระบารมีปกเกล้าฯ”** 🌸**

ดอนญา ควินสิริกิติ์

Queen Sirikit Don'a

Queen Sirikit Don'a

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ดอนญา ควินสิริกิติ์ เป็นลูกผสมระหว่าง *Mussaenda Luz* และ *M. philippica 'Aurorae'* ซึ่งมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ได้ผสมขึ้น และขอพระราชทานพระราชนุญาตเชิญพระนามาภิไธย “ควินสิริกิติ์” เป็นชื่อดอนญาพันธุ์ใหม่นี้ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยือนประเทศฟิลิปปินส์ ในปี ๒๕๐๖ เพื่อถวายพระเกียรติ

ดอนญา ควินสิริกิติ์ เป็นไม้พุ่ม สูงประมาณ ๑ - ๓ เมตร ใบ เดี่ยว ออกตรงข้าม รูปรี ปลายแหลม ขนาดกว้าง ๔ - ๖ เซนติเมตร ยาว ๘ - ๑๒ เซนติเมตร ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด แต่ละช่อมีใบประดับขนาดใหญ่รองรับสีชมพูอ่อน ขลิบขอบด้วยสีแดง ดอกย่อยสีเหลือง ขนาดเล็ก มี ๕ กลีบ ส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น ๕ กลีบ รูปสามเหลี่ยม

The plant is a hybrid between *Mussaenda Luz* and *M. philippica 'Aurorae'* produced by the University of Philippines. It was granted a royal permission to name the new hybrid Don'a 'Queen Sirikit' during the royal visit of H.M. the King and H.M. the Queen of Thailand to the Philippines in 1963.

Don'a Queen Sirikit is a shrub about 3 m. high. *Leaves* opposite. *Inflorescence* a terminal panicle. *Flowers* bright yellow, petals 5; floral bracts pale pink with reddish edge, broadly ovate-elliptic and beautifully contrasting with the petals.

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กับการอนุรักษ์กล้วยไม้ไทย

วีระชัย ณ นคร*

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อสนองพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการทำนุบำรุงแผ่นดินไพร่ฟ้า ประชากราชฎาให้มีแต่ความผาสุก ร่มเย็น ด้วยพระอัจฉริยภาพ พระวิริยะอุตสาหะ และน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา โดยมีได้ทรงย่อท้อต่อความลำบากแต่อย่างใด ทรงทุ่มเท พระวรกาย อย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ปวงพสกนิกรตลอดมา ด้วยพระอิริยาบถอันงดงามผ่องปรนในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเสด็จฯ ไปทรงงาน ณ ที่แห่งใด จะทรงแย้มพระสรวลอย่างเป็นกันเอง และพระราชทานพระราชานุญาตให้ราชฎาได้เข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด โดยมีได้ถือพระองค์แต่ประการใด ทำให้เหล่าพสกนิกรทั้งปวงรู้สึก ปลื้มปิติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างเปี่ยมล้นโดยทั่วกัน

* ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์

เมื่อเสด็จฯ ไปทรงงาน ณ พื้นที่แห่งใด ก็จะทรงให้ความสนพระราชหฤทัยในธรรมชาติรอบพระวรกายอยู่เสมอ ทั้งป่าเขาลำเนาไพร ต้นน้ำลำธาร สัตว์ป่าและพันธุ์ไม้ โดยเฉพาะกล้วยไม้ไทย ซึ่งทรงให้ความสนพระราชหฤทัยเป็นพิเศษอย่างยิ่ง

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดที่จะเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรพรรณไม้แปลก ๆ และที่หายาก นานาพันธุ์ โดยเฉพาะกล้วยไม้ไทยต่าง ๆ แม้ว่าเส้นทางชมธรรมชาติจะค่อนข้างยากลำบาก ต้องลัดเลี้ยวไปตามโขดหินและไม่ราบเรียบ แต่ก็มิได้ทรงย่อท้อแต่ประการใด เมื่อครั้งเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรพรรณไม้ป่า ณ บริเวณโคกนกกระบาและลานสุรียัน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ทอดพระเนตรกล้วยไม้ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายมากบริเวณนั้น และมีกล้วยไม้ชนิดหนึ่งที่กำลังให้ดอกสวยงามและยังไม่มีชื่อเรียกภาษาไทยอีกทั้งยังเป็นกล้วยไม้ป่าหายาก และพบไม่บ่อยนัก มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Eria amica* Rchb.f. ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อว่า **นิมมานรดี**

นิมมานรดี เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอก ใบรูปขอบขนานแกมรี ดอกออกเป็นช่อยาว ดอกย่อยสีขาว มีขีดตามยาวสีแดงเข้ม กลีบปากที่ตอนปลายมีสีเหลืองเข้มและมีแต้มสีแดงเข้มที่โคนกลีบด้านใน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑ - ๑.๕ ซม.

“...เพราะว่า ทราบว่ารองเท้านารีชนิดนี้ไม่ขึ้นที่ไหนนอกจากบนภูหลวง ไม่พบที่ไหนในประเทศไทย แล้วก็บนภูหลวงเรามีฤดูใบไม้ร่วงด้วย อย่างจะเห็นใบเมเปิ้ลสีแดงฉานก่อนที่เขาจะร่วงลงมา และน้ำตกนี้แหละคือคุณสมบัติที่เราต้องมีป่าเอาไว้ก็เพื่อช่วยบรรยากาศให้มีความสมดุลกัน ฝนลงถูกต้องตามฤดูกาล การที่เราจะตัดไม้กันหมดนี้ ไม่ใช่ทำให้ไม้หมดจากป่าไปเท่านั้นนะ มันหมายถึงเราทำลายบรรยากาศข้างบนด้วย”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๖

เอื้องศรีเที่ยงดาว

เอื้องกุหลาบนำน

ด้วยทรงตระหนักดีว่าธรรมชาติคือสายใยแห่งชีวิต ต่างมีความผูกพันและเชื่อมโยงต่อกันอย่างลึกซึ้ง จึงทรงให้ความสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งในการ

อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ รวมถึงพรรณพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ที่การเปลี่ยนแปลงไปของสวนใดส่วนหนึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสมดุลแห่งธรรมชาติอย่างสำคัญ

ทรงทราบดีว่าแผ่นดินไทยผืนนี้ ทั้ง ๕๑๔.๑๒๖ ตารางกิโลเมตร เป็นแผ่นดินทองที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ได้เกื้อกูลทุกชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมีความสุขมาแล้วแต่โบราณกาล หากแต่ทว่าในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสมดุลแห่งธรรมชาติเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว จนน่าใจหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าและพรรณพืชของไทยได้ถูกคุกคามอย่างหนักและต่อเนื่อง ทั้งจากภัยธรรมชาติและโดยเฉพาะจากน้ำมือมนุษย์ จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เพราะป่าอันเป็นแหล่งกำเนิดแห่งน้ำและความอุดมสมบูรณ์ มีคุณค่าอันนับแก่ทุกชีวิตกำลังเข้าสู่สภาวะวิกฤติ อันจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อทุกชีวิตอย่างใหญ่หลวง ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติอันทรงคุณค่านานาชนิดก็ยังไม่

มีการศึกษาหาประโยชน์อย่างยั่งยืนกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้วยไม้พื้นเมืองของไทย ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ล้ำค่าที่สุดอย่างหนึ่งของประเทศ ได้ถูกเก็บหาออกจากแหล่งธรรมชาติในป่าไปเป็นอันมาก จนเกินกว่ากำลังของธรรมชาติจะฟื้นคืนได้ ทั้ง ๆ ที่การศึกษาในเรื่องของกล้วยไม้ไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น

โดยที่ประเทศไทยจัดเป็นศูนย์กลางการกระจายของพรรณพืชที่หลากหลายที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล้วยไม้ป่าที่สวยงามและทรงคุณค่านานาชนิดจึงพบขึ้นอยู่ทั่วไปในบริเวณนี้ กล้วยไม้ไทยที่นักพฤกษศาสตร์ได้สำรวจพบไว้แล้วในขณะนี้ มีจำนวนถึง ๑๗๘ สกุล รวม ๑,๑๒๘ ชนิด เป็นที่นิยมปลูกเลี้ยงกันมานาน มีบันทึกไว้แต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ที่กล่าวถึงการเก็บหาและปลูกเลี้ยงเอื้องชนิดต่าง ๆ ที่ให้ดอกสวยงาม แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กล้วยไม้ไทยหลายชนิดได้สูญหายไปจากแหล่งกำเนิดจนสังเกตได้และไม่พบว่าได้มีการนำไปปลูกเลี้ยงอยู่ ณ ที่ใด จึงอาจสันนิษฐานได้ว่ากล้วยไม้เหล่านี้หลงเหลืออยู่น้อยในธรรมชาติ หรืออาจจะสูญพันธุ์ไปแล้วจากประเทศไทยก็เป็นได้ ในเรื่องนี้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงให้ความสำคัญและความห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่ป่าไม้และพันธุ์ไม้นานาพันธุ์ตลอดมา จนเป็นที่ประจักษ์เลื่องลือกันโดยทั่วไปไกลถึงต่างประเทศ

บริษัท Black and Flory Ltd. ประเทศอังกฤษ ซึ่งได้ผสมกล้วยไม้สายพันธุ์ Cattleya Bow Bells และ Cattleya O'brieniana var. alba ได้ลูกผสมที่มีความสวยงามมากเป็นพิเศษและจดทะเบียนไว้ภายใต้ชื่อพันธุ์ว่า Exquisite เมื่อปี ๒๕๐๑ เมื่อนำเข้าประกวดก็ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม A.M./RHS. จาก The Royal Horticultural Society แห่งประเทศอังกฤษ จึงได้มีการขอพระราชทานพระราชนุญาตเชิญพระนามาภิไธย ใช้เรียกชื่อกล้วยไม้พันธุ์ดังกล่าวว่า “แคทลียาควินสิริกิติ์” ซึ่งต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงและคัดพันธุ์ที่ทนร้อนมาปลูกในประเทศไทยเรียกชื่อสายพันธุ์ว่า Diamond Crown และได้รับรางวัลยอดเยี่ยม A.M./RSPC. จากสมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์อีกด้วย

แคทลียาควินสิริกิติ์ เป็นกล้วยไม้ที่มีดอกใหญ่ สีขาวนวล กลีบดอกและกลีบปากแผ่กว้าง ขอบกลีบย่นเป็นลอนคลื่น กลีบปากส่วนกลางมีหยักเว้าลึกและมีแต้มสีเหลืองทองด้านในเด่นชัดเจน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑๒ - ๑๔ เซนติเมตร

เมื่อครั้งเสด็จฯ ไปเป็นองค์ประธานงานกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ ๔ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างทอดพระเนตรนิทรรศการและการประกวดกล้วยไม้ ซึ่งมีกล้วยไม้ไทยสวยงามต่าง ๆ นำมาจัดแสดงเป็นอันมาก ได้มีพระราชดำรัสกับคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ เทียงตรง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ระพี สาคริก และพลเอก เป้ง มาลากุล ณ อยุธยา เกี่ยวกับกล้วยไม้ป่าของเมืองไทยว่า

“กล้วยไม้ไทยมีความงามมากและมีกลิ่นหอมมาก ซึ่งนับวันจะหาได้ยากและใกล้สูญพันธุ์ไปทุกขณะ ขอให้ช่วยกันหาทางรวบรวมและอนุรักษ์ไว้ พร้อมกับขยายพันธุ์ให้มีปริมาณมากพอที่จะคืนสู่ปวงประชาชาติ”

พระราชดำรัส พระราชทานในงานประชุมกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ ๔ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๕

นอกจากนี้ ในหลายโอกาสยังได้มีพระราชดำรัสให้ทุกหน่วยงานได้ร่วมกันช่วยดูแลปกป้องรักษากล้วยไม้ไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้กล้วยไม้ของไทยที่สวยงามและหายาก ได้คงอยู่เป็นมรดกทางธรรมชาติอันล้ำค่าของประเทศสืบไป

หลายหน่วยงานจึงได้ร่วมกันสนองพระราชดำริบังเกิดโครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ไทยหลายโครงการ อาทิ

(๑) โครงการคืนชีวิตกล้วยไม้ไทยสู่ไพรพฤกษ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกองทัพภาคที่ ๓

(๒) โครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมวิชาการเกษตร

(๓) โครงการอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีอินทนนท์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

(๔) โครงการขยายพันธุ์กล้วยไม้ไทยหายากเพื่อการอนุรักษ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่

(๕) โครงการขยายพันธุ์กล้วยไม้สกุลสำเภางามสถานีสานิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมตามพระราชดำริ บ้านแพกแซม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดในความงามของธรรมชาติ การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร รวมถึงชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ เพื่อให้วัฏจักรแห่งธรรมชาติได้เป็นไปอย่างสมดุล แม้ว่าพระราชกรณียกิจต่าง ๆ จะมีมากจนแทบจะไม่มีเวลาว่างเหลือให้กับการพักผ่อนพระวรกาย ก็ยังทรงหาเวลาที่จะปลีกพระองค์เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรป่าเขาลำเนาไพรพฤกษ์ ขึ้นชม

พรรณไม้ป่าของไทย และมีพระราชดำรัสในหลายโอกาส กระตุ้นจิตสำนึกให้ทุกคนได้ร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น รวมถึงการให้ความรู้แก่เด็ก และเยาวชนให้ตระหนักในความสำคัญ รู้จักคุณค่า เกิดความรักและหวงแหนในพืชพันธุ์ต่าง ๆ อันจะเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญต่อไปในภายหน้าอีกด้วย

เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนั้นได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรพันธุ์ไม้ตามเส้นทางชมธรรมชาติเลียบบนน้ำตกแม่สาบน้อย และสวนหิน ไปยังเรือนรวมพรรณกล้วยไม้ไทย ที่สวนพฤกษศาสตร์ฯ ได้รวบรวมกล้วยไม้ป่าพื้นบ้านที่หลากหลายต่าง ๆ ไว้เพื่อการอนุรักษ์ และได้ทอดพระเนตรการปลูกเลี้ยงและดูแลรักษากล้วยไม้ที่ทางสวนพฤกษศาสตร์ฯ ได้รวบรวมไว้ และตรวจสอบรายชื่อไว้ถูกต้องแล้ว ประมาณได้ถึง ๔๐๐ ชนิด พร้อมข้อมูลด้านนิเวศวิทยาอย่างสมบูรณ์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านกล้วยไม้ไทย ให้ได้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริให้สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ รวบรวมพันธุ์กล้วยไม้ไทยไว้เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศในด้านต่าง ๆ ต่อไป

เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๔ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ และในโอกาสอันเป็นมหามงคลฤกษ์นี้ ทั้งสองพระองค์ได้ทรงปล่อยเชื้องาช้าง (*Dendrobium scabrilingue* Lindl.) คืนสู่ไพรพฤกษ์บนคาบไม้ป่าในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ฯ ซึ่งกล้วยไม้พระราชทานทั้งสองกอนี้ ยังคงเจริญเติบโตเป็นอย่างดีอยู่ในสวนพฤกษศาสตร์ฯ และเป็นตัวอย่างการกระตุ้นจิตสำนึกที่สำคัญ ทำให้ทุกคนที่พบเห็นได้บังเกิดความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์กล้วยไม้ไทยให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติ เพื่อความงามและคุณค่าของทรัพยากรพืชที่หลากหลายจะได้ดำรงคงอยู่เป็นสมบัติมรดกตกทอดสู่ลูกหลานไทยต่อไป

เชื้องาช้างเป็นกล้วยไม้ไทยสกุลหวาย พบมากเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้ดอกที่มีกลิ่นหอมหวานชื่นใจ บานนานประมาณเกือบ ๑ เดือน และยังมีศักยภาพสามารถพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจ หากสามารถสกัดทำน้ำหอมจากดอกเชื้องาช้างได้ ในการนี้ยังได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ ให้แก่คณะอาจารย์ จากคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ดำเนินการทดลองสกัดสารหอมระเหยจากเชื้องาช้าง เพื่อพัฒนาเพิ่มคุณค่าให้เป็นพืชเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งขณะนี้ผลงานกำลังมีความคืบหน้าเป็นไปด้วยดี

ในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินงานการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ไทยของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์อีกครั้งหนึ่ง ด้วยความสนพระราชหฤทัยและทรงพระเกษมสำราญเป็นอย่างยิ่ง ด้วยปรากฏว่าพันธุ์กล้วยไม้ไทยที่หายากและสวยงามต่าง ๆ จำนวนมากได้รับการรวบรวมไว้เพื่อการขยายพันธุ์และนำมาจัดแสดงให้ทอดพระเนตรจึงได้มีพระราชดำริให้สวนพฤกษศาสตร์ฯ และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันดำเนินการอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้ไทยที่หายากอย่างต่อเนื่องและให้ได้ครบวงจร เพราะหากไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังและถูกมองข้ามความสำคัญไปแล้วมิข้ามิข้ามินานกล้วยไม้ป่าที่มีคุณค่าของไทยก็จะลดจำนวนลงสูญหายไปอย่างรวดเร็วและอาจจะเหลือเพียงภาพและชื่อไว้ในความทรงจำของคนไทยเท่านั้น

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่เปรียบมิได้ต่อทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและพรรณพืช อันเป็นสมบัติทางธรรมชาติที่ล้ำค่าของประเทศไทย ทรงมีพระราชปณิธานอย่างแน่วแน่ ที่จะให้คนไทยทุกคนได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า ความงามของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ และได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์พืชของไทยทุกชนิด โดยเฉพาะกล้วยไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ของไทย ที่มีทั้งความหลากหลายและความงามอย่างโดดเด่น เพื่อให้คงอยู่สำหรับอนุชนรุ่นหลังที่จะได้เห็น ชื่นชม และได้รู้จักกันสืบต่อไป และให้เป็นสมบัติสืบทอดคงอยู่คู่ผืนแผ่นดินนี้อีกตราบนานเท่านาน

ชีวิต ก็ถวายให้ได้

๑) อลัมน์ในความทรงจำฉบับนี้กองบรรณาธิการ ได้เดินทางไปสัมภาษณ์ **คุณชัยโรจน์ ธรรมรัตน์** อดีตผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยาง จังหวัดนราธิวาส เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในอดีต ซึ่งได้เคยปฏิบัติงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส และได้สนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการส่วนบริหาร องค์การสวนยาง เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มาเยือนรำลึกถึงเรื่องราวในอดีตที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างมากให้กับกองบรรณาธิการได้ฟังว่า

“เริ่มแรกเข้ารับราชการตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ อยู่ที่ศูนย์วิจัยยางสงขลา สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตอนนั้น ในปี ๒๕๑๘ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานปลูกสร้างสวนยางพาราในเขตพระตำหนัก ทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส ขณะนั้นพระตำหนัก ทักษิณราชนิเวศน์เพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ บริเวณพื้นที่ริมเชิงเขาตันหยง ด้านชายทะเล ประมาณ ๑๕.๘ ไร่ เดิมเป็นสวนมะพร้าว ซึ่งที่ดินแถบนั้นเป็นดินทรายจัด ไม่สามารถปลูกพืชชนิดใดได้ ก็ต้องมีการศึกษาปรับปรุงคุณภาพของดินเสียก่อน จึงจะสามารถปลูกยางพารา ซึ่งในการดำเนินงานก็ประสบความสำเร็จสามารถปลูกยางพาราได้ และได้เป็นสวนยางตัวอย่างแห่งแรกจนถึงปัจจุบันนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ขณะกำลังถวายรายงาน

ต่อมาในปี ๒๕๒๘ ได้ทำงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส ก็เข้ามารับผิดชอบด้านการเกษตรโดยเฉพาะเรื่องสวนยางเขาสำนัก และขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริให้ปลูกสร้างสวนยางขึ้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ โดยให้ใช้พื้นที่ริมเชิงเขาของเขาสำนักลงมาถึงพื้นที่อ่างเก็บน้ำไกล่บ้าน ซึ่งมีพื้นที่อยู่ประมาณ ๑๕๓ ไร่ เพื่อจัดทำสวนยางตัวอย่าง นับเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานโครงการฯ สนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในช่วงระยะแรกของการปลูกสร้างสวนยาง ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรทุกครั้งที่ได้เสด็จฯ แปรพระราชฐาน ดังนั้นสวนยางแห่งนี้ก็จะมีพัฒนาตลอด

นอกจากนี้ ก็ได้มีโอกาสทำงานถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้รวบรวมพันธุ์กรรมพืช อาทิ พันธุ์กรรมหวาย พันธุ์กรรมดาลา พันธุ์กรรมบัว สำหรับเรื่องบัวนั้นก็รวบรวมไว้ที่บริเวณอ่างเก็บน้ำไกล่บ้านด้านสวนยาง

เขาดำนัก และบริเวณนั้นก็จะมีบัวขึ้นอยู่ก่อน คือ **บัวสุทธาสีโนบล** หรืออีกชื่อเรียกว่า **ม่วงกษัตริย์** เป็นบัวผันพันธุ์พื้นเมืองของอินโดนีเซีย **พระวิมาดาเธอ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ** ทรงนำเข้ามาคือ จะมีลักษณะใบแก่ด้านบนสีเขียว ก้านใบก้านดอกสีน้ำตาลแดง ไม่มีขน ดอกสีม่วงอมชมพู เกสรตัวเมียและโคนก้านเกสรตัวผู้สีเหลือง และอับเกสรตัวผู้มีสีม่วงเข้มมีกลิ่นหอมหวาน ซึ่งมีกระจายอยู่เต็มพื้นที่อ่างเก็บน้ำใกล้บ้านภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงได้ใช้พื้นที่นั้นเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์กรรมบัวในโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมกับจัดทำภูมิทัศน์ ซึ่งทางสำนักพระราชวังเห็นว่าบริเวณนั้นสวย จึงอยากให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงทอดพระเนตร ก็ได้สร้างศาลากลางน้ำขึ้นมา เป็นเรือนไม้ เสาทำด้วยไม้เหลาชะโอน รูปทรงศิลปะพื้นบ้านหลังคามุงด้วยจาก มีสะพานยาวจากชายฝั่งประมาณ ๘๕ เมตร และนำบัวชนิดต่าง ๆ มาปลูก

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปประทับพักผ่อนอิริยาบถ ณ ศาลากลางน้ำ อ่างเก็บน้ำใกล้บ้าน แล้วเสด็จประพาสทางชลมารคประทับเรือพระที่นั่ง ล่องเรือทอดพระเนตรชมความงามทัศนียภาพธรรมชาติ ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยในเรื่องบัวมาก โดยเฉพาะบัวสุทธาสีโนบล ที่ขยายพันธุ์รวดเร็วขึ้นเต็มบริเวณอ่างเก็บน้ำใกล้บ้าน ซึ่งเป็นบัวที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และได้ทรงทอดพระเนตรบัวประหลาดอีกชนิดหนึ่ง คือ**บัวจงกลนิ** เป็นบัวโบราณมีกลิ่นหอม กลีบดอกสีขาวอมชมพูมีขนาดเล็ก ซ้อนกันอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ดอกบานอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถหุบได้ บางตำรากล่าวว่าเป็นพันธุ์บัวที่มีอยู่ดั้งเดิมของไทย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ปรากฏหลักฐานอยู่ในหนังสือ 'ไตรภูมิพระร่วง' กล่าวถึงบัวในฉัพพินตสระว่า **'มีป่าจงกลนิเป็นอยู่รอบ โดยกว้างได้ ๘,๐๐๐ วา'** ได้พระราชทานพระราชดำริให้ศึกษาและอนุรักษ์พันธุ์บัวไว้

ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๓ ทางรัฐบาลจีนได้ถวายพันธุ์บัวหลวงของจีนให้จำนวน ๒๕ พันธุ์ เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่องบัวของประเทศไทย และได้พระราชทานให้ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนาง-

เจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ นำไปปลูกรวบรวมพันธุ์ เพื่อศึกษาวิจัย ในโครงการศึกษาวิจัยเรื่องบัวหลวงนี้ ทางสวนพฤกษศาสตร์ฯ ยังได้รับการสนับสนุนด้านพันธุ์ บัวหลวงจากประเทศญี่ปุ่นอีกประมาณ ๗๐ สายพันธุ์ เพื่อ ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยพันธุ์บัวหลวงของประเทศไทย อันเนื่องมาจากพระราชดำริต่อไป

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรง พระปรีชาสามารถสูงยิ่ง ในการวิเคราะห์วินิจฉัยคัดเลือก พันธุ์บัวที่มีลักษณะเด่น เนื่องจากมีพสกนิกรและข้าราชการ บริหารนำดอกบัวชนิดต่าง ๆ มาถวาย ทรงสนพระราช- หฤทัยและพบว่า **บัวปทุม** หมายถึงบัวหลวง สีชมพู กลีบ ดอกไม่ซ้อน ที่นำมาจากวัดหนองจอก อำเภอยาง่าง จังหวัดเพชรบุรี ปลูกอยู่ในคลองข้างวัด มีลักษณะเด่นคือ รูปทรงดอกสวยงาม ก้านดอกยาว แข็งแรง ดอกบานอยู่ ได้ทนนานกว่าบัวปทุมที่ได้มาจากแหล่งอื่น ทางฝ่ายทหาร เมื่อทราบข่าวทรงโปรด ก็ส่งทหารเข้าไปดูแล และตัดดอก ส่งไปที่พระตำหนัก นอกจากนั้นยังมีพระราชดำริให้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เก็บรวบรวมพันธุ์ นำไป ปลูกไว้ที่อ่างเก็บน้ำใกล้บ้านของโครงการศูนย์ศึกษาการ พัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส นับเป็นพระราชดำริที่ สำคัญ เป็นพลังกระตุ้นให้นักวิชาการเกษตรมีการศึกษา วิจัยเรื่องพันธุ์บัวของประเทศไทยให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ต่อไป

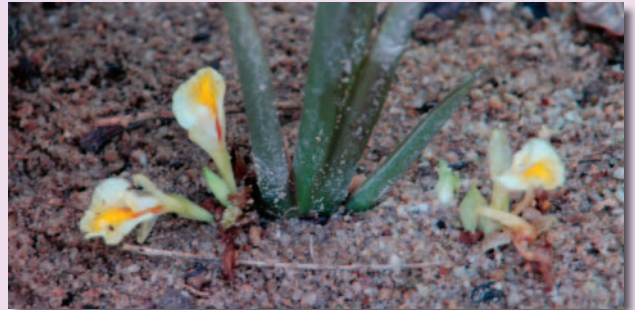
และนี่เป็นจุดเริ่มต้นที่ได้ทำงานถวายสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์กรรมบัว” หลังจากที่คุณชัยโรจน์ ได้เล่าถึงจุดเริ่มต้นที่ได้ สนองพระราชดำริเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์กรรมบัวให้ กองบรรณาธิการได้รับทราบแล้วนั้น ท่านยังได้กรุณาชี้แจง เพิ่มเติมถึงการทำงานถวายในส่วนอื่น ๆ อีกด้วย

“นอกจากเรื่องของบัวแล้ว ก็มีเรื่องของโครงการ พระราชดำริคือ **โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส** ที่ได้เข้าไปทำงานถวาย ในด้านวิชาการเกษตร ด้านการปลูกพืช และการเพาะเห็ด คือ เห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า เห็ดหูหนู และในช่วงที่เสด็จ-

พระราชดำเนิรแปรพระราชฐาน ณ พระตำหนัก ทักษิณ-
ราชนิเวศน์ ก็ได้ส่งผักและเห็ดไปถวาย จากนั้นก็ได้ตาม
เสด็จไปยังบ้านไทยสุข อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
คุณสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง
ฝ่ายกิจกรรมพิเศษได้มาบอกว่า **ขอให้การมิชชันนารีเกษตร
เข้าไปช่วยโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ ที่
จังหวัดพัทลุง** และได้สั่งให้ผมไปช่วยเรื่องเห็ดที่ฟาร์ม
ตัวอย่างฯ จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นลักษณะการจ้างงาน ให้
เกษตรกรบริเวณใกล้เคียงได้เข้ามาทำงานในฟาร์มตัวอย่าง
ก็ได้ไปช่วยวางแผนทางด้านการเกษตร การปลูกข้าว
และการปลูกดอกดาหลา โดยเฉพาะเรื่องดาหลา มีรับสั่ง
กับท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ราชเลขาธุการ
ในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ในขณะนั้น
โดยให้หาดาหลาขาว ซึ่งก็ได้ขยายพันธุ์ดาหลาขาว
นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และมีรับสั่งให้ขยายพันธุ์แต่
พันธุ์หายากจึงได้เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งก็เพาะได้ ๔,๐๐๐
ต้น จุดที่ถวายงานในเรื่องดาหลาตอนนั้นเสด็จฯ ที่มูโนะ
ประมาณปี ๒๕๔๒ หรือ ๒๕๔๓ ไม่น่าใจและได้เข้าเฝ้าฯ
พร้อมทั้งได้น้อมเกล้าฯ ถวายดอกดาหลาเป็นช่อดอกไม้ มี
รับสั่งว่า **‘สวยมาก ปลูกที่ไหน’** ตอนนั้นปลูกไว้ที่
ศูนย์วิจัยยางนราธิวาส จากนั้นก็มีรับสั่งให้ขยายพันธุ์
และขยายไปทั่ว ซึ่งในเรื่องนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ก็ทรงโปรดเช่นกัน นอกจากนี้
ยังรับสั่งกับตำรวจตระเวนชายแดนให้เข้าไปเอาพันธุ์มา
จากป่ามาให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เพื่อปลูก
และขยายพันธุ์ ซึ่งทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ก็
เข้าไปสำรวจและค้นหาพันธุ์ดาหลาเองด้วยเหมือนกัน

ดาหลา เป็นพืชพื้นเมืองของภาคใต้ ชาวบ้านนำ
ดอกอ่อนมาบริโภคกับข้าวต้มหรือน้ำพริก เดิมไม่มีคุณค่า
สำหรับไม้ดอกไม้ประดับ แต่หลังจากที่มีพระราชดำริให้
ศึกษาขยายพันธุ์แล้วปลูกตัดดอกเพื่อเป็นไม้ประดับ
เป็นผลทำให้ตลาดเริ่มนิยม ดอกดาหลาจะมีหลายพันธุ์
แต่เรามักจะแบ่งเป็นสี มี สีแดง ชมพู ขาว ที่นิยมปลูกกัน
ดอกดาหลานี้จะขึ้นอยู่ตามป่า แต่ถ้าเรานำมาปลูกใน
รูปแบบของการเกษตรสมัยใหม่สามารถเลี้ยงได้และ
ออกดอกได้ตลอดปี

ต่อมาก็เป็นเรื่อง **หวาย** ที่ได้เข้ามาสนองพระราชดำริ
โดยเฉพาะหวายเล็กที่กำลังจะสูญพันธุ์ เช่น หวายข้าวสาร
หวายตะกร้าทอง ฯลฯ คือหวายเล็กนี้เขานำมาทำเป็น
โครงเครื่องจักสานย่านลิเภา หวายเล็กที่ขึ้นอยู่ตามป่า
ถูกชาวบ้านถอนออกมาหมดเพื่อนำมาใช้ประโยชน์แต่
ไม่มีการอนุรักษ์ ทำอย่างไรที่จะอนุรักษ์รักษาไว้ให้มีปลูก
อยู่ได้ มีรับสั่งผ่านทางประชาสงเคราะห์จังหวัดนราธิวาส
ให้ไปเช่าสวนยางของชาวบ้านที่มีหวายขึ้นอยู่ภายใต้
ร่มเงาของต้นยางที่อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส เพื่อ
จัดทำเป็นแปลงหวายอนุรักษ์ไว้ สำหรับใช้ประโยชน์อย่าง
ถูกต้อง และจ้างชาวบ้านดูแลเพื่อไม่ให้ชาวบ้านเข้าไป
ตัดหวาย ในส่วนของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
การอนุรักษ์พันธุกรรมหวาย ผมก็ได้ร่วมกับอาจารย์
พรชัย จุฑามาต ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิชาการเกษตร
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยได้รวบรวมพันธุ์หวาย
ส่งโครงการฯ

สุดท้ายก็เป็นเรื่องของ **หม่อนไหม** ก็มีรับสั่งที่อำเภอ รือเสาะ และอำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส มีชาวบ้าน เขาเลี้ยงได้ผล นำเส้นไหมมาถวาย และได้รับพระราชทาน รางวัล จึงทำให้เกษตรกรในหมู่บ้าน อำเภออื่นให้ความสนใจต้องการจะเลี้ยงเป็นอาชีพบ้าง ได้แก่ บ้านคอระ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ก็รับสั่งให้เข้าไปส่งเสริม และพระราชทานเงินให้ไปซื้ออุปกรณ์เครื่องมือ พร้อมกับ นำเกษตรกรเข้าไปฝึกวิธีการเลี้ยงไหมที่ ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาพิกุลทองฯ นำผลผลิตที่ได้ส่งโครงการฯ และได้ ขยายผลออกไปยังบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงอีกด้วย”

ในการทรงงาน สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีความละเอียดอ่อน รอบรู้ และมีความ ลึกซึ้งในทุก ๆ ด้าน ซึ่งในเรื่องนี้ คุณชัยโรจน์ได้เล่าถึง ประสบการณ์ที่ได้สนองพระราชดำรินับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ให้กองบรรณาธิการฟังว่า

“การที่ได้ทำงานสนองพระราชดำริที่ผ่านมา ทำให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ในการ มองปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่พวกเรามองไม่ เห็นหรืออาจจะมองข้ามเลยไป แต่สิ่งเหล่านี้กลับอยู่ใน สายพระเนตรของพระองค์มาตลอด เช่น การอนุรักษ์ พันธุกรรมบัว ซึ่งเป็นพรรณไม้น้ำของไทยชนิดหนึ่ง ที่ผูกพันอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ของคนไทยมาช้านานนับแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งกำลัง จะสูญหายไปจากความทรงจำของคนไทย การพัฒนา คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น เช่น โครงการฟาร์มตัวอย่าง โครงการต่าง ๆ ที่มีพระราชดำริ ล่วงก่อนเกิดประโยชน์กับราษฎรทั้งสิ้น”

สุดท้าย กองบรรณาธิการได้ถามถึงความรู้สึกที่ ได้มีโอกาสทำงานสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

“ทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกล และมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ทำให้การทำงานถวายรู้สึก อบอุ่น งานที่พระองค์ให้ทำมีประโยชน์ต่อราษฎรอย่างยิ่ง ทรงเปรี๊ยะเสมือแม่ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณยิ่ง โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงาน ทำให้เรารู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และพร้อมที่จะทำงานถวายจนกว่าชีวิตจะหาไม่

มีชีวิตช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ได้ทำงานถวาย เมื่อ ก่อนจะไม่รู้คำว่า **ปิติ** มันเกิดขึ้นอย่างไร แต่เมื่อได้ทำงาน สอนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เสด็จพระราชดำเนิน ณ สวนยางเขาสำนัก ทรงงานตั้งแต่ เวลา ๔ โมงเย็นถึงหนึ่งทุ่ม มีรับสั่งเรื่องงานและให้การบ้าน ทรงมีพระปรีชาสามารถมาก และรู้สึกว่าพระองค์มีความรู้ อย่างมหาศาล และเมื่อเสด็จฯ กลับ ผมมีความรู้สึก ขนลุกชู จิตใจมีความสุขมาก เกิดปิติอย่างยิ่งตอน ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ

มีความสุขที่ได้ทำงานถวายเพื่อให้ราษฎรได้มี ชีวิตที่ดีขึ้น ทรงมีพระเมตตามากจนกระทั่งราษฎร ทุกหมู่เหล่าต่างพร้อมใจกัน เรียกพระองค์ว่า ‘แม่’ ดังนั้นทุกคนที่มีความรู้ความสามารถในด้านไหน ก็ตามควรจะใช้ความรู้ความสามารถของตนเองนั้น ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่พระองค์ต้องการ เราเกิดเป็น คนไทยคุ้มค่ามากที่ได้ทำงานสนองพระราชดำริให้ แก่พระบรมวงศ์ไม่มีสิ่งใดสำคัญเท่าสิ่งที่ได้รับใน ครั้งนั้น และทั้งหมดนี้ แม่ชีวิตก็ถวายให้ได้” 🙏

ในห้วงเดือนมกราคมถึงมีนาคมของทุกปี สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐาน ณ พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างที่ประทับนั้น ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรผู้มีได้ขาด ทำให้ทรงรับทราบถึงปัญหาของพื้นที่และความทุกข์ยากต่าง ๆ ของราษฎร และมีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน แม้ว่าพื้นที่ที่เสด็จพระราชดำเนินจะอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารปานใด ก็มิได้ทรงย่อท้อ ด้วยทรงเห็นว่าความผาสุกของราษฎรเป็นสิ่งสำคัญ พระมหากษัตริย์คุณและพระราชจริยวัตรอันงดงามที่ได้ทรงปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องหลายสิบปี ทำให้ราษฎรในพื้นที่ภาคเหนือปลาบปลื้มและซาบซึ้งในพระมหากษัตริย์คุณเป็นอย่างยิ่ง จึงพร้อมใจกันเรียกขานพระราชินีของพวกเขาด้วยความรักและเทิดทูนอย่างสูงสุดว่า “แม่หลวง”

* เจ้าหน้าที่กลุ่มประสานงานโครงการ ณ สำนักงาน กปร.

ทุกวันนี้ ป่าไม้ภาคเหนือซึ่ง “แม่หลวง” ทรงรักและห่วงใยเป็นพิเศษในหลายพื้นที่ เต็มไปด้วยสีเขียวขจีของแมกไม้และชุ่มฉ่ำไปด้วยสายน้ำที่หล่อเลี้ยงผืนป่าเหมือนดังในอดีต จนแทบไม่น่าเชื่อว่าเป็นป่าผืนที่เคยถูกทำลายลงจนแทบไม่เหลือเค้าของป่าต้นน้ำที่สำคัญของประเทศ ส่วนราษฎรทุกหมู่เหล่าไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบหรือบนดอย ต่างมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน เหล่านี้ล้วนเกิดจากพระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้ของ “แม่หลวง” โดยแท้

นอกจากปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาความยากจนแล้ว ภาคเหนือยังเป็นพื้นที่พิเศษซึ่งมีปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยได้ในหลายมิติ นั่นก็คือ ปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยเฉพาะชายแดนด้านตะวันตกซึ่งมักมีการรุกรานเขตแดน จากการสู้รบระหว่างรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านกับชนกลุ่มน้อยที่เป็นปฏิปักษ์อยู่เนื่อง ๆ รวมทั้งมีปัญหาคารแทรกซึมของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยช่องว่างตามแนวชายแดนลำเลียงยาเสพติดเข้ามายังพื้นที่ภายในของประเทศ ที่ผ่านมามีผู้พบว่าบริเวณชายแดนดังกล่าวเป็นปรการสำคัญที่สุดของพวกลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งเมื่อสองสามปีที่แล้วเคยเป็นปัญหาใหญ่ในระดับที่รัฐบาลจัดเป็น **“วาระแห่งชาติ”** มาแล้ว

“ริ้วบ้าน” ด้านตะวันตก เหตุการณ์ไม่เคยเปลี่ยน

ตลอดความยาวกว่า ๑,๒๐๐ กิโลเมตร ของแนวชายแดนภาคเหนือฝั่งตะวันตก ส่วนใหญ่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยทำกินของชาวไทยภูเขาและเป็นแหล่งพักพิงหลบซ่อนของกองกำลังต่างชาติกลุ่มต่าง ๆ ที่ขัดแย้งและต่อต้านรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้าน ในปี ๒๕๓๗ รัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านได้ทำการปราบปรามชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรงและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน สภาพดังกล่าวทำให้มีผู้อพยพหนีไฟสงครามเข้ามาพำนักในในพื้นที่ด้านในเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดตากและจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีพื้นที่ชายแดนยาวกว่า ๑,๑๐๐ กิโลเมตร มีผู้อพยพหนีภัยการสู้รบถึง ๑๐๗,๑๙๙ คน กระจายในพื้นที่พักพิง ๗ แห่ง คือที่จังหวัดตาก ๓ แห่ง และ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๔ แห่ง โดยราษฎรผู้ละทิ้งบ้านเรือนอพยพหนีการสู้รบส่วนใหญ่ก็คือ ชาวไทยภูเขาและชนเผ่าภูเขาต่าง ๆ ซึ่งเคยอาศัยในบริเวณชายแดนนั้นเอง การอพยพย้ายถิ่นออกห่างบริเวณแนวชายแดนดังกล่าวส่งผลกระทบต่อด้านความมั่นคงของชาติตามมาอย่างมาก เนื่องจากเกิดช่องว่างของมวลชนในพื้นที่ ซึ่งปัญหาที่สำคัญเห็นจะเป็นปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด โดยกองกำลังต่างชาติตามช่องทางแทรกซึมต่าง ๆ โดยใช้ราษฎรบางกลุ่มเป็นแนวร่วม ปัญหาดังกล่าวนับเป็นปัญหาด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ที่สามารบ่อนทำลายคนในชาติได้อย่างน่ากลัว ยิ่งกว่าการรุกรานหักหาญกันด้วยอาวุธยุทธโปกรณ์เสียอีก ที่สำคัญปัญหานี้นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ เปรียบดังเช่นหายนะจากฝูงปลวกที่ค่อย ๆ กัดแทะรั้วหรือประตูบ้าน คืบคลานเข้ามาในบ้านอย่างเงียบเชียบ ซึ่งกว่าจะรู้ตัวก็เกิดความเสียหายขึ้นแล้ว

ทรงเป็นห่วง “ริ้วบ้าน”

แต่ปัญหาดังกล่าวมิได้หลุดพ้นไปจากสายพระเนตรอันยาวไกลของ **“แม่หลวง”** ได้มีกระแสพระราชดำริถึงเรื่องดังกล่าวว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นห่วงความมั่นคงตามแนวชายแดน ทรงเป็นห่วงว่าราษฎรชาวเขาซึ่งอยู่ภายในพื้นที่ห่างไกล ฝ่ายตรงข้ามที่เขาไม่หวังดีต่อประเทศ เขาจะใกล้ขีดคนเหล่านี้

มากกว่าเรา ถ้าเราไม่ใกล้ชิดเขา ก็จะมายุยงส่งเสริมเขาเป็นอื่น เราก็ลำบาก จะต้องรักษาคนเหล่านี้ไว้ จะต้องรักษาประเทศชาติไว้ รักษาคน รักษาประเทศ ทหารก็ดี ตำรวจชายแดนก็ดี หรือกรมป่าไม้ก็ดี ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา ไป ๆ มา ๆ แต่ราษฎร เขาอยู่ตลอดเวลา ถ้าราษฎรที่เขาอยู่ตลอด เขามีความสำนึกเป็นไทย เขารักประเทศไทย เขาหวงแหนแผ่นดิน เขาก็จะเป็น “ยาม” ที่ดี แต่คนเหล่านี้เขาอยู่ได้เขาต้องรัก เขาเชื่อถือเรา เพราะฉะนั้นจึงให้สร้างบ้านเล็กในป่าใหญ่ บ้านเล็กคือสร้างเล็ก ๆ เพื่อไม่ให้ป่าเสียหาย”

นอกจากนี้เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรที่บ้านรวมไทยพัฒนาที่ ๑ ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคง เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๒ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำรัสกับพลตรี ชัยยุทธ เทพสุวรรณ ผู้บัญชาการกองพลพัฒนาที่ ๓ (ในขณะนั้น) ถึงโครงการจัดตั้งหมู่บ้านชาวไทยภูเขาในบริเวณชายแดน ความว่า

“ให้หาราษฎรชาวไทยภูเขาที่สมัครใจไปเป็น ยามตามแนวชายแดน ตามแนวพระราชดำริของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” และได้มีพระราชดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางดำเนินการว่า

“ให้จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่บนภูเขา เพราะชาวไทยภูเขามีกว้นเคยกับการอยู่บนเขามากกว่าพื้นราบ และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยพอสมควร โดยเลือกพื้นที่ที่เพียงพอ สำหรับหมู่บ้านขนาดประมาณ ๔๐ - ๕๐ ครอบครัว และมีแหล่งน้ำสามารถทำการเกษตรได้เพียงพอ รวมทั้งให้ทหารช่วยฝึกอบรมระบบป้องกันภัยและฝึกการรายงานข่าว เพื่อให้ราษฎรช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับทางราชการ ส่วนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพจะช่วยสนับสนุนด้านการส่งเสริมอาชีพ”

คณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนารัฐกรชาวไทยภูเขาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำหนดนโยบาย อำนาจการและกำกับดูแลการดำเนินงานโครงการพัฒนารัฐกรชาวไทยภูเขาได้น้อมนำแนวพระราชดำริแปลงลงสู่ภาคปฏิบัติ โดยกำหนดแผนการดำเนินงานโครงการดังกล่าว ซึ่งมีกองทัพภาคที่ ๓ กองทัพบก เป็นหน่วยดำเนินการหลัก และมีหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งประกอบอยู่ในคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนารัฐกรชาวไทยภูเขา อาทิ กรมชลประทาน

กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมการปกครอง กรมที่ดิน กรมทรัพยากรน้ำ ทำหน้าที่ดำเนินการตามแผนงานและกิจกรรมของโครงการฯ ภายใต้การประสานงานอย่างใกล้ชิดและพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณของ สำนักงาน กปร. ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารโครงการฯ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๔๓ ได้ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดน จำนวน ๒ แห่ง คือ บ้านมะโอโคะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และบ้านปางคอง ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากแนวพระราชดำริสู่ภาคปฏิบัติ

ในการดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนทั้ง ๒ แห่งดังกล่าว กองทัพบกที่ ๓ ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank)” เป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านการจัดตั้งชุมชนและสาธารณูปโภค

เน้นให้กลมกลืนกับสภาพสิ่งแวดล้อม และให้ปลูกสร้างบ้านเรือนในลักษณะผสมผสาน โขง เรียบง่าย กระจายอยู่ตามพื้นที่ป่าธรรมชาติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชนเผ่า ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ให้เน้นการพัฒนาหมู่บ้านในลักษณะ “บ้านเล็กในป่าใหญ่” โดยบ้านมะโอโคะ ประกอบด้วยราษฎรอสาสมัครชาวไทยภูเขาเผ่าปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ประมาณ ๓๓ ครอบครัว

จำนวน ๑๖๓ คน ส่วนบ้านปางคองเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าไทยใหญ่ ๒๐ ครอบครัว และเผ่ามูเซอ ๑๒ ครอบครัว รวม ๓๒ ครอบครัว จำนวน ๑๑๘ คน โดยได้ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นเป็นการถาวรและมีสถานะเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗

ด้านการประกอบอาชีพ

จัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎรครอบครัวละไม่เกิน ๑๐ ไร่ พร้อมส่งเสริมให้ราษฎรมีการประกอบอาชีพและรายได้ให้เพียงพอบริโภคตลอดทั้งปี ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ อาทิ การเลี้ยงปลาในบ่อขนาดเล็ก การปลูกพืชผักสวนครัว การปศุสัตว์ในครัวเรือนอย่างเป็นระบบ และถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ จะได้รับการส่งเสริมอาชีพที่เกิดจากฝีมือ สิ่งประดิษฐ์และหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งช่วยให้ราษฎรสามารถพึ่งตนเองได้

ส่วนพื้นที่โดยรอบบริเวณบ้าน ได้น้อมนำแนวพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เรื่องธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) โดยส่งเสริมให้ราษฎรปลูกไม้ผลยืนต้น พืชสมุนไพรเพื่อเป็นอาหารและยา เช่น ขนุน สะเดา กัญชง ฯลฯ ตลอดจนปลูกเสริมด้วยไม้ผลเศรษฐกิจที่มีราคาแพงทนทานต่อการขนส่งและเก็บรักษาได้นาน ซึ่งสามารถเจริญเติบโตได้ดีในแต่ละพื้นที่ เช่น มะคาเดเมียมันท์ มะพร้าวน้ำหอม ลองกอง มังคุด ฯลฯ เพื่อเป็นรายได้ที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

สำหรับด้านการเสริมสร้างความมั่นคง

นั้น กองทัพบกที่ ๓ ได้ฝึกอบรมและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยให้กับราษฎร จัดการอบรมให้ราษฎรเรียนรู้การทำหน้าที่เป็น “ยามชายแดน” ซึ่งมีหน้าที่ในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนการรุกรานอิทธิพลของกองกำลังต่างชาติ ตลอดจนกลุ่มบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคง อาทิ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด นอกจากนี้ ยังได้จัดฝึกอบรมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าต้นน้ำลำธารด้วยการให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกรักและหวงแหนป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพป่าไม้ที่ถูกทำลาย

โดยการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่โครงการตลอดแนวชายแดน ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นการเตรียมพร้อมในด้านประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การจัดตั้งเป็นกลุ่มบ้านยุทธศาสตร์พัฒนา ในลำดับต่อไป

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก็จะลดน้อยลงไป ไม่ว่าจะเป็นการ รุกล้ำดินแดนของกองกำลังต่างชาติ การอาศัยพื้นที่เป็น เส้นทางตัดผ่าน ในการลำเลียงยาเสพติดหรือความเคลื่อนไหว ของกองกำลังต่างชาติตามพื้นที่แนวชายแดน ก็จะได้รับ การแจ้งเตือนภัยแต่เนิ่น ๆ จากราษฎรผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็น **“ยามชายแดน”** ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน ที่ผ่านมา ย่อมเป็นบทพิสูจน์ถึงคุณค่าของราษฎรเหล่านี้ ได้เป็นอย่างดี อาทิ เมื่อต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ กับ เหตุการณ์ทหารประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน ๑ นาย ได้ หลบหนีจากฐานปฏิบัติการฝั่งตรงข้ามบ้านปางคอง มา อาศัยกับราษฎรบ้านปางยาม อำเภอปางมะผ้า ราษฎรได้ แจ้งเตือนภัยกับหน่วยทหารในพื้นที่ เข้าไปจับกุมและ ดำเนินการในชั้นอื่น ๆ ต่อไป หรือข่าวสารความเคลื่อนไหว ในการสับเปลี่ยนกำลังของฝ่ายตรงข้าม บริเวณบ้านใหม่ สะคานตีด อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ก็ทราบข่าวจากราษฎรบ้านมะโอโคะ เช่นกัน

ยามชายแดนแห่งที่ ๓ แม่ส่วยอู

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนิน ไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านปางคองและเพื่อรับทราบผล การดำเนินงานโครงการ ซึ่งยังความปลื้มปิติยินดีให้กับ เหล่าพสกนิกร และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง ใน

วันถัดมาได้มีพระราชดำรัสกับพลเอก นิพนธ์ ภาณุรัตน์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ที่ปรึกษาและเลขาธิการคณะ ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาราชราษฎรชาวไทยภูเขาอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ ตำแหน่งในขณะนั้น ปัจจุบันเป็น รองประธานที่ปรึกษาโครงการฯ ณ เรือนประทับแรม ปางตอง

ให้พิจารณาหาแนวทางในการดำเนินการจัดตั้ง หมู่บ้านในรูปแบบหมู่บ้านยามชายแดน ในพื้นที่ ด้านทิศตะวันตกของตัวเมืองแม่ส่วยอู ซึ่งเป็น พื้นที่ล่อแหลมต่อความมั่นคงอีกแห่งหนึ่ง

เพื่อจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนขึ้น ในพื้นที่ตำบล ผาป่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ส่วยอู ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่อยู่ห่างจากชายแดนเพียงประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และ ไม่มีราษฎรอยู่อาศัยในพื้นที่เลย โดยยึดถือแผนแม่บท โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดน ๒ แห่งแรก เป็น แนวทางการดำเนินงานและเริ่มดำเนินงานในปีงบประมาณ ๒๕๔๖ ภายใต้ชื่อ **“โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยาม ชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริบ้านแม่ส่วยอู”** โดยมีสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยประสานงาน และ พิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ

จากสนามทุระเบิดสู่บ้านน้อย... การกึ่งที่ ก้าทาย

ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของบ้าน แม่ส่วยอู (เดิม) และบ้านขุนห้วยเตี๊ (เดิม) ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่ **“ร้อน”** เป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นพื้นที่สู้รบเก่าของ บรรดาทหารชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน จึงมีการวาง กับระเบิดและวัตถุระเบิดไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการล่องล้าอิทธิปไตยจากกองกำลังทหารกลุ่ม ต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในบริเวณดังกล่าวยังไม่มี ความชัดเจน รวมทั้งมีปัญหาคความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินจากกองกำลังทหารกลุ่มต่าง ๆ ในบริเวณ ชายแดนด้วย ทำให้ราษฎรที่อาศัยอยู่เดิมละทิ้งบ้านเรือน และอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ด้านในมากขึ้น เมื่อมี เหตุการณ์เกิดขึ้นตามแนวชายแดนไม่สามารถมีระบบ แจ้งเตือนได้ทันเวลา ดังนั้น การดำเนินงานจัดตั้งหมู่บ้าน ยามชายแดน แห่งที่ ๓ จึงเป็นการกึ่งที่ท้าทายเป็นอย่างยิ่ง

การดำเนินงานแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ในระยะเริ่มต้นคือ การคัดเลือกราษฎรชาวไทยภูเขาอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ประมาณ ๓๐ ครอบครัว โดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และฝึกอบรมทบทวนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒

สำหรับในระยะยาว จะมุ่งเน้นการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางเข้าหมู่บ้าน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ เมื่อมีราษฎรอยู่อาศัยเป็นการถาวรแล้ว จึงจะดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านเป็นการถาวรตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และกำหนดการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพ.ป.) ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อให้สอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ และยุทธศาสตร์มาตรการแนวทางการจัดระเบียบชายแดนของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ ด้วยการผนึกกำลังเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน และจัดระเบียบการบริหารหมู่บ้านตามบริเวณชายแดน ซึ่งมีปัญหาด้านความมั่นคงให้มีเอกภาพ รวมทั้งจัดการฝึกอบรมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านเกี่ยวกับการลาดตระเวน การเฝ้ายาม และการข่าวเพื่อปฏิบัติการหมู่บ้านยามชายแดนต่อไป

ด้านการพัฒนาอาชีพ ได้ดำเนินการสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างละเอียดในพื้นที่โครงการให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๔๗ พร้อมทั้งส่งเสริมและสาธิตการทำเกษตรแบบพอเพียง และส่งเสริม

อาชีพนอกภาคเกษตรให้ครบวงจร ทั้งในด้านหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ให้สามารถพึ่งตนเองได้

ส่วนใน**ด้านการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้ดำเนินการฝึกอบรมให้ราษฎรมีจิตสำนึก ห่วงแหนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายโดยการปลูกป่าทดแทนตามแนวทางยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ในพื้นที่ของโครงการตลอดแนวชายแดน

จะเห็นได้ว่า **โครงการหมู่บ้านยามชายแดน** เป็นการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยผสมผสานการพัฒนาเข้ากับการรักษาความมั่นคงเข้าด้วยกัน หรือเรียกว่า **แนวทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคง** ซึ่งนับเป็นการสร้างเสริมความมั่นคงให้กับประเทศชาติที่ยั่งยืน และประหยัดงบประมาณกว่าการซื้อยุทโธปกรณ์เป็นอย่างมาก

สำคัญเหนืออื่นใดโครงการดังกล่าวได้แสดงถึงความรักและห่วงใยของ **“แม่หลวง”** ที่มีต่อพสกนิกรของพระองค์ ด้วยการสร้างเสริมพื้นที่บริเวณชายแดนซึ่งเปรียบเสมือนรั้วบ้านให้มีความมั่นคงแข็งแรง สามารถต้านทานภัยอันตรายทั้งปวงที่จะรุกล้ำเข้ามาใน **“บ้านของเรา”** ได้ นอกจากนี้ยังได้แสดงให้เห็นถึงความร่วมมรร่วมใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ รวมทั้งแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทยภูเขา ซึ่งเสียสละสมัครใจมาทำหน้าที่ **“ยาม”** ให้กับคนทั้งชาติ และในอนาคตโครงการเหล่านี้จะเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนในบริเวณอื่น ๆ ต่อไป

แต่ถึงกระนั้นโครงการนี้ก็เพียงเป็นส่วนหนึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของ **“แม่หลวง”** ที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมเท่านั้น ยังมีโครงการและการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ อีกมากมายเพื่อมวลพสกนิกร

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีโครงการหมู่บ้านยามชายแดนขึ้นในบริเวณอื่น ๆ อีกมากมายเพื่อมวลพสกนิกร

วันฟ้าใส แดดอุ่น ที่ฟาร์มตัวอย่างฯ พัทลุง

วันที่คณะกรรมการเดินทางไปถึงพื้นที่ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ จังหวัดพัทลุง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านครองชีพ ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง วันนั้นอากาศดี ฟ้าใส แดดอุ่น เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ บอกว่า โชคดีวันนี้ไม่มีฝน เพราะก่อนหน้านี้ ฝนต้นพรรษาดกติดต่อกันมา ๓ วันแล้ว หากขึ้นวันนี้ยังมีฝนตกอีก เห็นจะไม่ได้ออกไปสัมผัสทัศนียภาพตามที่นัดหมายไว้ ระยะเวลาอยู่นั้น มองไปโน่นเปลี่ยนเกษตร เห็นเกษตรกรที่รับจ้างทำงานอยู่ในโครงการฯ กำลังขะมักเขม้นทำงานอย่างขยันขันแข็งตามจุดต่าง ๆ บ้างก็กำลังขุดดินคายน้ํา บ้างก็กำลังเก็บพริกเก็บผัก บ้างก็กำลังเตรียมวัสดุอุปกรณ์แล้วแต่งงานในภาระหน้าที่ของตัว เนื่องจากพื้นที่โครงการฯ มีเนื้อที่ถึง ๒๕๔-๓-๑๒ ไร่ เป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมมีขนาดความกว้างเพียง ๑๐๐ เมตร แต่มีความยาวถึง ๔,๒๐๐ เมตร เมื่อมองดูแล้วจึงกล่าวได้อย่างเต็มปากว่า นี่แหละที่เรียกว่าไกลสุดสายตา

เดิมพื้นที่ของโครงการฯ มีสภาพเป็นทุ่งนาร้าง มีชื่อเรียกว่า “ทุ่งครองชีพ” มีพื้นที่คาบเกี่ยว ๓ หมู่บ้าน ในตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว คือ หมู่ที่ ๑, ๘ และ ๑๐ เหตุที่เป็นทุ่งนาร้าง เนื่องจากสภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ด้วยใช้ทำนามาเนิ่นนาน ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ และก่อนหน้านั้นไป ก็เคยมีสภาพเป็นป่าพรุเสม็ดมาก่อนด้วย และเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในตำบลนี้ พวกเขานอพยพไปทำงานในเมือง ทำให้ขาดแรงงานที่จะทำนาเหมือนดังแต่ก่อน

การสาธิตการเลี้ยงปลาในกระชังภายในฟาร์มตัวอย่างฯ

แปลงไม้ผลภายในฟาร์มตัวอย่างฯ

อารี นวลมิ่ง

แปลงพืชผักสวนครัวภายในฟาร์มตัวอย่างฯ

เมื่อครั้งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านหัวป่าเขียว ตำบลทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ในวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๓ ได้มีราษฎรกราบบังคมทูลขอ งานทำ และเมื่อทรงทราบว่าจังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดที่มี รายได้ต่อครัวเรือนต่ำที่สุดในบรรดา ๑๔ จังหวัดในภาคใต้ จึงมีพระราชดำริกับผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง (นายไพศาล แก้วประสม) ว่า **ให้จัดหาพื้นที่ว่างเปล่าเพื่อจัดทำ ฟาร์มตัวอย่างให้ราษฎรเข้ามาศึกษาหาความรู้แล้ว นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง โดยให้ยึดหลัก เกณฑ์เดียวกันกับโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ จังหวัด นราธิวาส** กล่าวคือให้เป็นแหล่งจ้างแรงงานสำหรับ เกษตรกรในพื้นที่ เป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติงานการเกษตร และเป็นแหล่งอาหารของจังหวัดพัทลุง หลังจากนั้นมา ก็ได้มีราษฎร หมู่ที่ ๑, ๘ และ ๑๐ บ้านครองชีพ จำนวน ๘๓ ราย ได้แสดงความจำนงที่จะบริจาคที่ดินในที่สาธารณะ ที่พวกตนจับจองไว้เพื่อให้จังหวัดดำเนินการสนอง พระราชดำริ

การดำเนินงานของโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ จะมี ผู้จัดการฟาร์มและผู้ช่วยผู้จัดการฟาร์ม เป็นผู้บริหารงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์เข้ามาร่วมปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การปลูกพืชเศรษฐกิจ พืชผัก ข้าว การปศุสัตว์ การประมง และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อเป็นแบบอย่างให้ เกษตรกรเข้ามาศึกษาดูงาน รวมทั้งฝึกอบรมด้วยการ ปฏิบัติจริงภายในฟาร์ม และนำไปขยายผลในพื้นที่ของ ตนเอง

ขณะนั้นรถยนต์เพื่อเดินทางไปบ้านของ**อารี นวลมิ่ง** เกษตรกรรายหนึ่งที่มีจุดหมายว่าจะไปพูดคุยด้วย ซึ่งบ้าน ของเธออยู่หมู่ที่ ๑๐ ตำบลนาปะขอ เลยทำพื้นที่ โครงการฯ ออกไปไม่กี่กิโลฯ กองบรรณาธิการได้ลองไล่เรียง กิจกรรมของโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ นับตั้งแต่ประตูทาง เข้าจนสุดระยะทางกว่า ๔ กิโลเมตรนั้น ประกอบด้วย แปลงพืชผัก แปลงปุ๋ยอินทรีย์ แปลงพืชเศรษฐกิจ แปลง ปศุสัตว์ แปลงพืชปรับปรุงดิน แปลงเพาะเห็ด การประมง แปลงไม้ผล และสุดท้ายคือนาข้าว ที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้น เมืองของพัทลุงชื่อ **พันธุ์สังข์หยด** ซึ่งเกษตรกรในจังหวัด พัทลุงส่วนใหญ่เลิกปลูกไปนานแล้ว แต่ขณะนี้ อาจจะ กลับมานิยมปลูกกันอีกก็เป็นได้ ด้วยเมื่อเร็ว ๆ นี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำรัสว่า **รสดี และมีคุณประโยชน์**

คณะกองบรรณาธิการเคยมาบ้านของอารี ครั้งหนึ่ง แล้ว เมื่อปีที่แล้วนี้เอง ครั้งนั้นเธอยังรับจ้างทำงานอยู่ใน โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ และได้เริ่มนำความรู้มา ประกอบอาชีพที่บ้าน คือการเพาะเลี้ยงลูกปลาในกระชัง และการเพาะเห็ดเพื่อขายดอก แต่วันนี้ เธอได้นำความรู้ ที่ได้เรียนรู้จากการทำงานในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ

ออกมาประกอบอาชีพด้วยตัวของเธอเองอย่างเต็มตัว เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา

ทางเข้าบ้านของเธอ ทางด้านซ้ายมือ เดิมเป็นลานดินว่างเปล่า บัดนี้มีโรงเรือนเพาะเห็ดขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่ตั้งอยู่ ดูสภาพแล้วยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จดี ส่วนทางด้านขวามือเป็นศาลาประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ครอบครัวบิดามารดาของเธอเป็นผู้บริจาคที่ดินให้ ด้านหลังของศาลาประชาคมนั้นก็คือบ่อปลาที่เธอใช้เพาะเลี้ยงหารายได้มาตั้งแต่ปีที่แล้ว

เมื่อแรกเห็น เธอก็วางมือจากงานตรงหน้า ตอนนั้นเธอกับหลานสาวตัวน้อยที่วันนี้ไม่สบายจึงไม่ได้ไปโรงเรียน กำลังช่วยกันนำซีลีเยกรอกใส่ถุงพลาสติกอยู่ เธอยิ้มแย้มอย่างคนที่เคยรู้จักมักคุ้น กุสีกุจจอตที่ทาง เก็บข้าวของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หาเก้าอี้มาให้หนึ่ง คุณแม่ลูกสองวัย ๓๔ ปี อยู่ในชุดกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อยืดคอกกลม เธอกระฉับกระเฉงคล่องแคล่ว ดูมีความสุขและสุขภาพสมบูรณ์ดี

สภาพบ้านของ อารี นวลมิ่ง

โรงเรือนสำหรับเพาะเชื้อเห็ดและจำหน่ายพันธุ์เห็ด

จากการพูดคุยกับเธอแต่ครั้งก่อนนั้น จำได้ว่าอารีเกิดในครอบครัวใหญ่ เธอเป็นลูกคนที่ ๑๑ ในจำนวน ๑๔ คน จบการศึกษาระดับมัธยมต้น จบแล้วไปทำงานเป็นผู้ช่วยทันตแพทย์ในตัวเมืองพัทลุงอยู่หนึ่งปีก็ตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ ทำงานเป็นพนักงานแนะนำสินค้าอยู่ในบริษัทใหญ่แห่งหนึ่ง ทำได้ ๕ ปี เมื่อมีครอบครัวจึงตัดสินใจกลับมาอยู่บ้านกับบิดามารดา ตอนนั้นรายได้หลักของครอบครัวของบิดามารดาได้จากการเลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมืองไว้ขาย แม้จะมีที่นาถึง ๕๕ ไร่ แต่ก็ทำไว้พอกินเท่านั้น เพราะเป็นครอบครัวใหญ่ หากเหลือจึงขาย ตอนแรกที่กลับมาเธอช่วยพี่สาวขายกล้วยเดี่ยวที่ตลาด ส่วนสามีนั้นรับจ้างทำงานทั่วไป เหตุที่เธอเข้าไปรับจ้างทำงานในฟาร์มจะว่าเป็นความบังเอิญก็ได้ เนื่องจากวันหนึ่งพี่สะใภ้ซึ่งรับจ้างทำอยู่ในฟาร์มไม่สามารถไปทำงานได้ จึงขอให้ไปทำงานแทน ประจวบกับโครงการฯ กำลังเปิดรับสมัครคนงานเพิ่มเติม เธอจึงลองสมัครดูทั้ง ๆ ที่ไม่เคยทำการเกษตรมาก่อนเลย แม้จะเป็นลูกหลานชาวนาก็ตาม

บ่อปลาที่อยู่หลังโรงเพาะเห็ดหลังใหม่ของอารี

หลังจากตกทายไถ่ถามทุกข์สุขตามสมควรแล้ว เราจึงขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ถ้ามถึงที่มาที่ไปเรื่องการทำงานในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ และอะไรที่ทำให้เธอก้าวมาถึงทุกวันนี้ วันที่เธอออกมาทำด้วยมือและทุนของตัวเอง

“ตอนแรกเข้าไปเรียนรู้เรื่องไม้ผล การเตรียมพื้นที่ปลูก วิธีการขุดหลุมปลูกพืชไม้ยืนต้น ต่อจากนั้นไปอยู่โรงเห็ด ประมงเพาะปลา ผสมอาหารปลา เย็บกระชัง จากนั้นไปอยู่แปลงผัก

อยู่ในฟาร์มมาตั้งแต่ปี ๔๕ เลิกงานจากฟาร์มสี่โมงครึ่ง หลังจากนั้นก็ลองนำมาทำที่บ้าน ครั้งแรกคืองานเพาะเห็ด คือชอบ... อยากทำมานานแล้วแต่ไม่มีความรู้ พอเริ่มขายรายได้ดี รุ่นแรกเพาะไว้พันก้อนได้เงินตั้งเจ็ดแปดพัน รุ่นที่สองได้เกือบหมื่น มีคนมารับซื้อถึงบ้าน”

อารีลงทุนในครั้งแรกนั้น ใช้เงินประมาณ ๕,๐๐๐ บาท สำหรับการสร้างโรงเรือนและซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับเพาะเห็ด จำได้ว่าโรงเพาะเห็ดโรงแรกของเธอนั้นสร้างอย่างง่าย ๆ มุงด้วยจาก และใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น หรือแม้แต่โรงเพาะเห็ดโรงที่สองที่เรากำลังนั่งพูดคุยกันอยู่นี้ แม้จะดูแข็งแรงด้วยเสาปูน มุงหลังคาด้วย

กระเบื้อง แต่ก็ใช้ไม้ที่หาได้ในท้องถิ่นมาประกอบสร้างด้วยเช่นกัน ไม่นับแรงงานฟรีของสามีที่ทำเป็นทั้งงานไม้ งานปูน งานไฟฟ้า กระนั้นเธอก็ต้องกู้หนี้ยืมสินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และจากกองทุนหมู่บ้าน นำมารวมกับเงินที่เธอเก็บเล็กผสมน้อยจากการขายเห็ดและลูกปลา นำมาลงทุนสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดใหม่อย่างที่เห็น รวมทั้งขุดบ่อปลาใหม่หลังโรงเพาะเห็ดอีกหนึ่งบ่อด้วย

“มีหนี้อยู่ประมาณแสนบาท” เธอพูดพร้อมกับรอยยิ้มที่ไม่เคยเลือนไปจากใบหน้า แม้ว่าจะเป็นเรื่องหนักใจของเธอก็ตาม “ไม่เคยเป็นหนี้มากขนาดนี้มาก่อน”

แต่ก่อนนี้ รายได้ของอารี ได้จากการขายดอกเห็ดและลูกปลา “รายได้นี้ปลากับเห็ดจะคู่กันเลย” แต่ตอนนี้เธอไม่ได้เพาะเห็ดเพื่อขายดอกเหมือนดังแต่ก่อน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาและการดูแลพอสมควร ปัจจุบัน เธอทำหัวเชื้อเห็ดนางฟ้าขายเพียงอย่างเดียว โดยเริ่มทำอย่างจริงจังมาตั้งแต่เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา พอถึงเดือนกรกฎาคมจึงคิดกู้เงินมาลงทุนเพิ่ม

อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าหนี้สินของเธอและครอบครัวคงจะหมดไปในระยะเวลาไม่นานนัก เพราะทุกวันนี้มีผู้ซื้อ

สิ่งจูงใจเธอทำแทบไม่ทัน บางครั้งต้องจ้างชาวบ้านที่ว่างงานมาช่วยทำ ทั้งนี้ เป็นเพราะหัวเชื้อที่เธอทำนี้ เมื่อนำไปเพาะจะให้ดอกมากและออกนาน เป็นที่พอใจของผู้ซื้ออย่างมาก

“สินค้านี้ติดตลาดเลยนะ ลูกค้าเขาจะรู้เลยว่าเห็ดเจ้านี้มาจากไหน ตอนนี้ทำเห็ดนางฟ้าอย่างเดียว ตลาดดี” ดวงตาของเธอเป็นประกายยามพูดคุยเกี่ยวกับผลงานของเธอ สำหรับเคล็ดลับในการทำให้เชื้อเห็ดของเธอ ออกดอกมากและออกนาน เธอมีวิธีการอย่างไร อารีตอบว่า “ไม่รู้จะบอกอย่างไร เพราะต้องศึกษาเรียนรู้เอาเอง หากจะมีใครมาขอเรียนด้วยก็ยินดีสอน ไม่มีปัญหา จะสอนให้ทำเป็นทุกอย่าง ส่วนเทคนิคต้องเรียนรู้เอง “ต้องให้งานสอนเรา ไม่ใช่เราสอนงาน”

เมื่อคณะกรรมการถามถึงความยุ่งยากและต้นทุนในการทำหัวเชื้อเห็ด เพื่อว่าจะมีผู้สนใจนำไปลองทำดูบ้าง เธอก็ตอบอย่างเต็มใจว่า

“ไม่ยุ่งยาก ชี้เลื่อยนี้ก็ไปขนมาจากโรงเลื่อย กิโลกรัมละเจ็ดสตางค์ จ้างรถกระบะไปขนเที่ยวละ ๒๐๐ บาท ขนได้ประมาณเที่ยวละ ๗๐ กระสอบ เฉพาะค่าชี้เลื่อยก็ประมาณ ๘๘ บาทต่อเที่ยว ใช้ได้ ๑๐ วัน ฤกษ์พลาสติกสำหรับใส่ชี้เลื่อยซื้อเป็นกิโลตอนนี้ขึ้นราคาแล้ว กิโลกรัมละ ๖๐ บาท จาก ๕๐ - ๕๕ บาท ตอนนี้อย่าจะรวมตัวกับเพื่อน ๆ ที่ทำอยู่ ลองสั่งจากบริษัทโดยตรง”

ส่วนรายได้จากการขาย อารีเล่าให้ฟังว่า

“ถ้าซื้อพังก่อนขึ้นไปคิดก้อนละสามบาทห้าสิบ แต่ถ้าไม่ถึงพังก่อนคิดก้อนละสี่บาทราคานี้เขาอยู่ได้เราอยู่ได้”

เมื่อถามถึงการเพาะพันธุ์ปลาขาย

“ตอนนี้พักไว้ เพราะว่าจะเย็บกระชังใหม่ แต่ก็ลงไว้ประมาณพันกว่าตัว เป็นปลานิลจิตรลดากับนิลแดง รายได้ดี คนมารับซื้อถึงบ้าน มีโทรมาสั่งตลอด รายได้จากปลาที่คิดเต็ม ๆ ก็ได้เป็นหมื่น หักค่าใช้จ่ายแล้วเหลือเจ็ดแปดพันบาทต่อรุ่น พันธุ์ปลา (ตอนนี้) ไม่ได้เพาะเอง เพราะแม่พันธุ์หนีออกไปหมดตอนน้ำท่วม ต้องไปซื้อพันธุ์ปลาจากประมงมาอนุบาลเอง ตัวละสามสิบถึงสามสิบห้าสตางค์ ขายได้ตัวละตั้งแต่หนึ่งบาทถึงสองบาทห้าสิบ แล้วแต่ขนาด”

เพื่อให้ทันตามกำหนดเวลา คณะกรรมการถามว่าจำเป็นต้องลาอารีเพื่อไปสัมภาษณ์เกษตรกรอีกสองท่านที่ได้

นัดหมายไว้ ถนนหน้าบ้านของอารีสายเดียวกันนั้น ทอดตัวพาคณะของเราไปสู่บ้านของ **สมบุญ เอียดประพาส** เกษตรกรอีกท่านหนึ่งที่เคยทำงานอยู่ในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ และได้นำความรู้ออกมาประกอบอาชีพปลูกพริกขาย

เมื่อไปถึงบ้านของสมบุญ ปรากฏว่าไม่มีใครอยู่บ้าน เพราะเกษตรกรหญิงวัย ๓๙ ท่านนี้กำลังเก็บพริกอยู่ในไร่ มองเห็นก้ม ๆ เงย ๆ อยู่ลับ ๆ รูปร่างเธอผอมบาง ผิวดำคล้ำ ใส่หมวกปีกกว้าง สวมเสื้อแขนยาว ปกป้องแสงแดด นุ่งผ้าถุงอย่างชาวบ้านโดยทั่วไป เข้าไปใกล้ก็เห็นว่าไม่มีพริกอยู่เต็มถึงเคียงกาย เธอเองก็ยกแทบไม่ไหว คณะกรรมการถามการหักทนายเธอด้วยคำถามว่า ชยันจึ่ง เธอก็ได้แต่ยิ้มรับแบบอาย ๆ เรากลับมานั่งคุยกันที่ลานบ้านของเธอ มองไปเห็นวัวพันธุ์พื้นบ้านวัยหนุ่มสองตัวกำลังนอนเคี้ยวเอื้องอยู่ ชาวบ้านแถบถิ่นนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมืองไว้ขาย และปลูกข้าวไว้แค่พอกินในครัวเรือน เหลือจึงจะขาย เมื่อถามถึงคนในครอบครัวจึงทราบว่าสามีไปเตรียมพื้นที่เพื่อจะปลูกต้นยาง ส่วนลูกสามคนไปโรงเรียน

สมบุญปลูกพริกไว้ ๔ ไร่ เป็นพริกชี้หนูทั้งหมด ที่เลือกปลูกพริกชี้หนูขายเพราะเห็นว่ารายได้ดี และดูแลง่าย

สมบุญ เอียดประพาส ขณะเก็บพริกเพื่อนำไปจำหน่าย

ทำมาได้ ๒ ปีแล้ว โดยเริ่มทำมาตั้งแต่ยังทำงานอยู่ในฟาร์ม เธอเข้าไปทำงานอยู่ที่ฟาร์มเมื่อปี ๒๕๔๕ ทำอยู่เพียงปีเดียวก็ออกมาทำเอง

“ตอนอยู่ในฟาร์ม (เขา) สอนทุกอย่าง เช่น แผลงผัก ไม้ผล ได้รับความรู้แล้วจึงนำมาทำที่บ้านมีแม่ค้ามาซื้อถึงที่ ราคาสูงสุดกิโลกรัมละ ๖๕ - ๗๐ บาท ต่ำสุดก็ประมาณ ๒๘ - ๒๙ บาท แต่ตอนนี้กิโลกรัมละ ๕๐ บาท”

เมื่อถามถึงค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนและผลผลิตที่ได้รับ เธอตอบว่า

วัวพันธุ์พื้นเมืองที่บ้านสมบุรณ์

สมบุรณ์ เอียดประพาส

แผลงพริก

สภาพโดยรอบบริเวณบ้าน

“ตอนแรกเคยลงทุนไปประมาณ ๕,๐๐๐ บาท ขายได้ ๓๐,๐๐๐ บาท จึงได้ขยายพื้นที่ปลูก (เป็น ๔ ไร่) ลงทุนไปประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท ใช้เงินตัวเอง ผลผลิตเก็บได้ทุกวัน ถ้าเก็บคนเดียวจะได้วันละประมาณ ๑๕ กิโลกรัม รุ่นหนึ่งใช้เวลาประมาณ ๒ ปี (เก็บได้) ประมาณ ๔ เดือน พัก ๓ เดือน แล้วจึงปลูกใหม่ พันธุ์ไม่ต้องซื้อหา เก็บไว้เอง ส่วนปุ๋ยและยาฆ่าแมลงก็ใช้บ้าง ประมาณ ๓ ครั้ง ยาใช้เฉพาะตอนออกดอก”

หากคิดตัวเลขตามที่สมบุรณ์เล่าให้ฟัง วันหนึ่งเก็บได้ ๑๕ กิโลกรัม ราคา ณ วันนั้น กิโลกรัมละ ๕๐ บาท เธอจะมีรายได้ต่อวัน ณ วันนั้น ๗๕๐ บาท ถ้าเดือนหนึ่ง ๆ เธอเก็บเพียง ๒๐ วัน เธอก็จะมีรายได้เดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท แต่ในความเป็นจริง “สองเดือนนี้ก็ ๔๐,๐๐๐ กว่าบาทแล้ว เก็บได้ทุกวัน”

คณะกองบรรณาธิการพลอยดีใจไปกับเธอด้วย เพราะแต่ก่อนรายได้ของเธอไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ได้จากการขายวัว ปีละประมาณ ๓ - ๔ หมื่นบาท ถ้ามองว่าหากจะปลูกพริกขึ้นใหม่บ้างจะต้องทำอย่างไร มีเทคนิคใหม่

“มีเทคนิคด้วย ต้องปลูกระหว่างต้นประมาณ ๘๐ เซนติเมตร ขุดหลุมลึกประมาณสัก ๓๐ เซนติเมตร กว้างยาวก็ประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยหมักไว้กันหลุมดินต้องตากประมาณ ๑๕ วัน ต้องใส่ปูนขาวฆ่าเชื้อด้วย รดน้ำอาทิตย์ละ ๒ ครั้ง”

ແມ່ວ ຫຸນກັຍຊິດ

ໄກ່ພັນຊື່ຄອລ່ອນທີ່ບ້ານຂອງແມ່ວ

ໄຮ່ຟຣິກຂອງແອວໃຊ້ສປຣິງເກອີ້ເຟືອຣດນ້ຳແບບເຕີຍວກັບ ໃນໂຄຣງກາຟາຣ໌ມຕ້ວຍ່າງໆ ກວາມຮູ້ຕ່າງ ໆ ທີ່ໄດ້ນີ້ ເປັນ ກວາມຮູ້ທີ່ສມບູຣ໌ນໄດ້ເຮັຍຮູ້ມາຈາກໂຄຣງກາຟາຣ໌ມຕ້ວຍ່າງໆ ທີ່ແອວກັອດໄມໄດ້ທີ່ຄ່າວຣັງຟຣະມາກຣຸດນາຄິດຸນໃນສມເຕັຈ ຟຣະນາງເຈົ້າ ໆ ຟຣະບຣມຣາຊີນີນາດ ທີ່ຟຣະຣາຊທານ ຟຣະຣາຊດ້າຣີໃຫ້ຈັດຕັ້ງໂຄຣງກາຟາຣ໌ມຕ້ວຍ່າງໆ ທີ່ “ທ້າໃຫ້ ເຮົາຕີ້ຊີ້ນ ມີກວາມຮູ້” ແມ້ຈະເປັນຄ້າຟຸດສັ້ນ ໆ ແຕ່ກໍເປັນຄ້າຟຸດ ທີ່ໄມ້ເສແສ້ຣັງ

ເມື່ອຄາມຍ້າກ່ອນຈາກກັນວ່າປລູກຟຣິກຊີ້ນູ່ຍ່າງຍາກ ມາກໄມ້ ສມບູຣ໌ນຕອບວ່າ “ໄມ້ຍາກ ຕ້ອຍຊັນ” ຄ້າຕອບຂອງ ແອວເຈື້ອດ້ວຍຣອຍຍີ້ມທີ່ຊື່ອແລະໄສສະອາດ ຄ້າວ່າ “ຊັນ” ນີ້ ແລະຄືອຍາວີເສຊທີ່ສ້າງກວາມແຕກຕ່າງໃຫ້ກັບຄນບາງຄນຟັງ ແລ້ວຕິດຕຣິງອຸຢື່ນໃຈຂອງຄນະກອນບຣຣນາຄິກາຣ໌ໄປຕລອດ ທາງທີ່ໄປຍັງບ້ານຂອງ ແມ່ວ ຫຸນກັຍຊິດ ເຄຊຕຣກອີກຣາຍ

ແມ່ວ ອາຍຸ ໔໙ ປີແລ້ວ ສາມີທ້າງກາມເປັນຂ່າງກ່ອສ້າງ ມີລູກສາວ ໓ ຄນ ກຳລັງເຮັຍຣະດັບມາວີທາຍາດ້ຍຸຢື່ນໃນ ກຸຣງເທມຫານຄຣ ແອວຈິ່ງຕ້ອຍກາຍາຍໄດ້ໃຫ້ຟອກັບຄ້າໃຊ້ຈ່າຍ ທີ່ຄ່ອຍຊ້າງສູງ ກລ່າວຄື ແອວຍັງຣັບຈ້າງທ້າງກາມອຸຢື່ນໃນ ໂຄຣງກາຟາຣ໌ມຕ້ວຍ່າງໆ ແລະນ້າກວາມຮູ້ມາປຣະກອບອາຊີຟ ທັງທີ່ບ້ານແລະທີ່ຣີ່ທີ່ນາຂອງແອວ

ອາຊີຟຫລັກຂອງແມ່ວແຕ່ກ່ອນກໍໄມ້ຕ່າງຈາກສາວບ້ານ ແຄບນີ້ ຄືອເລັຍງວ້ວໄວ້ຊາຍແລະທ້ານາໄວ້ກິນ ມີຣາຍໄດ້ປີລະ ປຣະມາດ ໑ - ໒ ຫມີ່ນ ປັຈຸບັນ ແມ່ວເປັນລູກຈ້າງໃນ ໂຄຣງກາຟາຣ໌ມຕ້ວຍ່າງໆ ໄດ້ຄ້າເບັຍເລັຍງວັນລະ ໑໓໐ ບາທ

ທີ່ແອວເປັນຕ້ວຫລັກໃນເຣັອງຂອງສັຕຣ໌ວີປັກ ເຟຣາເຈມີກວາມ ເຊັຍວສາຊາຍໃນທຸກຂັ້ນຕອນ ໄມ້ວ່າວີຣີກາຟັກໃໝ່ ຊີດວັດຊີນ ຜສມອາຫາຣແອວໄດ້ນ້າກວາມຮູ້ເຣັອງກາເລັຍງໄກ່ມາທ້າເອງທີ່ບ້ານ ໄກ່ທີ່ແອວເລັຍງໄດ້ແກ່ ໄກ່ຄອລ່ອນ ທີ່ເປັນທີ່ຕ້ອຍກາມຂອງຕລາດ ໃນລະແວກນັ້ນ

ແອວຟາເຈໄປຕູກຣງເລັຍງໄກ່ທີ່ທ້າຊີ້ນອຍ່າງງ່າຍ ໆ ໄວ້ໃຫ້ ແມ່ໄກ່ອອກໃໝ່ແລະຟັກ ແລະໃຫ້ໄກ່ທັງຫມດທີ່ແອວມີໃຊ້ນອນໃນ ຕອນກລາງຄືນ ສ່ວນຕອນກລາງວັນກໍປ່ອຍໃຫ້ຄຸ້ຍເຊັຍຫາກິນ ຕາມປຣະສາໃນລະແວກບ້ານ ປັຈຸບັນແອວມີແມ່ໄກ່ອຸຢື່ນ ໑໓ ຕ້ວ ຕ້ວຜູ້ ໑ ຕ້ວ ຫລັງຈາກໃໝ່ຟັກເປັນຕ້ວແລ້ວປຣະມາດ ໓ ເດືອນ ກໍຈະຊາຍອອກໄປໄດ້ ຕ້ວເມັຍຕ້ວລະ ໑໐໐ ບາທ ສ່ວນຕ້ວຜູ້ຊາຍ ເປັນກິໂລ ກິໂລກຣ໌ມລະ ໒໐ ບາທ ສ້າຣ໌ບຄ້າໃຊ້ຈ່າຍກໍຈະມີແຕ່ ຄ້າອາຫາຣໄກ່ ກຣະສອບລະ ໓໐໐ ກວ່າບາທ ໃຫ້ໄກ່ກິນໄດ້ເດືອນ ດັງສອງເດືອນແລ້ວແຕ່ໃຫ້ມາກໃຫ້ນ້ອຍ ຂນະເລ່າໃຫ້ຟັງ ແມ່ວ ກໍໄປຣຍປຣາຍອາຫາຣໃຫ້ໄກ່ຄຸ້ຍເຊັຍ ເປັນອາຫາຣມື້ອຟີເສຊ ເຟືອເຣັຍກບຣຣຕາໄກ່ໃຫ້ມາຣວມຝູງເຟືອໃຫ້ຄນະກອນບຣຣນາຄິກາຣ ຕ້າຍຣູປເຟືອໄວ້ໃຊ້ເປັນກາຟປຣະກອບ

ນອກຈາກເລັຍງໄກ່ແລ້ວ ແມ່ວຍັງປລູກຟຣິກອີກ ໔ - ໕ ໄວ້ ເກັບໄດ້ວັນລະ ໒໐ ກິໂລກຣ໌ມ ຣາຄາທີ່ແອວຊາຍ ກິໂລກຣ໌ມລະ ໔໕ ບາທ ປລູກມະເຊືອ ເກັບໄດ້ວັນລະ ໒໐ ກິໂລກຣ໌ມ ຊາຍໄດ້ ກິໂລກຣ໌ມລະ ໕ ບາທ

ຣາຍໄດ້ເລ່ານີ້ໄດ້ຈຸນເຈື້ອຄຣອບຄຣັງຂອງແອວ ແລະທ້າໃຫ້ ລູກ ໆ ຂອງແອວໄດ້ຣັບກາຣຕັກຊາໃນຣະດັບອຸດມຕັກຊາ ໂຄຣງກາ ຟາຣ໌ມຕ້ວຍ່າງໆ ຈິ່ງເປັນເມື່ອນໂອກາສທີ່ເປັດກວ້າງ ແມ່ວບອກວ່າ

“(โครงการฯ) ช่วยให้อันอยู่ดีมีกิน มีความรู้ ท่าน (สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ) เคยเสด็จฯ มา ครั้งหนึ่ง ก็ดีใจมาก แบบว่าเราไม่รู้ค่าเท่าไร พอท่านมาก็อยู่ดีกินดีขึ้น ตั้งแต่ไฟ ถนน มันก็ดีทุกอย่าง ดีใจจนพูดไม่ออก อยากให้ท่านเสด็จฯ อีก”

คำพูดของแฉ้ว เป็นเสมือนคำยืนยันอีกครั้งว่า โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นนี้ สัมฤทธิ์ผลดังพระราชประสงค์มากเพียงใด ทำให้หนูนึกไปถึง คำพูดของอารี ที่เธอหลังไหลถ่ายทอดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ก่อนที่จะจากลากันว่า

แปลงมะเขือและพริกของแฉ้ว ซึ่งอยู่ติดกับโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ

“ไก่คอลอน” ไก่พันธุ์พื้นเมือง

“ที่ได้เข้าไปศึกษา ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้หมดเลย แม้แต่การที่จะจับจอบขุดดิน มันมีวิธีการ เมื่อก่อนเราใช้จอบขุดดิน มันหนักนะ แต่พอเข้าไปทำดู เจอคนโน้นคนนี่ คนที่เป็นผู้ใหญ่เขาจะมีวิธีการของเขา เราก็สงสัยว่าทำไม ยืนขุดดินอยู่ได้นาน ก็ดูเขา เป็นการเรียนรู้ว่าทำอะไรอย่าให้มันเหนื่อยมาก จะผ่อนแรงอย่างไร... คือทุกสิ่งทุกอย่างที่พระองค์มาเปิดฟาร์มตัวอย่างฯ เป็นการป้อนความรู้ให้คน รู้จักว่าความเหน็ดเหนื่อยเป็นอย่างไร การที่จะช่วยเหลือตัวเองเป็นอย่างไร การที่จะทำอะไรถึงจะช่วยให้ชีวิตตัวเองดีขึ้นเป็นลำดับไม่ใช่ว่าเห็นอะไรคืออยากจะทำทุกอย่าง คือ ต้องเรียงลำดับความสำคัญของตัวเองก่อน ว่าเราจะต้องเริ่มจากจุดไหน เหมือนกับการทำงานในฟาร์มตัวอย่าง เริ่มที่การขุดดิน เราต้องเรียนรู้ แล้วขั้นต่อไปเราจะทำ

อย่างไรให้มันดีกว่าการขุดดิน ทำอย่างไรถึงจะทำให้เรามีความมั่นคงในชีวิตตอนที่ไปฝึกงานต้องเก็บความรู้หมดเลย เก็บมา คนอื่นอาจจะมองว่าเราสังเกตอะไรที่เป็นเรื่องไร้สาระ แต่นี่ไม่คิดว่าเป็นเรื่องไร้สาระสักเรื่อง คือจะเอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้หมดเลย แม้แต่ความอดทน ความอดทน คือเป็นหนึ่งในเรื่องที่ต้องฝึกความอดทน คือมันอยู่ตรงนี้ มันไม่มีร่มไม้อะไรเลย ตอนที่ทำงานอยู่มันจะเกิดความร้อนความเหน็ดเหนื่อย ทุกอย่างจะเกิดอยู่ที่นั่น แม้แต่บุคคลรอบข้างเรา หลากหลายชีวิต คือการใช้ชีวิตไม่เหมือนกัน การเป็นอยู่ไม่เหมือนที่บ้าน ผู้คนที่อยู่ที่นั่นก็พูดง่าย ๆ ว่า เป็นสังคมสังคมหนึ่ง... เป็นการสอนให้เราเรียนรู้จากสิ่งที่เราไม่รู้ เหมือนกับว่า พระองค์ท่านเข้ามา ช่วยให้ชาวบ้านและประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แล้วแต่ตัวเอง คนแต่ละคนจะนำมาใช้ให้ถูกวิธีแค่นั้นเอง พูดง่าย ๆ เลย หาที่เปรียบไม่ได้เลยว่า ท่านนำสิ่งที่ดีมาพระราชทานให้ แล้วแต่เราต้องรับให้ถูกและรับให้เป็นด้วย”

วันนั้น ฟ้าที่พัทลุงสดใสยิ่งนัก แม้ว่าจะเป็นฟ้าในฤดูฝน แดดแม้จะจ้ำ แต่ก็ไม่ร้อน กลับรู้สึกอบอุ่นอยู่ในใจ เพราะรอยยิ้มอย่างมีความสุขของเกษตรกรอย่างน้อย ๓ ท่าน ที่คณะกองบรรณาธิการได้มีโอกาสสัมภาษณ์และพูดคุย เป็นรอยยิ้มที่เกิดจากการได้รับพระราชทาน “โอกาส” จากพระเมตตา และพระมหากรุณาธิคุณ ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ โดยแท้ 🐔

ขอขอบคุณ นายชุมพล คงอินทร์ หัวหน้าสถานีพัฒนาที่ดินพัทลุง ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์เกษตรกร

ผืนป่าพรหมจารี : ป่าฮาลา-บาลา

ชาตรี วชิระเมด็จศึก*

บริเวณที่ตั้งอาคารสำนักงานโครงการสวนป่าพระนามาภิไธย
ภาคใต้ พื้นที่ส่วนที่ ๒

สภาพป่าทั่วไป บริเวณขอบป่า

แผ่นดินที่พลิกผันที่ฮาลา-บาลา

ใต้สุดแดนสยาม มีเทือกเขาสันการาตรี ซึ่งเป็นเทือกเขาที่แบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย สภาพเป็นป่าดงดิบชื้นผืนใหญ่ทอดตัวเป็นแนวยาวอยู่ในเขตจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ชาวบ้านในจังหวัดนราธิวาสเรียกว่า ป่าฮาลา-บาลา ส่วนชาวบ้านในจังหวัดยะลาเรียกว่า ป่าบาลา-ฮาลา ป่าผืนนี้เป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำสำคัญ ๓ สาย ได้แก่ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำโกลก ซึ่งเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงประชากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใจกลางป่ามีพื้นที่เป็นลักษณะพื้นที่ราบมีเนื้อที่ประมาณ ๓๐๐ ไร่ ซึ่งอดีตเคยเป็นชุมชนที่มีผู้อพยพเข้าไปอยู่อาศัย เล่ากันว่า เดิมมีกลุ่มชนที่นับถือศาสนาอิสลามจากจังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง เดินทางไกลเข้ามาในพื้นที่ป่า และพบพื้นที่ราบดังกล่าวจึงได้ยึดพื้นที่แห่งนี้ตั้งถิ่นฐานทำกินเรื่อยมา

* นักวิชาการป่าไม้ ๗ ว กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรงปลูกต้นพญาสัตบรรณในพื้นที่ป่าฮาลา-บาลา

ว่านเพชรหึง กว้างไม้ขนาดใหญ่ที่พบในป่าฮาลา-บาลา

จนมาถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียเกิดการต่อต้านรัฐบาลซึ่งปกครองโดยรัฐบาลอังกฤษ โดยการจัดตั้งกองทัพปลดแอกในนามพรรคคอมมิวนิสต์มลายาหรือที่รู้จักในนามขบวนการโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา หรือ จคม. และได้หนีการปราบปรามจากรัฐบาลมาเลเซีย เข้ามาตั้งที่พักรหรือฐานที่มั่นอยู่ตามแนวชายแดนไทยมาเลเซีย ใช้เป็นยุทธภูมิสะสมเสบียงอาหาร อาวุธ ต่อมาขบวนการโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายาได้ใช้เป็นพื้นที่หลบซ่อนพักพิงแต่ไม่สามารถหาอาวุธยุทโธปกรณ์สนับสนุนได้ จึงได้ก่อเหตุสร้างความเดือดร้อนแก่พี่น้องชาวไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน ในกรณีนี้จึงจำเป็นต้องอพยพราษฎรที่อาศัยอยู่ในป่าฮาลา-บาลา ออกมาอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยโดยได้พิจารณาพื้นที่ บ้าน กม. ๓๐ และ กม. ๓๖ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และบางส่วนของอพยพกลับภูมิลำเนาจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส จนกระทั่งปี ๒๕๓๒ จคม. ได้สลายกองทัพออกมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ทำให้พื้นที่ป่าฮาลา-บาลาปลอดภัยและว่างลง

ต่อมาปี ๒๕๓๕ ราษฎรประมาณ ๒๕๐ ครอบครัวที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าฮาลา-บาลาได้ทำหนังสือร้องเรียนไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทย เพื่อขอกลับไปทำกินในพื้นที่ป่าดั้งเดิม

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ จึงได้เกิดขึ้นจากความร่วมมือของหลายหน่วยงาน อาทิ กองทัพภาคที่ ๔ ตำรวจตระเวนชายแดน กรมป่าไม้ ฯลฯ โดยได้รวมพื้นที่ป่าบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา อุทยานแห่งชาติปางยาง และอีกส่วนหนึ่งเป็นป่าสงวน ๒๐% ของนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ นิคมศรีสาคร และนิคมสร้างตนเองสุคีริน ผนวกเข้ากับโครงการ ซึ่งเรียกว่าสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ พื้นที่ส่วนที่ ๒ ตามมติของคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมายุครบ ๕ รอบ ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ สำหรับโครงการสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ พื้นที่ส่วนที่ ๑ นั่นคือ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา และอุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล

บริเวณทางเดินศึกษาธรรมชาติ ภายในโครงการสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ พื้นที่ส่วนที่ ๒

ดอกของพืชวงศ์ขิงข่า สามารถพบเห็นได้ทั่วไปบนพื้นที่ป่าฮาลา-บาลา

ดอกแดงประดับผา พรรณไม้ชนิดใหม่ของไทย พบครั้งแรกในป่าฮาลา-บาลา

ว่านจุก กล้วยไม้ชนิดหนึ่ง พบได้ทั่วไปบริเวณชายป่าออกดอกตลอดทั้งปี

ลักษณะใบของปาล์มบังสุริย ใช้บังแดดบังฝนได้เป็นอย่างดี

พื้นที่ป่าพรหมจารี : ความสมบูรณ์ของแผ่นดิน

ฮาลา-บาลา ป่าผืนใหญ่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทยที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่ามากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย อันได้แก่พื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา และนราธิวาส ติดต่อกันเป็นป่าผืนใหญ่กับป่าเบญจมาศ รัฐประทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย จากความสมบูรณ์ของผืนป่าแห่งนี้จึงได้รับการขนานนามว่า **“ป่าพรหมจารี”**

สภาพทั่วไปของป่าฮาลา-บาลา เป็นป่าดงดิบชื้นผืนใหญ่ติดต่อกัน มีเทือกเขาสลับซับซ้อนติดต่อกัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ ๑๐๐ - ๑,๔๙๐ เมตร มีสภาพภูมิอากาศที่ค่อนข้างคงที่ และมีความชื้นสูงทำให้ป่าแห่งนี้มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพรรณไม้ เหมาะสมสำหรับนักนิยมนธรรมชาติที่จะเข้าไปสัมผัส

หากเดินทางเข้าไปเยือนป่าแห่งนี้จะมองเห็นหมู่ไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น มีพันธุ์ไม้ขนาดใหญ่ที่สำคัญคือ **ไม้สยา** ซึ่งมีเรือนยอดต่อกันเป็นกลุ่มคล้ายดอกกะหล่ำ ภายในผืนป่ามีความหลากหลายของชนิดพรรณไม้สูง นับตั้งแต่ไม้ขนาดใหญ่ ได้แก่ ตะเคียนชันตาแมว ก่อชนิดต่าง ๆ หลุมพอ กระบก มีพรรณไม้ที่หายาก ได้แก่ **ปาล์มบังสุริย** ซึ่งพบขึ้นอยู่เป็นบริเวณกว้างในบางบริเวณ มีขนาดใหญ่ สามารถเข้าไปอาศัยร่มเงาบังฝนซึ่งจะตกหนักมากในช่วงหน้าฝนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ตื่นตาตื่นใจแก่ผู้พบเห็น

ใบไม้สีทองซึ่งปัจจุบันมีการนำเอาใบมาอัดใส่กรอบเป็นสินค้าราคาแพงของจังหวัดนราธิวาส พรรณไม้จำพวกเฟิร์นหลากหลายชนิด ตั้งแต่เฟิร์นขนาดเล็กขึ้นอยู่ตามลำธาร เฟิร์นต้นมีขนาดใหญ่ มีความสูงไม่แพ้ไม้ยืนต้นและหาดูได้ไม่ถ้ง่ายนักขึ้นอยู่ในบริเวณชายขอบป่าและเฟิร์นเขากวาง ซึ่งจะพบบนพื้นที่สูงเท่านั้น หวายชนิดต่าง ๆ บางชนิดสามารถนำมาใช้ในงานหัตถกรรม และใช้เป็นอาหารได้

ไม้พื้นล่างส่วนใหญ่จะเป็นพรรณไม้วงศ์ขิงข่า เช่น กระวาน กระทือ และกาหลาชนิดต่าง ๆ สำหรับพรรณไม้ที่สร้างสีสันให้กับป่าคือ **กล้วยไม้** ที่จะพบหลากหลายตั้งแต่พื้นล่างจนถึงชั้นเรือนยอด ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ สำหรับของป่า ได้แก่ น้ำผึ้ง ครั้ง ชันไม้

ต่าง ๆ ไม้กฤษณา ซึ่งเป็นไม้หอมที่หายากและมีราคาแพง นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้บางชนิดที่สำรวจพบเป็นพรรณไม้ชนิดใหม่ของไทย คือ แดงประดับผา ซึ่งจะออกดอกบานสะพรั่งอยู่ตามเรือนยอดต้นไม้ใหญ่ งดงามมากในช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

การที่ผืนป่าแห่งนี้มีความชื้นสูงเกือบตลอดปีจึงมีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ตั้งแต่แบคทีเรีย เห็ดรา พืชชั้นต่ำจนถึงพืชนานาชนิด รวมทั้งสัตว์ป่าซึ่งอยู่รวมกันเป็นสังคมของป่าแห่งนี้ โดยเฉพาะสังคมของพรรณพืชซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งเป็นลักษณะของป่าแบบมาลายัน (Malayan-Type Forest) แตกต่างจากผืนป่าอื่น ๆ ของประเทศไทย

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของป่า ทำให้มีแหล่งอาหารและน้ำเพียงพอแก่สัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ จึงมีสัตว์ป่าจำนวนมากหลากหลายชนิด และสัตว์บางชนิดใกล้สูญพันธุ์แล้ว สัตว์ป่าที่มีขนาดใหญ่ ได้แก่ กระต๊อง สมเสร็จ ช้าง เสือโคร่ง และพวกค่าง ลิง ชะนี ประเภทสัตว์ปีก ได้แก่ นกกาก้าง นกชนหิน ซึ่งอยู่ในตระกูลนกเงือก โดยเฉพาะนกชนหิน ในประเทศไทยพบเฉพาะในบริเวณพื้นที่ป่าฮาลา-บาลา เท่านั้น ปัจจุบันหาดูได้ยากมีขนาดตัวเล็กกว่านกเงือกที่พบเห็นได้โดยทั่วไป

สำหรับสัตว์น้ำที่พบในบริเวณป่าแห่งนี้ ได้แก่ ปลาชนิดต่าง ๆ และปลากือเลาะ หรือปลาวงชมพู เป็นปลาที่ชาวจีนนิยมบริโภคมาก ก้างมีลักษณะเป็นรูปตัววาย (Y) รับประทานได้ง่ายสามารถบริโภคได้ทั้งเกล็ด พบชุกชุมมากบริเวณปากน้ำคลองฮาลา

นอกจากนั้น ยังมีชนเผ่าชาวกู ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองของภาคใต้ เผ่าชาวกูจะสร้างที่พักโดยใช้ใบไม้จากป่าใบปูดเป็นตระกูลเดียวกับขิงป่า ใบมีความกว้างประมาณ ๑ คืบ ยาว ๑ - ๑.๕ เมตร ใช้มุงหลังคาทำที่พัก หากินเลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์ขนาดเล็ก ผลไม้ และพืชอื่น ๆ เป็นอาหาร อาวุธที่ใช้ในการล่าสัตว์ คือ ลูกดอกอาบายาพิช ในปัจจุบันชาวกูในป่าฮาลาบางส่วนได้มีการติดต่อกับราษฎรในพื้นที่เพื่อรับจ้างถางป่าทำสวน โดยแลกเปลี่ยนค่าแรงงานเป็นยาสูบ ข้าวสาร และอาหารแห้ง ทำให้วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปมาก รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมก็ค่อยสูญหายไปด้วย

พระบารมีปกเกล้าฯ คุ้มครองผืนป่า

๒๗ กันยายน ๒๕๓๙ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมชุดปฏิบัติการพิทักษ์ป่า ฮาลา-บาลา ทางเรือ ได้ทอดพระเนตรสภาพป่า และพระราชทานสิ่งของเครื่องใช้ และยังได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ไว้เพื่อจัดหาสิ่งของที่ขาดแคลน

หลังจากนั้น สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมชุดปฏิบัติการพิทักษ์ป่าฮาลาอีก ๒ ครั้ง สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม จำนวน ๑ ครั้ง และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงศึกษาสภาพป่าและพันธุ์ไม้ในป่าลึก ณ ป่าฮาลา-บาลา จำนวน ๑ ครั้ง

ลำธารไหลมาจากป่า

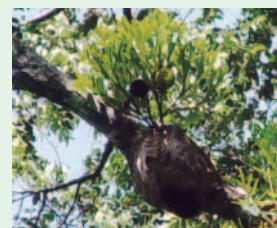
“ประดับหิน” พรรณไม้วัดความสมบูรณ์ของป่า

น้ำตกบริเวณโครงการฯ

ชนเผ่าชาวกูที่ยังแต่งกายแบบดั้งเดิม

เฟิร์นเขากวาง เฟิร์นหายากชนิดใหม่ของไทย

ลูกดอกอาบายาพิช อาวุธที่ใช้ในการล่าสัตว์ของชนเผ่าชาวกู

แต่ละครั้งที่เสด็จฯ ได้พระราชทานสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีพในป่า และพระราชทานทุนทรัพย์ตลอดจนเรือซึ่งเป็นพาหนะที่สำคัญ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วย

สานงานพัฒนาสู่ความหลากหลายของพืชพรรณ

เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าแห่งนี้ จึงมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นตามแนวพระราชดำริ เพื่อที่จะคงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าไว้เพื่อประโยชน์ต่อพสกนิกรอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ พื้นที่ส่วนที่ ๑ จังหวัดสงขลาและสตูล พื้นที่ส่วนที่ ๒ จังหวัดยะลานคราธิวาส ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ รวมถึงการค้นคว้าวิจัยพรรณไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศป่าไม้ โครงการจุฬารณพัฒนา ๗ จังหวัดยะลา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาในหลาย ๆ รูปแบบ ในด้านป่าไม้ มีการจัดสร้างเรือนเพาะชำ จัดตั้งเป็นศูนย์เพาะชำกล้าไม้ (Nursery) สำหรับแจกจ่ายกล้าไม้ การจัดทำแปลงไม้ป่ากินได้ การสำรวจไม้ป่าที่มีค่าหายาก การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อไม้

น้ำตกขนาดเล็ก ในบริเวณโครงการฯ

สวนเด็กคำบรรพ์ ในบริเวณโครงการฯ

แปลงไม้ป่ากินได้ โครงการจุฬารณพัฒนา ๗ ในภาพเป็นต้นกระตือรือชัง

ป่าหายากและการทดลองกลั่นน้ำมันหอมระเหย และโครงการจุฬารณพัฒนา ๗ จังหวัดยะลา ที่มุ่งเน้นให้เป็นแหล่งศึกษาและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวป่าสาละ-บาลา โดยมีความน่าสนใจในแง่ของประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอกราชของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยซึ่งปัจจุบันยังมีร่องรอยของสถานที่ตั้งฐานปฏิบัติการในอดีต

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผืนป่าสาละ-บาลา เป็นผืนป่าที่สมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติ เพื่อให้ยังประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่โดยตรง แต่ยังมีคุณค่าในแง่การพัฒนาเชิงสันตนาการและการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงแก่ผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้า อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ผืนป่าสาละ-บาลาแห่งนี้ให้ยั่งยืนตลอดไป ดังพระราชดำรัสในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ความว่า

“ข้าพเจ้ามีความภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ และสัตว์ป่าของไทยมาก ข้าพเจ้าเห็นว่าเราควรจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อย่างระมัดระวัง และทำนุบำรุงให้คงอยู่ตลอดไป มิใช่ให้ประวัติศาสตร์จารึกได้ว่าทรัพยากรเหล่านี้ ถูกทำลายไปหมดในระยะเวลาอันสั้นแค่ช่วงอายุเรา”

สนใจเที่ยวชมความหลากหลายทางธรรมชาติติดต่อได้ที่โครงการจุฬารณพัฒนา ๗ จังหวัดยะลา โทร. ๐ ๗๓๒๑ ๒๗๘๗ และสำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ ๒๑ จังหวัดปัตตานี (ฝ่ายโครงการพิเศษ) โทร. ๐ ๗๓๓๓ ๖๒๙๐

ขอขอบคุณ พันตำรวจโท พิทักษ์ เอียดแก้ว รองผู้กำกับตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๔ ผู้สนับสนุนข้อมูล

การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล

จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

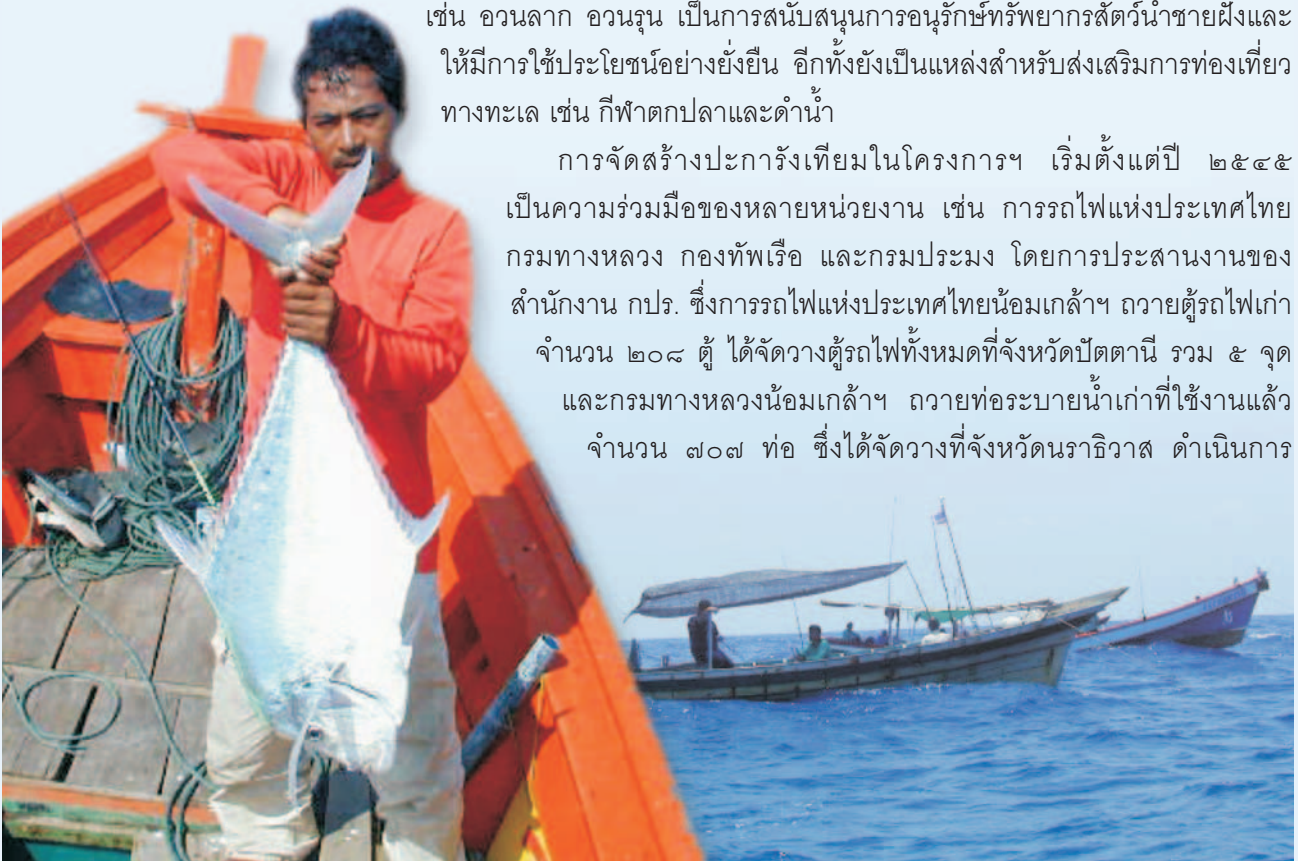

ชานินท์ สิงห์ไกรวรรณ*

ด้วยราษฎรบ้านละเวง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ให้ทรงพิจารณาช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ เนื่องจากปัจจุบันได้ลดลงเป็นอันมาก และได้มีพระราชวินิจฉัยให้จัดตั้ง**โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน และในโครงการดังกล่าวมีกิจกรรมการฟื้นฟูระบบนิเวศสัตว์น้ำ โดยการ**จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล (ปะการังเทียม)** ซึ่งใช้วัสดุจำพวกคอนกรีต ท่อระบายน้ำ ซากเรือ หรือวัสดุขนาดใหญ่ที่ไม่ใช้งานแล้ว

การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลดังกล่าว มีจุดประสงค์เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีแหล่งทำการประมงสำหรับชาวประมงขนาดเล็กเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังช่วยป้องกันแหล่งทำการประมงใกล้ฝั่งจากเครื่องมือทำการประมงที่มีอัตราการทำลายสัตว์น้ำวัยอ่อนสูง เช่น อวนลาก อวนรุน เป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นแหล่งสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น กีฬาตกปลาและดำน้ำ

การจัดสร้างปะการังเทียมในโครงการฯ เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นความร่วมมือของหลายหน่วยงาน เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย กรมทางหลวง กองทัพเรือ และกรมประมง โดยการประสานงานของสำนักงาน กปร. ซึ่งการรถไฟแห่งประเทศไทยน้อมเกล้าฯ ถวายตู้รถไฟเก่าจำนวน ๒๐๘ ตู้ ได้จัดวางตู้รถไฟทั้งหมดที่จังหวัดปัตตานี รวม ๕ จุด และกรมทางหลวงน้อมเกล้าฯ ถวายท่อระบายน้ำเก่าที่ใช้งานแล้วจำนวน ๗๐๗ ท่อ ซึ่งได้จัดวางที่จังหวัดนราธิวาส ดำเนินการ

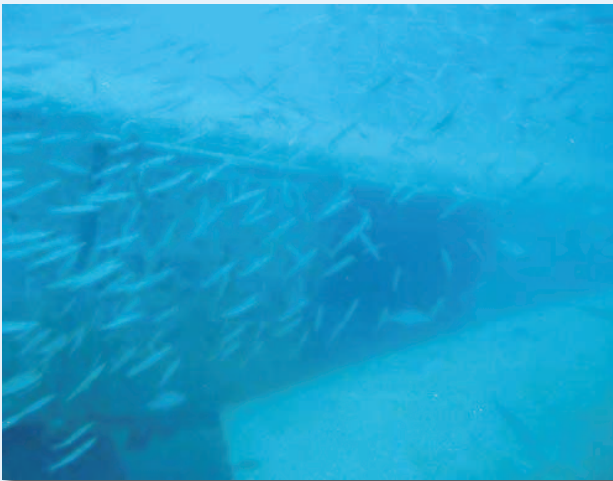

* นักวิชาการประมง ๔๖ กรมประมง

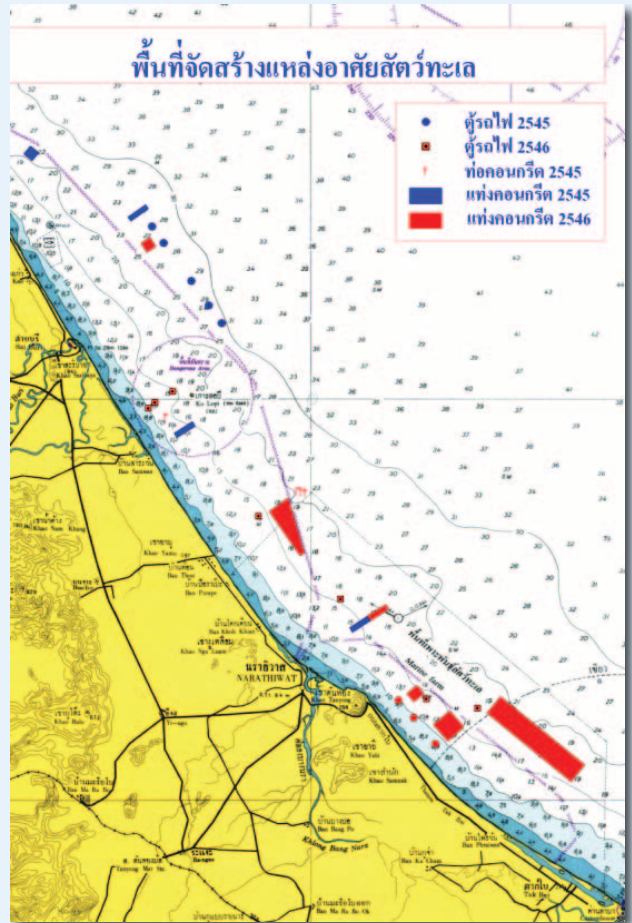

เสร็จสิ้นเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๕ ใช้งบประมาณจาก กปร. เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๕,๘๙๒,๐๓๐ บาท ส่วนในปี ๒๕๔๖ จัดวางตู้รถไฟเพิ่มเติมอีกจำนวน ๑๐๐ ตู้ โดยจัดวางที่จังหวัดปัตตานี ๓ จุด รวม ๒๕ ตู้ และที่จังหวัดนราธิวาส ๔ จุด รวม ๗๕ ตู้ ดำเนินการเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๖ ใช้งบประมาณจาก กปร. เป็นเงิน ๒,๔๘๐,๐๐๐ บาท

นอกจากนั้นกรมประมงยังได้จัดสรรงบประมาณปกติ จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลในเขตจังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส โดยใช้แท่งคอนกรีตรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ไปร่องขนาด ๑.๕ x ๑.๕ x ๑.๕ เมตร มีทั้งพื้นที่ขนาดเล็ก (ครอบคลุมพื้นที่ ๑ ตารางกิโลเมตร) และพื้นที่ขนาดใหญ่ (ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๓๐ ตารางกิโลเมตร) ในระหว่างปี ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑๐ แห่ง เป็นแหล่งขนาดเล็ก ๙ แห่ง และแหล่งขนาดใหญ่ ๑ แห่ง รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๔๗ ล้านบาท ครอบคลุมพื้นที่ ๓๙ ตารางกิโลเมตร

ฝูงปลาสาทากแหล่งบริเวณของตู้รถไฟ

จากการติดตามผลการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลด้วยตู้รถไฟ พบว่า ตู้รถไฟทั้งหมดจัดวางอยู่บนพื้นทราย สภาพตู้รถไฟได้นำมีการเกยซ้อนกันและเกาะกลุ่มตามพิกัดที่กำหนด ไม่พบการจมตัวของตู้รถไฟลงในพื้นที่ทรายหรือเคลื่อนย้ายเพราะกระแสน้ำแต่อย่างใด ที่ผิวของตู้รถไฟด้านบนนอกมีปะการังอ่อน เพรียงหิน ฟองน้ำ และสัตว์น้ำอื่น ๆ ขึ้นปกคลุม บริเวณพื้นที่โดยรอบมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ปริมาณเหล็กที่ละลายในน้ำไม่เพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่ตามปกติ พบแพลงก์ตอน ลูกปลาวัยอ่อน และสัตว์หน้าดินจำนวนมาก จากการสำรวจโดยการดำน้ำในปีแรก พบปลาจำนวน ๑๕ ชนิด และในปีที่สอง ได้พบชนิดปลามากขึ้นเป็น ๔๓ ชนิด ปลาที่มีมาก ได้แก่ ปลาหางแข็ง ปลาสีกุน ปลาซ่อนทะเล ปลากะพง ปลาน้ำดอกไม้ ปลากะรัง ฯลฯ เป็นต้น

เครื่องมือประมงทะเลพื้นบ้านหลักที่ทำการประมงบริเวณจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลด้วยตู้รถไฟคือ เครื่องมือเบ็ด ร่องลงมาคือ เครื่องมืออวนลอยปลาทุ

ปลากระโทงแทงรมที่จับได้ด้วยเครื่องมือเบ็ดที่บริเวณกองตุ้รตไฟ

ปลาโถมงาม

ปลาชนิดต่าง ๆ ที่จับได้ด้วยเครื่องมือเบ็ดที่บริเวณกองตุ้รตไฟ

โดยส่วนใหญ่เป็นชาวประมงจากหมู่บ้านปาตาบาระ และบ้านลุ่ม ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสาบายบุรี จังหวัดปัตตานี บ้านทอนฮีเลและบ้านกาแลตาแป อำเภอมะนิง จังหวัดนราธิวาส ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้จากเครื่องมือเบ็ดในปี ๒๕๔๕ มี ๑๙ ชนิด ต่อมาในปี ๒๕๔๖ สัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มขึ้นอีก ๑๐ ชนิด เป็น ๒๙ ชนิด อัตราการจับสัตว์น้ำด้วยเบ็ดตกปลาในปีแรก เท่ากับ ๗.๙ กิโลกรัมต่อลำต่อวัน ต่อมาในปีที่สอง อัตราการจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าเป็น ๑๔.๕ กิโลกรัมต่อลำต่อวัน ส่วนในแหล่งที่สร้างด้วยท่อคอนกรีตและแท่งคอนกรีต จะมีชนิดของเครื่องมือที่เข้าไปทำการประมงมากกว่า คือ อวนลอย กุ้ง อวนจมปู อวนลอยปลาทุ ลอบหมึก และเครื่องมือเบ็ด เป็นเพราะระยะที่ตั้งจะห่างจากชายฝั่งน้อยกว่าแหล่งตุ้รตไฟ

ชาวประมงทะเลพื้นบ้านที่จับสัตว์น้ำด้วยการใช้เครื่องมือเบ็ดเป็นหลัก มีรายได้รวมยังไม่หักค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุด ๒๒,๕๐๐ บาทต่อเดือน มักจะทำการประมงเฉพาะในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูมรสุม ซึ่งมีระยะเวลาประมาณ ๗ เดือนในรอบปี สำหรับในช่วงมรสุมจะมีรายได้น้อย เพราะออกทำการประมงไม่ได้ เนื่องจากคลื่นลมแรง โดยเฉลี่ยแล้วในภาพรวมชาวประมงทุกเครื่องมือที่ทำมาหากินใน

ชาวประมงทะเลพื้นบ้านที่ทำการประมงบริเวณกองตุ้รตไฟ

บริเวณที่จัดสร้าง มีรายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่าย ก่อนมีการจัดสร้างมีรายได้เฉลี่ย ๑๐,๖๘๐ บาทต่อเดือนต่อราย และในปีที่ ๑ และ ๒ ภายหลังการจัดสร้าง ชาวประมงมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ๑๒,๒๗๒ และ ๑๕,๔๔๐ บาทต่อเดือนต่อราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ชาวประมงในพื้นที่โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส มีความประสงค์ให้มีการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลหรือ

ปลาหางเหลืองบริเวณกองแท่งซีเมนต์

ฝูงปลาเหลืองขมิ้นบริเวณกองท่อคอนกรีตระบายน้ำ

ปะการังเทียมเพิ่มขึ้นอีกเพราะสามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น และแหล่งประมงดังกล่าวอยู่ใกล้บ้าน มีความปลอดภัยในการออกทะเลมากขึ้น และจะได้มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลทรัพยากรดังกล่าวของตนได้

นอกเหนือจากการทำการประมงขนาดเล็กด้วยตนเองแล้ว ชาวประมงในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลยังได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม เรียกว่า **กลุ่มท่องเที่ยวบ้านปลา** ปัจจุบันมีจำนวน ๖ กลุ่ม คือ **กลุ่ม**

ฝูงปลาสีทึบบริเวณกองแท่งซีเมนต์

ท่องเที่ยวบ้านปลาบ้านลุ่ม กลุ่มปาดาบาระ อำเภอสายบุรี กลุ่มละเวง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี กลุ่มทอนฮีเล กลุ่มกาแลตาแป และกลุ่มท่าพระยาสาย อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์ให้บริการการท่องเที่ยวตกปลา และดำน้ำในบริเวณที่จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล ด้วยการให้เช่าเหมาเรือ ติดต่อสอบถาม ข้อมูลสภาพท้องทะเล วันเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว ฯลฯ นับเป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวและท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๒ พรรษา ในปี ๒๕๔๗ นี้ ทางโครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กำหนดให้มีการจัดวางตู้รถไฟเพิ่มเติมอีกจำนวน ๓๐๐ ตู้ โดยใช้งบประมาณจาก กปร. จำนวน ๖,๘๓๐,๐๐๐ บาท คาดว่าจะดำเนินการได้แล้วเสร็จในเดือนกันยายน ๒๕๔๗ อีกทั้งกรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้กำหนดแผนการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลขนาดเล็กในพื้นที่ดังกล่าวอีกหน่วยงานละ ๒ แห่งต่อปี รวมงบประมาณปีละ ๙ ล้านบาท

ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทำให้โครงการนี้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี สัตว์น้ำได้มีที่พักอาศัยแพร่ขยายพันธุ์ นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์แห่งทรัพยากรของท้องทะเลไทย และความอยู่ดีกินดีของพี่น้องชาวประมงมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนสืบไป

พระราชพิธี รัฐพิธี

สมลักษณ์ วงศ์งามขำ*

พระราชพิธีอันยิ่งใหญ่เฉลิมฉลองเนื่องในวาระที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบพระนักษัตร เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ ได้ผ่านพ้นไปแล้ว พสกนิกร ทุกหมู่เหล่า ทั้งข้าราชการ ทหาร พลเรือน และประชาชนชาวไทยทุกเชื้อชาติและศาสนา ต่างก็ปลื้มปิติปีติ ร่วมกันจัดงานเฉลิมพระเกียรติด้วยความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

มีผู้คนจำนวนไม่น้อยตั้งข้อสงสัยกันว่า งานใด ๆ ก็ตามที่มีการเสด็จพระราชดำเนิน บางงานก็เรียกว่า **พระราชพิธี** บางงานก็เรียกว่า **รัฐพิธี** ไม่ทราบว่ามีที่มาที่ไปแตกต่างกันอย่างไร จึงอยากจะอธิบายให้ทราบไว้ พอเป็นสังเขป ดังนี้

พระราชพิธี หมายถึง งานที่พระมหากษัตริย์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตาม ราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชพิธีนั้น ๆ ด้วยพระองค์เอง หรือทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศ์พระองค์หนึ่งพระองค์ใด หรือแม่แต่องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์ไปในการนั้น ก็ได้ ก่อนหน้าวันงานพระราชพิธีนั้น สำนักพระราชวังจะออก **“หมายกำหนดการ”** ซึ่งเป็นเอกสาร แจ่งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธี ตัวอย่างของพระราชพิธีประจำปี ได้แก่ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล มาฆบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘) วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (๖ เมษายน) พระราชพิธีสงกรานต์ พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีพืชมงคล ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา อาสาฬหบูชา และเทศกาลเข้าพรรษา พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น

หากต้องการทราบรายละเอียดของทุก ๆ พระราชพิธี ขอให้ดูได้จากปฏิทินหลวงที่พระราชทานเวลา ข้าราชการหรือบุคคลทั่วไปได้เข้าถวายพระพรในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ในพระบรมมหาราชวัง

รัฐพิธี หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากรุณา ให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมาย กำหนดการเป็นการประจำเช่นกัน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในงานนั้น ๆ หรือจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์ก็ได้ ความสำคัญของข้อแตกต่างอยู่ที่ **รัฐพิธี** **รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนด** แล้วขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน ได้แก่ วันกองทัพไทย (๒๕ มกราคม) วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (๓๐ มีนาคม) วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มหาราช ที่ปฐมบรมราชานุสรณ์ วันจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ วันปิยมหาราชที่พระลานพระราชวังดุสิต วันพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วันรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีรัฐพิธีสำคัญที่ไม่ได้จัดเป็นประจำทุกปี ได้แก่ รัฐพิธีเสด็จฯ เปิดประชุมรัฐสภา เป็น สมัยแรก

ผู้เข้าร่วมในพระราชพิธีและรัฐพิธีต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่สถานภาพของตนตาม ขนบประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งหากมีโอกาสจะได้นำมาชี้แจงต่อไป

* ผู้เชี่ยวชาญฯ ๑๐ สำนักราชเลขาธิการ

องคมนตรี ติดตามความก้าวหน้าของโครงการเขื่อนคลองท่าด่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

เมื่อวันอังคารที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี และนายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. นำโดย นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ กปร. และคณะได้เดินทางไปติดตามความก้าวหน้าของโครงการเขื่อนคลองท่าด่านฯ พร้อมกันนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อมีน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้นแล้ว ขอให้ช่วยกันดูแลและปลูกจิตสำนึกให้เกษตรกร พัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น และขอให้มีการรักษาพื้นที่สีเขียวของจังหวัดนครนายกให้คงอยู่ต่อไป โดยการจัดทำผังเมืองแบ่งเขตให้ชัดเจน ซึ่งต่อไปจะได้เป็นต้นแบบให้แก่จังหวัดอื่น ๆ ด้วย รวมถึงควรมีแผนรองรับการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้าใจและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยขอให้ทุกหน่วยงานประสานความร่วมมือและหาแนวทางป้องกันต่อไป

และในวันศุกร์ที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี พร้อมด้วย นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ ๑๐ สำนักงาน กปร. และคณะเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน กปร. เดินทางไปตรวจเยี่ยมโครงการเขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในครั้งนี้ได้รับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานของโครงการเขื่อนคลองท่าด่านฯ และเยี่ยมชมสภาพพื้นที่บริเวณก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านฯ

จากนั้น เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายจุลนา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี และนายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมและติดตามงานโครงการเขื่อนคลองท่าด่านฯ โดยมีนายเชิดวิทย์ ฤทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก นายสามารถ โชคคณาพิทักษ์ อธิบดีกรมชลประทาน นายมนตรี ตันตระกุล ผู้อำนวยการก่อสร้างโครงการเขื่อนคลองท่าด่านฯ พร้อมผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมศิลปากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมบรรยายผลการดำเนินงานสรุปได้ว่า

การก่อสร้างรวมทั้งหมดถึงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ ได้ผลรวมร้อยละ ๗๕.๐๕ ซ้ำกว่าแผนงานร้อยละ ๔.๓๗ อย่างไรก็ตาม การเกิดอุทกภัยโดยมีฝนตกหนัก

อย่างต่อเนื่องเป็นปัญหาและอุปสรรค ทำให้งานก่อสร้างล่าช้าไปประมาณ ๑ เดือน กระนั้นก็ยังสามารถช่วยเร่งระบายน้ำในช่วงฝนตกหนักได้เมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา โดยหากไม่มีเขื่อนคลองท่าด่านฯ ปริมาณน้ำป่าที่ไหลจากเทือกเขาใหญ่จะสร้างความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสภาวะฝนตกน้ำท่วม จะมีความรุนแรงมากขึ้น ส่วนการเก็บกักน้ำที่คาดว่าจะเริ่มเก็บกักน้ำได้ภายในเดือนตุลาคม ๒๕๔๗ จำต้องชะลอและขยายเวลาการเริ่มเก็บกักน้ำออกไปอีกระยะหนึ่ง

ในการนี้ องคมนตรีได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองรวมให้แล้วเสร็จเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป และในพื้นที่ดินเปรี้ยวควรนำรูปแบบการศึกษาทดลองแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวตามแนวพระราชดำริที่อำเภอบ้านนา มาเป็นแนวทางในการแก้ไข และควรมีการศึกษาเรื่องการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังน้ำ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ และที่สำคัญเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเขื่อนคลองท่าด่านฯ ให้แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนพัฒนาและใช้ประโยชน์ให้ชัดเจนตามความต้องการของประชาชนต่อไป

การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗

เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี ในฐานะประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นประธานการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม ๓ สำนักงาน กปร. โดยมีรองประธานกรรมการฯ ประกอบด้วย องคมนตรี รวม ๓ ท่าน ได้แก่ นายอำพล เสนาณรงค์ นายพลากร สุวรรณรัฐ และนายสวัสดิ์ วัฒนายากร พร้อมด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาทั้ง ๖ ศูนย์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ จำนวน ๒๑ หน่วยงาน

การประชุมในครั้งนี้ มีวาระเพื่อแจ้งให้ที่ประชุมรับทราบถึงการปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการจัดทำตัวชี้วัดของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาโครงการให้เป็นมาตรฐานครอบคลุมการพัฒนาในทุกด้าน และใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาระบบข้อมูลดัชนีตัวชี้วัดในการติดตามประเมินผล และรับทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง ซึ่งได้ดำเนินการสนองพระราชดำริมาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี มีผลการศึกษาวิจัย มากกว่า ๔๐๐ เรื่อง และได้ขยายผลการพัฒนาที่สำเร็จแล้วไปสู่เกษตรกรได้อย่างกว้างขวางจนทำให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งสามารถฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแนวทางการดำเนินงานศึกษา ทดลอง วิจัยของศูนย์ศึกษาฯ ในระยะต่อไป เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งขยายผลการศึกษาทดลองที่ประสบความสำเร็จไปสู่ประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างพออยู่พอกินและยั่งยืน

พร้อมทั้งพิจารณาถึงแนวทางในการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ในระยะต่อไป เพื่อนำผลสำเร็จจากการศึกษา ทดลอง วิจัย ไปขยายผลสู่เกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเน้นกิจกรรมที่มีวิธีการที่เรียบง่าย มีเทคโนโลยีไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับวิถีชีวิตของเกษตรกรและสามารถนำไปปฏิบัติได้

การประชุมในครั้งนี้ ได้ขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ทั้งในด้านบุคลากร ขวัญกำลังใจ และงบประมาณ ซึ่งจะได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาจัดทำแนวทางด้านการบริหารจัดการ รวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร และอัตรากำลังของศูนย์ศึกษาฯ โดยจะประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนจากสำนักงาน ก.พ.ร. และ ก.พ. เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาฯ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องคมนตรีตรวจเยี่ยมสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ (พื้นที่ใหม่) จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และน่าน

เมื่อวันที่ ๒๓ - ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายพลการ สุวรรณรัฐ องคมนตรี และคณะ ประกอบด้วย นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. นายสมพล พันธุ์มณี รองเลขาธิการ กปร. นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ และเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน ๔ โครงการ ประกอบด้วย สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริม่อนล้าน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง

ตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านสบซุ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริม่อนล้าน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ แต่เดิมเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา และเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยสาขาของลำน้ำแม่สะลม ลำน้ำแม่โกน ซึ่งไหลลงลำน้ำแม่งัด สภาพพื้นที่โดยทั่วไปถูกทำลายเพื่อเป็นพื้นที่ไร่เลื่อนลอยถึง ๙,๓๗๕ ไร่ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องขึ้นทุกปี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นที่ต้นน้ำลำธารและระบบนิเวศน์โดยรวม และเมื่อวันที่ ๒๔

มกราคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น โดยให้นำราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าอาข่า ๓ หมู่บ้าน จำนวน ๘๘ ครอบครัว เข้ามาเรียนรู้วิธีการด้านการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้ พร้อมทั้งให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า ซึ่งจะมีผลในการช่วยลดการบุกรุกทำลายป่าได้ในอนาคต

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับลำห้วยความสูงอยู่ระหว่าง ๗๐๐ - ๑,๕๒๒ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางห่างจากชายแดนไทย-พม่า ประมาณ ๕ กิโลเมตร ปัจจุบันได้มีราษฎรเข้ามาแผ้วถางบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่หมุนเวียนปลูกข้าวไร่ และปลูกไม้ผล หากพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา และปล่อยให้มีการทำลายป่าเพิ่มขึ้นต่อไป จะมีผลกระทบต่อพื้นที่ป่าซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารได้ และเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น โดยให้ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาร่วมดำเนินการในโครงการ และให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ เพื่อกักเก็บน้ำสำหรับนำมาใช้

ความเคลื่อนไหว

ในพื้นที่โครงการ พร้อมทั้งทำการอนุรักษ์สภาพป่าบริเวณเทือกเขาดอยสามเส้าใหญ่เหนือลำห้วยเมืองงามที่มีความลาดชันสูงให้กลับคืนสภาพป่าที่สมบูรณ์ดังเดิม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างงานให้กับราษฎร จัดระเบียบชุมชนพื้นที่ชายแดน และสกัดกั้นการแพร่ระบาดของยาเสพติดจากนอกประเทศอีกด้วย

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยบ่อ ซึ่งมีฝนตกชุก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๖๖๙ มิลลิเมตรต่อปี ทำให้มีลำน้ำขนาดใหญ่ที่มี

ต้นน้ำจากเทือกเขาดอยบ่อถึง ๕ สาย ได้แก่ ลำน้ำห้วยแม่สักทอง ลำน้ำห้วยโปงผา ลำน้ำห้วยต้นเมียง ลำน้ำห้วยแม่ซ้าย และลำน้ำห้วยยาว มีประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๕ กลุ่มน้ำ จำนวน ๔๐ หมู่บ้าน ๒,๘๑๑ ครัวเรือน ต่อมาสภาพป่าในพื้นที่ ๕ กลุ่มน้ำ เริ่มมีการบุกรุกทำลายเพื่อการปลูกฝิ่น ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด และชิง โดยมีพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลายมากที่สุดคือ บริเวณลำน้ำห้วยแม่สักทอง และเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น เพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่โดยใช้บริเวณพื้นที่ลำน้ำห้วยแม่สักทองเป็นที่ตั้งของสถานี และให้นำราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ จำนวน ๔ หมู่บ้าน ๑๓๗ ครัวเรือนเข้ามาเรียนรู้การทำเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการใช้พื้นที่ไม่ถูกวิธี พร้อม

กับให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในการพึ่งพาอาศัยระหว่างคนกับป่าให้มีความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านสบขุ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พื้นที่สบขุ่นตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำยาว-น้ำสวด เป็นพื้นที่ต้นน้ำน้ำค้างซึ่งเป็นลุ่มน้ำย่อยของแม่น้ำยม มีพื้นที่ประมาณ ๑๒,๕๐๐ ไร่ ซึ่งถูกแผ้วถางทำลายเพื่อการทำไร่เลื่อนลอยของราษฎรบ้านสบขุ่น จำนวน ๒๔๔ หลังคาเรือน ๘๗๐ คน และราษฎรบ้านดอยตั่ว จำนวน ๑๕๖ หลังคาเรือน ๖๕๗ คน โดยราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าว ข้าวโพด และปลูกลิ้นจี่ จากการบุกรุกทำลายป่าทำให้ราษฎรทั้ง ๒ หมู่บ้าน เริ่มตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจึงได้ขอพระราชทานความช่วยเหลือ

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถจึงได้มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น โดยให้ขอใช้พื้นที่ป่าที่ถูกแผ้วถางและบริเวณลำน้ำน้ำค้างเนื้อที่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ มาจัดตั้งสถานีฯ โดยให้ราษฎรบ้านสบขุ่นและบ้านดอยตั่วเข้าร่วมดำเนินการและนำความรู้ด้านการเกษตรกลับไปพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ทำให้ไม่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อหาพื้นที่ทำกิน ลดปัญหาการบุกรุกทำลายป่า นอกจากนี้ยังสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าแหล่งต้นน้ำลำธารและให้คนกับป่าได้พึ่งพาอาศัยอย่างยั่งยืนอีกด้วย 🌿

นายสวัสดิ์ วัฒนยากร องคมนตรี

เป็นประธานเปิดงาน “ชมศูนย์ศึกษา พัฒนาคความรู้ ดุณิทรศการ”

ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๗ นายจุลนา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหาร โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มอบหมายให้นายสวัสดิ์ วัฒนยากร องคมนตรี เป็นประธานเปิดงาน “ชมศูนย์ศึกษา พัฒนาคความรู้ ดุณิทรศการ” ประจำปี ๒๕๔๗ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

งาน “ชมศูนย์ศึกษา พัฒนาคความรู้ ดุณิทรศการ” ปีนี้จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒ - ๑๐ กันยายน ๒๕๔๗ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย บริการวิเคราะห์ดิน น้ำ พืช การถักทอเส้นใยพืช อัจฉรย์ป่าพรุ การเพาะเห็ด การปลูกพืชร่วมยางพารา ฟาร์มสัตว์สาธิต ความรู้เรื่องโรคเท้าช้าง ๙ มหัศจรรย์พัฒนาที่ดิน ไบโอดีเซล พืชสวนครัวประดับ แก่ดงดิน ผักอนามัย

ทฤษฎีใหม่ สวน ๗๒ พรรษา ไม้ผลไม่ยืนต้นในดินเปรี้ยว เพาะเลี้ยงปลาบ่อดินเปรี้ยว และชลประทานกับการเกษตร นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมพิเศษทั้งภาควิชาการ และบันเทิง อาทิ การแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการ การจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ มหกรรมจำหน่ายสินค้า OTOP อาหารพื้นเมืองและเครื่องดื่มสุขภาพ รวมถึงการแสดงสัตว์แสนรู้ตลอดจน การแข่งขันกิจกรรมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ การแข่งขันดำนาก การแข่งขันจับกบ สาธิตการทำอาหาร และให้ความรู้หลักโภชนาการแก่เด็กและหญิงมีครรภ์

การจัดงาน “ชมศูนย์ศึกษา พัฒนาคความรู้ ดุณิทรศการ” ได้เริ่มจัดครั้งแรกในปี ๒๕๔๒ ครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๖ มีจำนวนผู้เข้าชมงานเฉลี่ยปีละ ๓๒,๐๐๐ คน ซึ่งผลจากการจัดงานทำให้ผู้เข้าชมได้รับรู้และตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อพสกนิกรภาคใต้ พร้อมกับได้เรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เพื่อจะได้นำความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองและชุมชนได้อย่างเหมาะสม

นายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยคณะรัฐมนตรีติดตามผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๔.๓๐ น. นายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยคณะรัฐมนตรี ได้ติดตามผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช และรับฟังการบรรยายสรุปถึงผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านระบบชลประทานและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ และด้านพัฒนาสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด ปัญหาน้ำท่วม น้ำเสีย ตลอดจนการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ครอบคลุมพื้นที่ ๑.๙ ล้านไร่ ปัจจุบันมีผลการดำเนินงานด้านระบบชลประทานและโครงสร้างพื้นฐานประกอบด้วย ประตูปรับน้ำ จำนวน ๕ แห่ง คลองระบายน้ำสายหลัก จำนวน ๕ แห่ง และระบบชลประทานพื้นที่ ๕๒๑,๕๐๐ ไร่

ประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการฯ นอกจากจะทำให้มีแหล่งน้ำจืดเพื่อใช้ในกิจกรรมการอุปโภค-บริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างพอเพียงประมาณ ๑,๖๐๖ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปีแล้ว ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบรรเทาอุทกภัย ซึ่งจากสถานการณ์ฝนตกหนักในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๖ ทำให้เกิดสภาพน้ำท่วมในหลาย ๆ พื้นที่ แต่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังซึ่งมีปริมาณฝนในระดับใกล้เคียงกันอยู่ระหว่าง ๑๕๙.๙๐ - ๒๕๒.๕๐ มิลลิเมตร ปรากฏว่าไม่มีสภาพน้ำท่วมขังรุนแรง ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารจัดการประตูปรับน้ำ อุทกวิทยาประสิทธิภาพ ตามหลักอุทกศาสตร์ตามแนว

พระราชดำริ ทำให้สามารถระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำได้ในระยะเวลาอันสั้น

นอกจากนี้ การชุดคลองลัดตามแนวพระราชดำริ จะช่วยให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำปากพนังดีขึ้น โดยผลการคำนวณด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์พบว่า คลองลัดทำให้เกิดการไหลเวียนของน้ำเพิ่มขึ้น ทำให้ของเสียในเขตอำเภอปากพนังถูกชะล้างไปถึงร้อยละ ๓๕ ในระยะเวลา ๘ ชั่วโมง และถ้าให้การไหลเวียนตามธรรมชาติดำเนินไป ๗ วัน ของเสียในเขตอำเภอปากพนังจะลดลงถึงร้อยละ ๖๕

การพัฒนาอาชีพในเขตน้ำจืดและน้ำเค็มได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย

เขตพื้นที่น้ำจืด สามารถพัฒนาศักยภาพการผลิตและการส่งเสริมการปลูกข้าว ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มเป็น ๔๘๙ กิโลกรัมต่อไร่ และขยายพื้นที่ปลูกข้าวนาปี และนาปรังเพิ่มขึ้น เป็น ๖๓๙,๔๑๕ ไร่ และ ๑๓๓,๕๒๘ ไร่ ตามลำดับ รวมถึงได้พัฒนาพื้นที่พูนากุ้งร้างให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน ๙๗๒ ไร่ การส่งเสริมพัฒนาการเกษตรผสมผสานให้แก่เกษตรกร ทำให้มีพื้นที่เกษตรผสมผสานเพิ่มมากขึ้นเป็น ๖๔,๑๘๓ ไร่ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ ๔,๕๐๐ บาทต่อไร่ต่อปี รวมถึงได้มีการส่งเสริมอาชีพทดแทนการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตน้ำจืดในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในบ่อดินและในโรงเรือน การเลี้ยงปลาในบ่อกุ้ง การเลี้ยงปลากะพงขาวร่วมกับปลานิล การเลี้ยงปลาหมอไทย เป็นต้น ตลอดจนได้มีการส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้าน ส่งเสริมอาชีพชุมชน และพัฒนาความรู้และสร้างองค์กรชุมชน ซึ่งขณะนี้ผลิตภัณฑหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีผลผลิตจำหน่ายมากที่สุด ๓ อันดับ คือ ๑. ผลิตภัณฑ์กระจูด ๒. ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ๓. ผลิตภัณฑ์พัดใบกระพ้อ โดยมีมูลค่าการจำหน่ายในรอบปีที่ผ่านมามีประมาณ ๑๓๒ ล้านบาท

ส่วนในพื้นที่เขตน้ำเค็ม ได้จัดทำโครงการชลประทานน้ำเค็ม เพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน ๔ โครงการ เนื้อที่ ๗,๓๑๑ ไร่ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลแบบยั่งยืน และการชุดลอกคลองธรรมชาติเพื่อสนับสนุนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยกองทัพภาคที่ ๔ จำนวน ๕๕ สาย ความยาว ๑๓๐ กิโลเมตร ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยของราษฎรในปี ๒๕๔๗ สูงขึ้นเป็น ๒๓,๔๗๙ บาทต่อคนต่อปี

นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะ เยี่ยมชมกิจกรรมภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะ ได้เดินทางไปเยี่ยมชมการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีนายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และนายประดัด กลัดเข็มเพชร ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมด้วยคณะทำงานร่วมให้การต้อนรับ ในกรณี นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้บรรยายสรุปถึงกิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากนั้นได้นำคณะ เยี่ยมชมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ซึ่งคณะ ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นอย่างยิ่ง อาทิ การฟื้นฟูพื้นที่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งได้ช่วยป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไว้ได้อย่างเข้มแข็ง จนกระทั่งผืนป่ากลับมา มีความสมบูรณ์ดังเดิม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๕ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษา ทดลอง วิจัยในรูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ตามแนวพระราชดำริ โดยมุ่งเน้นกิจกรรมการพัฒนาป่าไม้ พื้นที่ต้นน้ำลำธารให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์ โดยต้นทางเป็นการศึกษาด้านป่าไม้ ปลายทางเป็นการศึกษาด้านประมงตามอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ

ผสมผสานกับการศึกษาด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ โคนม เกษตรอุตสาหกรรม ที่ทำหน้าที่เป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตที่ประชาชนจะได้เข้าไปเรียนรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงต่อไป

ปัจจุบันมีผลการพัฒนาที่ปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรมมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการฟื้นฟูสภาพป่าโดยรวม จัดทำฝายต้นน้ำลำธาร (check dam) เพื่อรักษาและชะลอความชุ่มชื้นของดิน ซึ่งขยายผลไปยังหลายพื้นที่ ทำให้สภาพผืนดินกลับมีความสมบูรณ์อีกครั้ง

รวมถึงการจัดทำแนวป้องกันไฟป่าเปียก (wet fire break) ซึ่งในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ไม่ปรากฏไฟป่าเกิดขึ้นภายในบริเวณศูนย์ฯ อีกเลย นับเป็นการสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ผืนป่า ส่งผลให้สัตว์ป่าคืนถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนกซึ่งมีถึง ๑๒๒ ชนิดอีกด้วย 🐦

เลขาธิการ กปร. และคณะติดตามความก้าวหน้าของโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗ นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และคณะได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมและติดตามความก้าวหน้าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยผากอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการอ่างเก็บน้ำยางชุมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการป้องกันและแก้ปัญหาหน้าท่วมในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน และวังไกลกังวลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๓ ให้กรมชลประทานพิจารณาวางแผนโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ฯ เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรและเสริมน้ำให้กับโครงการชลประทานเพชรบุรี ตลอดจนบรรเทาอุทกภัย ซึ่งมีพื้นที่รับประโยชน์ในเขตโครงการประมาณ ๓๕,๐๐๐ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ และตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

จากปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้มีพระราชดำริให้เร่งดำเนินการก่อสร้าง

อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการนี้ กรมชลประทานได้สนองพระราชดำริ และปรับแผนงานก่อสร้างจากเดิม ๕ ปี (๒๕๔๖ - ๒๕๕๐) ใหม่ เหลือระยะเวลา ๓ ปี (๒๕๔๖ - ๒๕๔๘) โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ฯ เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีลักษณะเป็นเขื่อนดินสูง ๒๑.๖๐ เมตร ยาว ๑,๘๕๐ เมตร มีความจุ ๔๒.๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

ส่วนโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยผากอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๗ ให้กรมชลประทานพิจารณาวางแผนโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยผากฯ เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรและเสริมน้ำให้กับโครงการชลประทานเพชรบุรี ตลอดจน

บรรเทาอุทกภัย โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยผากฯ เป็นโครงการ อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง มีความจุประมาณ ๒๗.๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจสภาพภูมิประเทศบริเวณหัวงานและพื้นที่น้ำท่วม โครงการ โดยมีแผนการดำเนินงาน ๓ ปี (๒๕๔๘ - ๒๕๕๐) และจะได้เริ่มดำเนินการโครงการในวันที่ ๑ มิถุนายน ศกนี้

สำหรับ**โครงการปรับปรุงอ่างเก็บน้ำอย่างชุ่มฉ่ำ** **อันเนื่องมาจากพระราชดำริ** อำเภอกุยบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เป็นโครงการที่ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี ๒๕๒๓ ขนาดความจุ ๓๒ ล้านลูกบาศก์เมตร ขนาดเขื่อน กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑,๕๐๐ เมตร สูง ๒๓ เมตร พื้นที่รับ ประโยชน์ ๑๑,๐๐๐ ไร่ ในฤดูฝน และ ๘,๐๐๐ ไร่ ในฤดูแล้ง ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำรัสกับแม่ทัพภาคที่ ๑ และ รองผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ว่า ขอให้ แม่ทัพภาคที่ ๑ ช่วยสนับสนุนกรมชลประทานในการ ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอย่างชุ่มฉ่ำให้รับน้ำเพิ่มขึ้น

ในการนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ร่วมกันพิจารณา โดยการเพิ่มระดับเก็บกักไม่เกิน ๒ เมตร ซึ่งจะได้ปริมาณน้ำ เพิ่มขึ้นอีก ๙.๑ ล้านลูกบาศก์เมตร (เดิมมีความจุ ๓๒ ล้านลูกบาศก์เมตร เพิ่มเป็น ๔๑.๑๐ ล้านลูกบาศก์เมตร) และมีพื้นที่น้ำท่วมบริเวณอ่างเก็บน้ำเพิ่มอีก ๑,๑๒๕ ไร่ (เดิมพื้นที่น้ำท่วม ๒,๖๘๗.๕ ไร่ เพิ่มเป็น ๓,๘๑๒.๕ ไร่) มีแผนดำเนินงาน ๒ ปี (๒๕๔๗ - ๒๕๔๘) เมื่อ โครงการก่อสร้างแล้วเสร็จจะสามารถสร้างความชุ่มชื้นให้ ป่าโดยรอบ ทำให้ช้างป่ามีแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น อีกทั้งสามารถ เพิ่มพื้นที่การเกษตรอีกด้วย

โครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตอำเภอ หัวหิน เทศบาลตำบลหัวหินและวังไกลกังวลอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ เกิดขึ้นเนื่องจากครั้งภาวะฝนตกหนัก

ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๒ ทำให้เกิดน้ำท่วม ในเขตเทศบาลตำบลหัวหินและวังไกลกังวล เนื่องจาก ระบบระบายน้ำในเขตหัวหินไม่สามารถรองรับน้ำฝน ดังกล่าวได้ในกรณีที่เกิดอุทกภัยอย่างหนัก พระบาท- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้มีพระราชดำรัสกับ นายดิศธร วัชรโรทัย ผู้อำนวยการกองงานส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง ให้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณา

วางโครงการปรับปรุงป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ในเขตเทศบาลตำบลหัวหินและวังไกลกังวล ในการนี้ได้มี การประชุมพิจารณากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำ โดยมุ่งเน้นการเร่งระบายน้ำที่ไหลลงมาท่วมขังตามแนว ถนนเพชรเกษมให้ไหลลงสู่ทะเลตามแนวคลองเดิมที่จะ ปรับปรุงใหม่ ทางด้านเหนือและใต้เขตเทศบาล/ตัวเมือง โดยหลีกเลี่ยงการระบายน้ำผ่านตัวเมือง พร้อมกันนั้นก็ให้ เร่งสำรวจหาช่องทางระบายน้ำในเขตเทศบาลเพิ่มเติม เพื่อลดปัญหาน้ำท่วมขังในเมืองอีกด้วย

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา โครงการฯ สามารถ แก้ไขน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ สามารถระบายน้ำ ให้หมดไปในระยะเวลาที่รวดเร็ว และปริมาณน้ำที่ไหลเข้าสู่ ตัวเมืองหัวหินลดลง ซึ่งสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของ ประชาชนได้ในระดับหนึ่ง สำหรับการก่อสร้างคลองกักน้ำ ทางด้านทิศเหนือและคลองกักน้ำทางด้านทิศใต้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจะได้เร่งดำเนินการขอใช้พื้นที่จากการรถไฟ แห่งประเทศไทย เพื่อดำเนินการก่อสร้างคลองกักน้ำ และ จะเร่งดำเนินการในส่วนของการขุดคลอง ขุดขยาย คลองเทียม และการขุดลอก ขุดขยายคลองระบายน้ำ เขาตะเกียบก่อน เพื่อช่วยในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมใน ช่วงฤดูฝนที่จะมาถึงนี้ด้วย 🙏

คณะผู้บริหาร สำนักงาน กปร. และผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง ตรวจเยี่ยมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร

เมื่อวันที่ ๓ - ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๗ นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ กปร. นายปกรณ์ สัตยวณิช ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงาน กปร. และนายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ พร้อมคณะได้เดินทางไปติดตามความก้าวหน้าและร่วมประชุมหารือพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในเขตจังหวัดสกลนคร ในการนี้ได้เยี่ยมชมโครงการต่าง ๆ ประกอบด้วย โครงการก่อสร้างระบบส่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยกระเเมอ โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหินชะแนนใหญ่ โครงการปรับปรุงท่อส่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยทราย (หนองกุง) โครงการจัดหาแหล่งน้ำราษฎรบ้านค้อ โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยทราย ๔ จังหวัดสกลนคร

โครงการก่อสร้างระบบส่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยกระเเมอ บ้านค้อน้อย ตำบลกุดไผ่ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เป็นโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดความจุประมาณ ๑๑.๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สร้างแล้วเสร็จในปี ๒๕๔๓ ดังนั้น เพื่อให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากโครงการฯ เพิ่มขึ้น

โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหินชะแนนใหญ่ บ้านกุดสะกอย ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เป็นโครงการพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครั้งที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ได้มีพระราชดำริให้

กรมชลประทานพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำให้ราษฎร ในการนี้ กรมชลประทานได้ออกแบบโครงการเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดความจุ ๑๒.๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยที่ดินให้แก่ราษฎร เพื่อให้การดำเนินงานสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยทราย ๔ เป็นโครงการจัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดงยอ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ตามแนวพระราชดำรินในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อสนับสนุนราษฎรให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีผลผลิตพอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ โดยให้กรมชลประทานจัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการโดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำที่ลำห้วยสาขาของลำห้วยทราย พร้อมวางท่อส่งน้ำมายังพื้นที่โครงการและขุดลอกหนองน้ำธรรมชาติตามความเหมาะสม

โครงการจัดหาแหล่งน้ำราษฎรบ้านค้อ ตำบลหนองลาด อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร เป็นโครงการพระราชดำรินในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ให้พิจารณาปรับปรุงฝายในลำห้วยยาม ขุดลอกแหล่งน้ำในหมู่บ้านเพิ่มเติมจากที่ได้ดำเนินการไว้เดิม และจัดทำระบบประปาหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำช่วยเหลือราษฎร ปัจจุบันได้ดำเนินการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านในบริเวณลำห้วยยามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว 🌿

คณะผู้บริหาร สำนักงาน กปร. และผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง ติดตามความก้าวหน้าโครงการพัฒนาในพื้นที่ภาคอีสาน

เมื่อวันที่ ๑๕ - ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๗ นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ กปร. นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงาน กปร. นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ พร้อมคณะ ได้เดินทางไปติดตามความก้าวหน้าการจัดตั้งโครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านยางน้อย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี และโครงการฟาร์มตัวอย่างอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

รับฟังการบรรยายสรุป การจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่าง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ส่วนราชการในพื้นที่กำลังปรับพื้นที่จัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่าง

และติดตามผลการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

โครงการฟาร์มตัวอย่างเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการช่วยเหลือราษฎรที่ยากจนและประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำให้มีงานทำ เพื่อให้ราษฎร

ที่เข้ามารับจ้างทำงานได้เรียนรู้วิธีการทำการเกษตรแบบผสมผสานด้วยตนเองและสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากฟาร์มตัวอย่างไปปฏิบัติในที่ดินของตนเองได้ต่อไปในลักษณะ Learning by doing อีกทั้งโครงการฟาร์มตัวอย่าง จะทำหน้าที่เป็นแหล่งผลิตอาหาร (Food Bank) ที่ปลอดภัยจากสารพิษ สด และถูกสุขลักษณะไว้บริการให้แก่ชุมชน

โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ เป็นโครงการที่ดำเนินงานตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ ที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้ส่วนราชการต่าง ๆ ร่วมกันพิจารณาจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ซึ่งประกอบอาชีพทำนาไม่ได้ผลโดยให้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อดำเนินงานในลักษณะเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 🌱

สำนักงาน กปร. ประเมินผลโครงการทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริในทศวรรษปฏิรูปภาคของประเทศ

สำนักงาน กปร. โดยกองติดตามประเมินผล ได้ทำการประเมินผลโครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ในทศวรรษปฏิรูปภาคของประเทศ เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี และแนวทางในการปฏิบัติของการพัฒนาระบบการเกษตรในรูปแบบทฤษฎีใหม่ ตลอดจนวิเคราะห์ศึกษาผลตอบแทน ต้นทุนด้านเศรษฐศาสตร์ ผลกระทบด้านสังคม องค์กรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศึกษาแนวทางในการสร้างรูปแบบของเครือข่ายการพัฒนาระบบการเกษตร เพื่อเสนอแนะรูปแบบของการปรับปรุงองค์กรภาครัฐ การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาโครงการฯ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและแนวทางในการพัฒนาระบบทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๔ ภาค โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง
๒. ศึกษารูปแบบในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสม
๓. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนทฤษฎีใหม่
๔. ศึกษาความเป็นไปได้ของระบบตลาด และการจัดจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรจากการดำเนินงานโครงการทฤษฎีใหม่
๕. ศึกษาและเสนอแนะแนวทาง ตลอดจนมาตรการในการส่งเสริม และสนับสนุนตามรูปแบบที่เหมาะสม
๖. ศึกษาและเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ

ในการนี้ ได้กำหนดการประเมินผลการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ฯ ในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

พื้นที่ภาคเหนือ ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๗ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ และเกษตรกรทฤษฎีใหม่ที่ได้รับรางวัลดีเด่นจังหวัดลำพูน

พื้นที่ภาคกลาง แบ่งเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรก ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗ โดยจะเก็บข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี และเก็บข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่ที่ได้รับรางวัล จังหวัดเพชรบุรี และช่วงที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๓๑ พฤษภาคม - ๓ มิถุนายน ๒๕๔๗ เก็บข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี เกษตรกรทฤษฎีใหม่ที่ได้รับรางวัล จังหวัดจันทบุรี และจัดเก็บข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่ที่ได้รับรางวัล จังหวัดชลบุรี

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๗ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร และข้อมูลเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่ยอดเยี่ยม จังหวัดสกลนคร เกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่ดีเด่น จังหวัดกาฬสินธุ์ เกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่ดีเด่น จังหวัดมุกดาหาร และโครงการทฤษฎีใหม่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

คณะที่ปรึกษา

นายปานเทพ กล่าวรงค์ราญ
เลขาธิการ กปร.

นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ
รองเลขาธิการ กปร.

นายสมพล พันธุ์มณี
รองเลขาธิการ กปร.

นายปรกรณ์ สัตยวัฒน์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ ๑๐

คุณกานต์ พรหมศิริ
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ ๑๐

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ ๑๐

บรรณาธิการ

นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง
ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา ๑๐

บรรณาธิการบริหาร

นายชัยชัย ภูวิชัยสัมฤทธิ์

คณะบรรณาธิการ

นายปวิตร นวะมะรัตน์

นายประสาธ พาศิริ

นายนคร สำเภากิพย์

นายมนตรี กาญจนฤกษ์

กองบรรณาธิการ

นางศศิพร ปาณิกบุตร

นางสาววิไล ทมกอรุณ

นางสำเนียง เปรมประเสริฐ

นางสาวจรรณจิรา จันทรโอ

นางสาวณัฐฤดี แสนทวีสุข

นางสาวพิมพ์จันทร์ บุตรเนียร

ฝ่ายศิลปกรรมและประสานการผลิต

นายสุทัศน์ โพธิ์ศิริกุล

ฝ่ายภาพ

นายวิชาญ ธีระสืบสกุล

นายทวีศักดิ์ แป้นคุ้มญาติ

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

นางสาวสุธิดา พรรณพงษ์

นางสาวพจนีย์ ชื่นชม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์
๒. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาประเทศ ให้บังเกิดความยั่งยืน
๓. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้แก่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชนให้ได้รับทราบ ข้อมูลอย่างถูกต้องและกว้างขวางยิ่งขึ้น

ดำเนินการโดย

กองประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๗๘ ทำเนียบรัฐบาล โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม)

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๕๐ ๖๑๙๓-๒๐๐

โทรสาร ๐ ๒๒๕๐ ๖๒๐๖, ๐ ๒๖๒๙ ๙๑๘๑

<http://www.rdpb.go.th>

e-mail : pr@rdpb.go.th

โปรดทราบ

บทความ ข้อเขียนต่างๆ ในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน มิใช่เป็นความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ